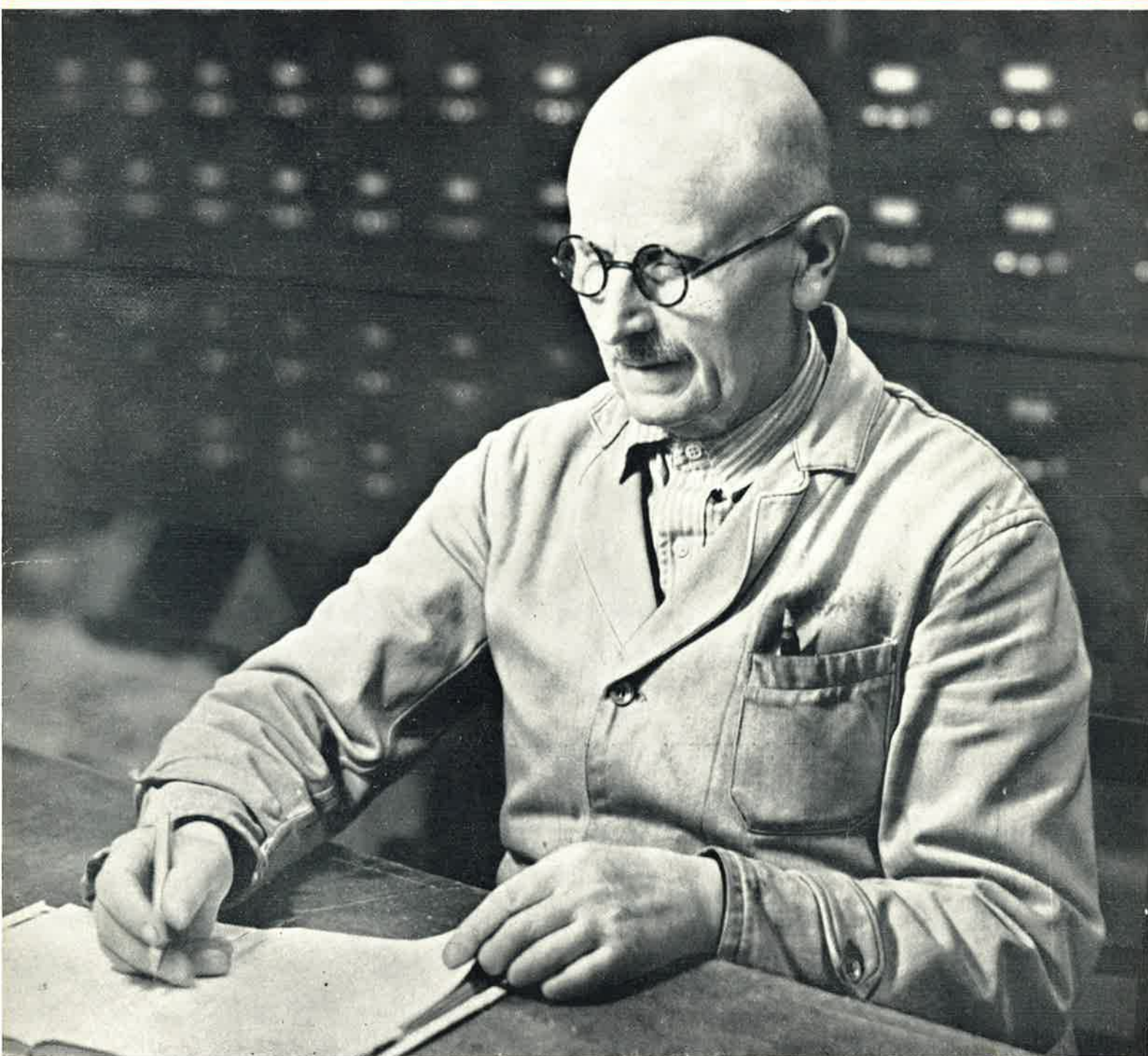

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

SISÄLTÖ:

Kahdeksan vuosikymmentä sitten	1
Kymintehtaan alkuajoilta	2
Vanhat kuvat kertovat	9
Kultainen ansiomerkki	9
Pitkäaikaisesti palvelleita	10
Manan majoille	12
Yhtymämme palopäällystön opinto- ja neuvottelupäivät	13
Uudet suunnitelmat — uudet työpajat ja koneet	14
Pääluottamusmies Onni Okka: Luottamusmieskursseilla Norjassa	18
Lomamuistoja	21
30 vuotta seuratoimintaa puutarhavihjelyn hyväksi Kuusankoskella	22
Merkkipäiviä	25
Työhuonekuntien jalkapallosarja	27
Uintiharrastuskilpailut	28
Suunnistamismestaruuskilpailut	29

VERLAN TEHDAS:

Pihanhoitokilpailu	30
Palokuntalaiset kilpasilla	31

JUANTEHDAS:

Juantehtaalaisia vierailulla Kuusankoskella	32
Merkkipäiviä	33
Uusi uimaranta	34
Lastentarha uusituissa suojissa	35

HÖGFORSIN TEHDAS:

Merkkipäiviä	36
Vaelluspäivä	37
Högfors myös yhtymämme jalkapallomestariksi	38

HALLAN TEHTAAT:

Kurssisuunnitelmia	40
Lyhytaaltopuhelimet työn tehostajina	40
Harvinainen tapaturma	42
Merkkipäiviä	43

METSÄOSASTO:

Merkkipäiviä	43
Manan majoille	44

Toimituksen tuolilta

KANSIKUVA:

Kuusankosken tehtaitten virkavuosiltaan vanhin, varastoekspeditööri Juho Kantola työpäikällään. Liittyy kirjoitukseen "Kymintehtaan alkuajoilta" ss. 2—8.

TOIMITUS:

Vastaava toimittaja: Veikko Talvi.

Toimitussihteeri: A. Ylikangas.

Kirjapaino: Kouvola Kirja- ja Kivipaino.

KAHDEKSAN VUOSIKYMMENTÄ SITTEN.

Kahdeksan vuosikymmentä sitten alkoi Kuusankosken jylhä korpimaisema elää. Uusi aika uusine aatteen, keksintöineen ja koneineen valtasi sen rannat. Vuosituhansien aikana olivat valtavat vesimassat ylhäisessä yksinäisyydessään kohisseet koskesta kohti merta. Erääseen aikaan olivat Saimaankin vedet laskeneet Kymyä myöten mereen, joten joki oli nykyistä mahtavampi. Mutta ihmistä ei koski ollut houkutellut puoleensa. Sen rannat olivat karut ja tarjosivat liian niukalti elämisen mahdollisuuksia. Erämies viivähti mieluummin suojaisissa, kalaisissa poukamissa, joiden lähellä oli muhevia kaskimaita. Kun keskiajan loppupuolella ja uuden ajan alussa nämäkin seudut joutuivat vihdoin vakinaisen asutuksen kohteeksi, ei varmaankaan koski houkutellut uudisasukkaita puoleensa, vaan näiden seutujen savikot, jotka vähitellen vallattiin viljelykseen.

Koskellamme ei ollut myöskään mitään osuutta siihen ensimmäiseen taloudelliseen nousuun, mikä tapahtui Kymenlaaksossa historiallisen ajan alkupuolella 1200-luvulta lähtien. Silloin Kymijoen lohesta ja siitä tuli vientiartikkeli saksalaisen kauppiaskunnan perustettua Suomenlahden etelärannalle kaupunkia idän kauppansa turvaksi ja laajentaessaan kauppaansa maamme kanssa. Mutta tämän arvokalan pyynti vientiä varten rajoittui meren rannalle Kymijoen suuhun ja alisen juoksun koskien ääriin. Ankkapurha eli Anjalan koski on tiettävästi pohjoisin koski, missä tätä laajamuotoista lohen ja siian pyyntiä harjoitettiin. Kuusankoski oli sen yläjuoksulla kahden muun kosken takana. Myös vesisahan mielenkiintoinen historia, jossa Kymijoki näytteli niin huomattavaa osaa, sivusi vain heikosti Kuusankoskea. Sen ylä- ja alajuoksulla oli sahoja, mutta ei täällä. Silloin kuitenkin ensimmäiset tukit ovat syökyneet koskesta alas tullakseen sahatuiksi Viialan ja Ummeljoen hollantilaisteräisissä vesisahoissa.

Kuusankosken piilevät mahdollisuudet avautuivat vasta viime vuosisadan jälkipuoliskolla. 1860-lukua ja 1870-luvun alkua on maamme historiassa ja erityisesti sen taloushistoriassa verrattu vedenjakajaan. Vasta tällöin tapahtuu maassamme industrialismin läpimurto. Tähän olivat vaikuttamassa monet suotuisat tekijät: ulkomaisten keksintöjen ja esikuvien tunnetuksi tuleminen, elinkeinovapauden säätäminen, vähitellen muovautuva uudenaikainen taloudellinen ajattelutapa, uskalias ja vastuksia pelkäämätön yrittäjämieli, pääomien — tosin useissa tapauksissa liian pienten — liikeneminen uusiin teollisuusyrityksiin, kulkuyhteyksien ja kulkuneuvojen vallankumous, väestön nopea lisääntyminen ja ulkomaisten markkinoiden avautuminen. Tässä eräitä oleellisia seikkoja, jotka aiheuttivat Suomen uudenaikaisen teollisuuden synnyn. Ja tietenkin se edellytti kolmea päätekijää, jotka olivat luonnostaan olemassa meillä ennestään, nimittäin metsiämme, vesistöjämme ja koskiamme. Metsät tarjosivat puunjalostusteollisuudellemme raaka-aineen, vesistöjä pitkin opittiin uittamaan puita pitkienkin matkojen takaa, ja kosket panivat tehtaiden pyörät pyörimään.

Mainitsemaltamme vedenjakajalta alkunsa saanut teollistuminen, omien raaka-aineittemme hyväksikäyttäminen on oleelliselta osaltaan auttanut Suomen kansaa eteenpäin, tarjonnut työmahdollisuuksia, kohottanut huimasti elintasoa ja tehnyt ulkomaisen kaupan mahdolliseksi nykyisessä laajuudessaan. Se on myös yhtenä tärkeänä tekijänä luonut edellytykset korkean kulttuurin viljelemiselle, jonka avulla me olemme voineet tallettaa esi-isiltämme perimämme rikkaan kansallisen hengenperinnön ja rakentaa sille perustalle uutta.

Lukija ehkä kysynee, miksi puhumme asioista, jotka ovat tunnettuja ja joita on usein toistettu. Mielestämme näin tehtaittemme historian 80 vuoden rajapyykillä on syytä palauttaa näitä asioita mieleen siitäkin huolimatta, että viisi vuotta sitten yhtiömme vietti Kymintehtaan ja Kuusaan tehtaan 75-vuotisjuhlaa ja julkaisi yhtiötä koskevan historiikin. Meillä ihmisillä on yleensä taipumus arvostella jokapäiväisen työmme äärestä kehityksen kulkua liian lyhytjännitteisesti, katkelmallisesti, jonka takia kokonaiskuva jää hämäräksi tai ei hahmotu ollenkaan tietoiseksi. Sen tähden asioita on yhä uudelleen koetettava lähestyä myös historian perspektiivistä.

Keskuudessamme on vielä useita työn veteraaneja, jotka ovat eläneet täällä koko ikänsä ja tehneet kunioitettavan päivätyön meidän "ruukissamme". Heidän muistiinsa ovat painuneet tarkkana kuvana varsin alkuajat ja heidän kertomanaan voimme täydentää sitä käsitystä, mikä meillä on tehtaittemme synnystä ja kehitysvaiheista. Sen tähden aloitamme haastattelusarjan, josta ensimmäisen, Kymintehtaan alkuaikojen koskevan, julkaisemme tässä numerossa.

Kymintehtaan alkuaajoilta.

Haastattelija ei voi toivoa löytävänsä enää sellaista tehtaalaista, jolla olisi ensimmäisen rakentajan ja massan- sekä paperinvalmistajan kunniakas osa kahdeksan vuosikymmentä sitten perustettujen tehtaittemme historiassa. Se edellyttäisi ikää, joka lähentelisi sataa vuotta, ja sellaista ei ole meille ihmisille ylipäänsä suotu. Mutta melkein ihmeeltä tuntuu sekin, kun kertoja omakohtaisten muistojensa ja kokemustensa pohjalta elävöittää seitsemän vuosikymmenen takaista aikaa. Haastattelijalle tällaisen kohteen löytäminen ei ole jokapäiväinen tapaus, varsinkin kun kertojan elämäntarinan voisi yhtäläisyysmerkillä samaistaa tehtaan ja tehdaskylän tarinaksi. Yli puolen vuosisadan aikana suoritettu uskollinen päivätö, kokemukset, ilot, surut, kaikki, ovat syntyneet ja kasvaneet tältä samalta pohjalta. Voisiko toivoa tehtaan piiristä löytävänsä enää jotakin aidompaa. Seuratkaamme nyt eläkkeellä olevien työnjohtaja Ville Rihun ja kirjuri Lydia Massalan melkein Kymintehtaan perustamisaikaan ulottuvaa kertomusta ja tällä hetkellä virkavuosiltaan vanhimman työntekijämme, varastoekspeditööri Juho Kantolan kuvausta hieman myöhemmistä tehtaan vaiheista.

Alkuaan jaalalaista sukua olevan Ville Rihun isä oli tullut töihin Valkealan Hevosojalle, ja siellä hänestä tuli myöhemmin Kymin Osakeyhtiön ensimmäinen metsänvartija isännöitsijä Selinin ostettua yhtiölle sieltä ensimmäiset metsätilat. V. 1868 syntynyt Ville Rihu joutui poikasesta lähtien seuraamaan uuden aikakauden tunkeutumista Valkealan sydänmaahan, ja 12-vuotiaana hänestä tuli "Jalmar-Herran", yhtiön metsäpäällikön Hj. Andersinin asia- ja kyytipoika. Siitä hetkestä alkoi hänen 67 vuotta kestänyt keskeytymätön työsarkansa yhtiön palveluksessa. Hän kyyditsi "Jalmar-Herraa", tarkasteli isäntien metsiä metsäkontrahtien tekemistä varten, oli kesäisin laivamiehenä yhtiön uutukaisessa "Aino"-hinaajassa, sanalla sanoen eli tuon puunjalostusteollisuuden pioneerikauden Valkealan suurissa metsissä ja uittovesillä. "Johan on ihme, kun kuuselkin rahaa saap", tuumivat isännät, kun kuusipuuta ruvettiin ostamaan paperipuuksi. Erikoislaatuisen vaiheen muodosti suuren kuloalueen puiden ostaminen polttopuuksi. Tihvetjärven rannoilla oli 1870-luvun alussa raivonnut valtava metsäpalo, ja yhtiö osti kulottuneen metsän, kaatoi pystyyn jääneet kuivat kelot ja kuljetti ne tehtaalte.

13-vuotiaana — vuonna 1881 — Ville-poika näki ensimmäisen kerran Kymintehtaan. Korvessa kasvaneen maalaispojan silmillä nähtynä se oli uusi, outo maailma. Ajettiin Valkealan kirkon ja Jokelan kylän kautta ja talvitietä myöten Kuusanlammen yli Reimanin rannasta Heimosen torpalle nykyisen Lammirannan kylän kohdalle. Tiepahanen kulki suun-

nilleen siitä mistä nytkin. Taloja ei tällä välillä ollut muuta kuin Kaatis-Jussin ja Saksan torpat sekä Simolan eli Heipparin talo nykyisen Keskivälin kaupan lähetyvillä. Mutta jo alkoivat korven keskeltä näkyä tehtaan merkit. Nykyisen romutarhan kohdalla kohosi tornimainen rakennelma, joka syöksi tulta kidastaan. Siinä paloi kalkkiuuni, jota tarvittiin massan valkaisu varten. Pian oli matkamiesten

edessä koko komeus, kosken rannan tasanteella talot ja vierussa tehdas, kaikki hirsistä rakennettu. Paperitehtaan seinässä suhisi kaasuliekki tuulen lepattamana. Se syöpyi silmät pyöreinä tuijottavan maalaispojan mieleen.

Ville Rihu joutui tämän jälkeen usein kyyditsemään "Jalmar-Herraa" tehtaalle. Lumettomana vuodenaikana tultiin Kouvolan pysäkin kautta. Kouvola sinänsä ei hänen mieltään hytkähdyttänyt: pieni hirsinen asemamökki, asemamiehen tupa, Kymintehtaan makasiini ja ukko Backmanin kestikievari ja sen yhteydessä kauppapuoti. Mutta junan näkeminen pani miehen alun jälleen ihmettelemään. "Siin ol kolme silmää, se ol tulel käypä ja se men kovaa", niin sitä pojan ensinäkemän perusteella kuvattiin. Ville Rihu sai kokeillakin sen vauhtia pääsemällä kerran isäntänsä mukana Kaipiaisiin. Yhtiön ruotsalaisten kylätiestä kunnostama tehtaan ja Kouvolan välinen maantie oli usein huonossa kunnossa. Tehtaan hevuskolonna, johon kuului kolmet vankkurit, oli uurtanut tiehen syvät raiteet. Kahden hevosen vetämiä, korkealaitaisia vankkureita sanottiin "vuruiksi". Tehtaalta Kolarinmäelle kiivettäessä käytettiin kolmatta hevosta apuna. Hevuskolonna teki päivisin kaksi edestakaista matkaa. Kiireisinä aikoina olivat ruotsalaiset apuna rahdinajossa.

Näillä Kymintehtaan reissuilla Ville Rihu oppi vähitellen tuntemaan tehtaan läpikotaisin. Aluksi oli oppaana kuski Matulan samanikäinen poika, mutta kerran hän pääsi isäntänsä ja "paperiterehtyör" Kückin kanssa oikein viralliselle käynnille tehtaaseen. Holanterissa Kück tarttui Villen vihreään kaulukseen ja selitti, että tämäkin muuttuu holanterissa valkeaksi massaksi. Hiomossa pantiin pystyturpiiniin liippeihin pieniä lapeja. Hiomossa oli myös kuusi pahvikonetta, joiden kellon kilahdukset ilmoittivat pahvin oikean paksuuden. Kaikki oli nykyajan näkökulmasta katsoen alkeellista. Paperikoneen pyörät pyörivät verkkaisesti, ja höyry ja tukahduttava kuumuus teki tehtaasta aikamoisen saunan. Miehet ja naiset kavelivät märillä lattioilla virsuissa, kunnes "Turun Patruunan", toimitusjohtaja Dahlströmin kehoituksesta rupesivat käyttämään puukengisiä. Alkuaikoina verstaas sijaitti hiomon nurkassa virtaavan veden näkyessä lattian raoista. Ei ollut yhtään sorvia, vain porakone edusti tekniikan aikakautta.

Ville Rihun opastamana syntyi oheinen karttaluonnos Kymintehtaasta 1880-luvun alussa. Jyrkkäpenkereinen oja, jonka paikalla nykyisin rautatie laskeutuu paperitehtaan viertä sillalle, erotti tehtaan ja

tehdaskylän toisistaan. Asutus sijaitsi siis nykyisen pääkonttorin läheisyydessä. Yhä vielä ovat jäljellä isännöitsijän eli insinöörin — kuten häntä silloin tavallisesti nimitettiin — ja paperitirehtöörin asunnot eli nykyinen johtokunnan huvila ja viereinen asuinrakennus. Niiden edessä matalassa rakennuksessa sijaitti tehtaan konttori ja kasööri Theodor Gallen asunto. Konttorin vieressä olevassa pikkutalossa oli tehtaan kauppa. Rannassa oleva vaunuliiteri on vanha sauna ja pesutupa. Kertojamme muistaa vielä hyvin ensimmäisen saunamatkansa. Saunassa kylpi yhtäaikaan koko tehtaan työväki, miehet, naiset ja lapset samalla kertaa. Kainoa maalaispoikaa vähän ujosutti moinen yhteiskylpy, mutta pian hän tottui talon tavoille. Saunan vieressä oli sirkkeli ja hieman kauempana hiomapuitten nostolaite. Saunan ja insinöörin talon välillä lähellä rantaa oli "keilipaana", jonka molemmissa päissä oli pieni pyöreä paviljonki. Varsinainen työläisasutus keskittyi neljään kasarmiin, joista yksi sijaitti pääkonttorin paikalla ja kolme muuta siitä rantaan päin kapearaiteisen radan tienoilla. Jokaisessa kasarmissa oli kaksi porraskäytävää, kahdeksan keittiöhuonetta sekä ullakon molemmissa päissä yksi huone. Kasarmien yläpuolella olevassa rakennuksessa asuivat varastonhoitaja Wahlberg ja mestari Lindroos — sittemmin selluloosatehtaan teknillinen johtaja. Mäen huipulla komeili johtokunnan huvila, jossa "Turun Patruuna" ja johtokunta asuivat täällä käydessään. Molemmat rakennukset ovat vielä jäljellä.

Tehdasalueelle vievä tie kulki paperitehtaan päädyn editse. Tien toisella puolella tehdasta ja lumppuvarastoa vastapäätä ja hieman etäämpänä sijaitsivat tehtaan varasto, paja ja puusepänverstaas, talli, vaunuliiterit, pahvivarasto ja tämän rakennusryhmän takana "pakartupa". Mikään näistä rakennuksista ei ole enää vuosikymmeniin ollut jäljellä. Pakarirakennus tuli Villelle tutuksi, koska hän asui kuski Matulan luona talon päädyssä. Nimensä mukaisesti talossa oli suuri pakaritupa, joka oli kansoitettu kaikkina vuorokauden aikoina. Siinä asusti vakinaisesti neljä perhettä: hevosmiehet Sylvester Saarenpää, Mikko Kusk ja Sylvester Vaija sekä eräs rataatyömies. Vain Kusk oli aidannut nurkkaukseensa huoneen tapaisen. Näiden neljän perheen lisäksi nukkui pankon päällä kolme nuorta miestä. Työläisvaimot leipoivat tuvassa aamusta iltaan, ja ulkotyöläiset käyttivät sitä kaiken lisäksi ruokatupanaan.

Nykyisen postin tienoilla oli Katinhännän, Naukarin ja Leunan torpat sekä Taneli Simolan talo, ja nykyisen klubin takana Mampsellin puoti. Siinä se kylä sitten olikin. Kinnaslinja oli hyllyvää suota, jota

pitkin kulkiessa piti hypätä mättäältä mättäälle. Ainoastaan huono polku vei mäen vierua pitkin Niskalaan ja Ruotsulaan.

Pian Ville Rihu pääsi tänne viilarin oppiin. Hän muistelee Aleksander Makaroffia ja Kalle Myllymäkeä, joilta hän sai metallimiehen oppinsa. Pian antoi mestari "Relin" hänelle omin neuvoin suoritettavakseen tehtäviä, ja siitä se sitten alkoi, vaikka aina vuoteen 1896 tuli vielä vietettyä kesät yhtiön laivassa Vuohijärvellä. Viimeksi mainittuna vuonna Rihusta tuli vakinainen kymntehtaalainen. Hän muistelee pitkää työpäiväänsä, joka on ollut sitä sekä kokonaisuutena katsoen että yksityisten päivien puitteissa. Entisinä aikoina mentiin töihin aamulla puoli kuudelta, kahdeksalta pidettiin puolen tunnin murkinautauko ja yhdestä kahteen päivällistunti, jonka jälkeen työ jatkui puoli kahdeksaan. Mutta ei tässä kyllin. Sunnuntaiaamuisin neljän tienoissa hän meni korjaamaan paperikonetta ja tavallisesti päivä hupeni siellä iltaan saakka. Kun Rihusta tuli mestari, pysyi tahti melkein samanlaisena. Taitavat olla kahden käden sormin luettavissa vapaasunnuntait, joita on tullut vietettyä loma-aikoja lukuun ottamatta. Mutta kyllä siinä myös oppi tuntemaan paperikoneet, hiomon ja vähän selluloosankin puolta. Hän muistelee työtovereitaan ja erityisesti ylimestari Hessleä, jonka kanssa "ei syntynyt koskaan edes kirpun verran vastasanaa".

"Mutta eräs asia minua useasti askarruttaa", tuumii Ville Rihu lopuksi. "Silloin oli pitkistä työpäivistä huolimatta olevinaan enemmän aikaa ja elämä oli ikäänkuin antoisampaa. Siltä tuntuu, kun tulen nuoruuden aikojani verranneeksi tähän nykyaikaan."

*

Herttainen vanha rouva Lydia Massala, joka viettää vanhuuden päivjään Kinnaslinjan varrella eläkeasunnossaan, on kantatehtaalainen ja palvellut yhtiötä 52 ja puoli vuotta. Hän näyttää meille Ville Rihun kertomuksen mukaan tehdystä karttaluonnoksesta kotinsa sijainnin: rantapytingin viereisen kasarmin eteläpäädyn pihanpuoleisen huoneen. Hänen isänsä, pappa Lood oli syntynyt Anjalan Ummeljoelta. Ruokosuo oli alkuaan hänen nimensä, mutta sotaväessä se muutettiin Loodiksi. Nuorikkonsa Maria Itkosen hän löysi Kuopiosta ja ostettuaan hevosen sekä kuomureen hän ajeli Mariansa kanssa kotiseudulleen. Hevosen evääksi oli rekeen varattu säkilinen leipiä. Tehtaita ei silloin vielä ollut ja niin oli etsittävä ansiota muualta ja hän toimikin muutamien vuoden poliisina Viipurissa. V. 1873 hän tuli Kymntehtaalalle. Ensimmäisiä remmejä pantiin silloin paikoilleen, ja Loodista tuli paperimies.

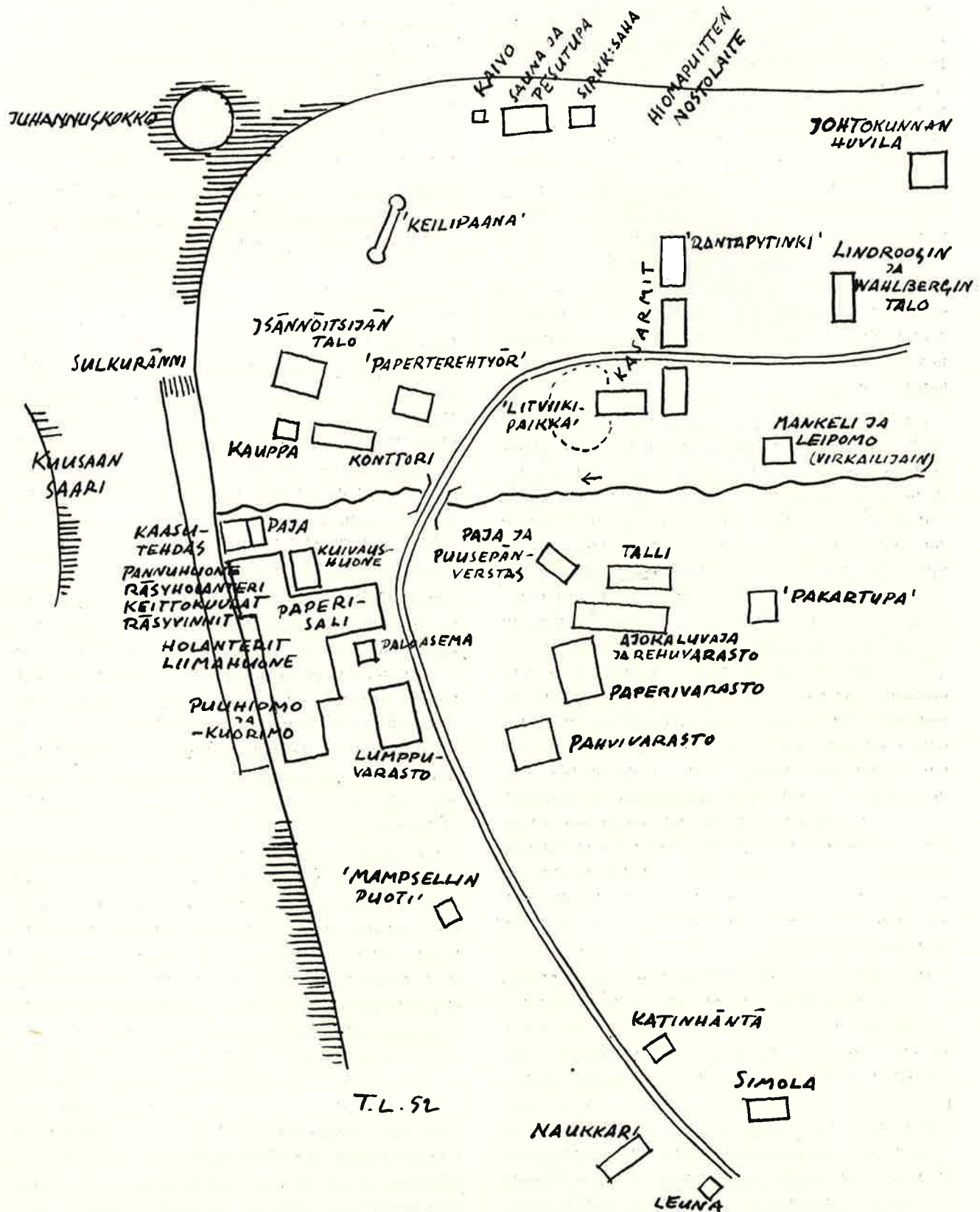

Rouva Massala muistaa vielä hyvin kasarmin asukkaat. Loodin lisäksi asui samassa rappukäytävässä holanterimies Grönroos, varastoapulainen Takoja, "holanterinvööri" Virtanen — pitkäksi Virtaseksi kutsuttu —, yläkerrassa "ranvahti" Tommola ja talon toisessa päässä puuhiomon "vöörmanni" Rastas, paperitehtaan vahti Sallmén, puuhiomon sirkkelin etumies Andersson, ulkovahti Laatu ja muurari Sahanen. Heidän synnyinseutunsa kuvaavat silloisen muuttoliikkeen lähtökohtia ja siksi haluamme ne tässä luetella. Lood oli Anjalasta, Grönroos ja Laatu Iitistä, Tommola, Rastas, Sahanen ja Andersson Valkealasta, Takoja Elimäeltä, Sallmén Kuopiosta ja Virtanen Tervakoskelta. Ainoastaan kaksi viimeksi mainittua oli kaukaa — Virtanen varmaan ammattimies Tervakosken paperitehtaan ansiosta —, muut sen sijaan lähiseuduilta Kymenlaaksosta.

Lydia Massalan mielessä väikkyy lapsuuden ympäristö kauniina muistikuvana. Kasarmien ympärillä kasvoi kaunis koivikko, josta pääkonttorin koivikko on vielä silloista perua. Joka kesä nurmikot lakaisitiin huolellisesti. Isännöitsijä Selin vaati puhtautta, eikä nurmikolle ollut menemistä, paitsi silloin, kun lapset kuokkivat voikukkia juurineen saaden siitä 50 penniä päivältä. Kuusanniemen puolelta Hongan talosta käytiin ostamassa hyvää leipää ja Herliiniltä (nyk. agr. Variksen asunto) hyviä omenia, mutta sanottavasti muuta asiaa ei Kuusaan puolelle ollut.

Vaikka kasarmeissa asui paljon väkeä ja lapsilau-ma oli suuri, niin elettiin kutakuinkin sovussa. Joskus joku mies toikkaroi juovuksissa ja "rantapytingin" pari pahansisuisuista vaimoa riiteli. Kukin eleli yleensä omis-sa oloissaan, ja monessa kodissa vallitsikin vanhat patriarkalliset tavat, lapset tottelivat ja kunnioittivat vanhempiaan ja Jumalan sanaa viljeltiin. Esimer-

KYMINTEHDAK 1880-LUVUN ALUSSA VILLE RIHUN MUKAAN

kiksi Loodin perheessä ei kirkkoaikana saanut mennä ulos leikkimään, vaan kuunneltiin hartaana raamatun lukua. Kirkossa käytiin ahkerasti, vaikka matka olikin pitkä. Mamma Lood kävi kirkossa melkein joka sunnuntai. Soudettiin Kymen yli Fermin rantaan ja niemen toiselta puolelta edelleen Mäkelän talon veneellä Miehon pohjoispuolitse joen itäranalle. Sieltä tie jatkui Saarennon ja Jokelan kautta kirkolle. Usein oli miehiäkin mukana, varsinkin jos oli ehtoolliskirkko. Tehtaalaiset olivat tavallisesti paremmin puettuja kuin maalaiset, ja vaateparresta päätellen valkealaiset osoittelivatkin tehtaalaisia sanoen: "Noi on tehtaalit". Talvella sen sijaan tehtiin kirkkomatkoja harvoin. Talvivaatteissa oli lumisilla teillä raskasta kävellä, ja kirkko oli kylmä. Joskus tilattiin Saarennosta hevonen ja ajettiin talvitietä myöten Lammin jään yli ja Jokelan kautta kirkolle. Joulukirkkoon mentäessä helisivät aisa- ja kilikellot ja Lammin jäällä ajettiin kilpaa. Kirkkokyyti maksoi kaksi markkaa.

Alkuaikoina pidettiin toripäiviä kasarmialueen vieressä. Pääkonttorin kohdalla olevan kasarmin pihanpuolella myytiin maalaistuotteita ja rakennuksen edessä tarjosivat tavaroitaan kangas-, jalkine- ja rihkamakauppiaat. Paikkaa nimitettiin "litviikilaaniksi". Joka toinen lauantai maalaiset tulivat tänne "litvikille". Iittiläiset, joita oli suhteellisesti eniten, toivat myytäväksi jauhoja, voita ja lihaa, jaalalaiset kalaa, valkealaiset hiekkamaan perunoita jne. Toripäivillä käytiin aina Elimäeltä ja Artjärveltä saakka. Kymen takaa saapuvat ylittivät Kymen kosken alapuolelta veneellä, sillä lauttaa ei silloin vielä ollut. Koska tili maksettiin joka toinen lauantai vasta aamulla, odottelivat tehtaalaiden vaimot tehtaan ovien ulkopuolella saadakseen miehiltään rahaa toriostoksia varten. Sittemmin ruvettiin tili maksamaan jo perjantai-iltana. Viikollakin kävivät maalaiset tuotteitaan kaupalla. Valkealan hovi oli tunnettu hyvästä voistaan ja maidostaan, joita tuotiin tänne kahdesti viikossa. Kouvolan kyläläiset toivat vakituisesti tehtaalalle maitoa. Jukonhovin "Maito-Liisa" on jäänyt erityisesti kertojamme mieleen.

Muut ostokset tehtiin tehtaan kaupasta ja Mampsellin puodista. Mampseli Malmberg piti sitä yhdessä veljensä kanssa, mutta koska se sijaitsi tehdasalueella, joutuivat kauppasisarukset riitoihin isännöitsijä Selinin kanssa. Kun he eivät suostuneet siirtämään sitä muuante, rakensi isännöitsijä sen ympärille korkean lauta-aidan ja vain takaa päästiin kauppaan. Lopulta se myytiin tehtaalalle. Mampsellin puoti oli kuuluisa hyvästä vehnäleivästään, jota mampseli itse leipoi. Tehtaalaiden juhlapaikka sijaitsi nyky-

sen Kauppayhtiön ja postin välisellä rinteellä. Se oli puistomaisen metsän ympäröimä hiekka-aukio hiekkakäytävineen, muutamane penkkeineen ja kaksine napakiikkuineen. Juhannusaaton neljän tienoissa iltapäivällä koko tehtaan väki, niin herrat kuin työläiset, kokoontuivat Esplanaadille ja alkoi yhteinen juhannusjuhla. Naisille tarjottiin kahvia, miehille olutta, jota jakoi tynnyristä isännöitsijän puutarhuri ja postinhoitaja Suursalmi, ja lapset poimivat hietkolle heitettyjä makeisia. Pieni torvisoittokunta kajautteli säveleitään, miehet kilpailivat pussijuoksussa ja pukkitappelussa, kiikuttiin ja karkeloitiin tätä tilaisuutta varten joka kerta erikseen rakennetulla tanssilavalla. Ei ollut puheita eikä muutakaan sen erikoisempaa ohjelmaa, mutta odotettu juhla se joka tapauksessa oli, vuoden suuri tapaus. Illan lähetessä loppuaan siirryttiin kosken rantaan "keilapaanan" kohdalle katselemaan kokkoa, joka oli pystytetty lähellä rantaa sijaitsevalle pienelle kalliosaarelle. Veden noususta huolimatta sitä on vielä vähän näkyvissä. Kokon sammuttua mentiin tyytyväisin mielin kotiin nukkumaan. Mustallavuorella oli tanssilava, jossa nuoret kokoontuivat lauantaisin ja sunnuntaisin karkeloimaan. Ennen koulun rakentamista, mikä tapahtui v. 1883, ei ollut mitään huoneistoa juhlia ja yhteisiä tilaisuuksia varten.

Kertojamme oli kansakoulun ensimmäisiä oppilaita. Se oli juhlapäivä, kun astuttiin vastavalmistuneen koulun ovesta sisälle. Ensimmäinen koulutalo on nykyinen Kerhola, jossa kuitenkin aluksi oli vain kaksi luokkahuonetta. Ensimmäisenä opettajana toimi neiti Charlotta Järnefelt. Oppilaitten joukossa oli suuria poikia ja tyttöjä, ja kurin säilymiseksi koulun johtokunnan puheenjohtajan, isännöitsijä Selinin, oli toisinaan puututtava ankarin ottein järjestyksen ylläpitoon.

Kertojamme päästyä kansakoulusta tuli hänestä apulaisopettaja. Tehtaalaiden vaimot kääntyivät nimittäin hänen äitinsä puoleen ja pyysivät häntä opettamaan heidän lapsensa lukemaan, koska välttävä lukutaito oli tarpeen kansakouluun mentäessä. Mikäpä siinä. Pappa Lood teki muutamia pitkiä penkkejä, tupa siivottiin aamuvarhain, ja klo 8 aikaan saapui Loodin asuntoon, joka käsitti yhden huoneen, 28 oppilasta opettelemaan aakkosia Maria Loodin ja hänen tyttärensä johdolla. Tätä säännöllistä koulunpitoa kesti kokonaisen talven. Seuraavana vuonna pappa Lood pani kertojamme vielä toistamiseen vuoden tauon jälkeen kansakoulun viimeiselle luokalle, koska rippikoulua varten oli syytä valmistautua mahdollisimman huolellisesti. Tällä kertaa kouluun men- ei ollut

enää yhtä mieluisaa, varsinkin kun muut oppilaat pilkkasivat häntä opettajaksi.

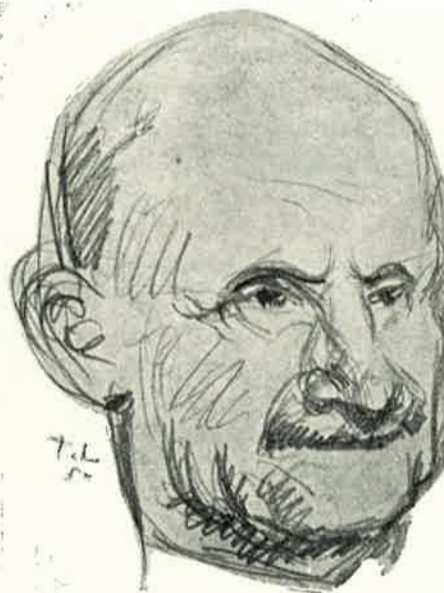
Isännöitsijä Seliniä sekä pelättiin että kunnioitettiin. Hänet nähdessä kumarrettiin ja niiattiin syvään. Selin käytti polviin asti ulottuvaa sinistä takkia, kulki kädet taskuihin painettuina kepin roikkuessa taskun liepeestä. Yhtäkkiä hän nosteli harteitaan ja kun häneltä kysyttiin, mitä hän tuolla erikoisella tavalla tarkoitti, mainitsi hän aina silloin tekevänsä jonkun päätöksen. Kasööri Theodor Galle toimi vakinaisen toimensa ohella väliskärinä ja oli valmis sitomaan loukkaantuneita. Kerran kaksi "rantapytingin" vaimoa riiteli ja saadakseen yliotteen toinen pujotti sormensa vastapelurinsa suureen korvarekkaaseen ja repäisi sen avulla korvavalehden auki. Vertavuotavana ja huutaen vaimoihminen juoksi suoraan konttoriin Gallen sidottavaksi ja sai avun. "Paperterehtyör" Louis Haenel on jäänyt kertojamme mieleen harvinaisen sydämellisenä ja vaatimattomana, "alhaisena" kuten täkäläisessä murteessa tuollainen ominaisuus korostetusti tuodaan esille. Samanlainen oli hänen rouvansa. Kerran hän toi Loodin kotiin kangaspakan ja pyysi siitä tekemään tehtaalaisten tytöille leninkejä. Mamma Loodin käsin pyörítettävä yksilankainen ompelukone oli tehdasseudun ainoa.

Paljon olisi rouva Massalalla Kymintehtaastaan kerrottavaa, asioita, tapahtumia ja henkilöhistoriaa. Hänen yli puolivuosisataisen palveluksessa olonsa aikana selluloosatehtaassa ehti hänen esimiehinään olla 8 osastopäällikköä ja 7 käyttöinsinööriä. Ja vaikka hän on nainen, hän puhuu tuotannosta kuin asiantuntija ja iloitsee siitä, että pienestä tehtaasta on kasvanut suuri tuotantolaitos, jonka johdosta koko paikkakunta on kasvanut jättiläisaskelin. Mutta lämpimin ajatuksin hän muistelee varhaisinta aikaa. Silloin koko tehtaankokous tunsikin kuuluvansa kuin samaan perhepiiriin, ja kaikessa vaatimattomuudessaan silloisen ajan elämä ja kokemukset painoivat ihmisten mieliin jotakin sellaista, jolla on ollut arvoa ja merkitystä pitkän elämän varrella.

*

Kymintehtaan varastossa osasto 3:n luukun takana tutkii tarkkaavaisesti tilauslippuja varastoekspeditööri Juho Kantola, hämmästyttävän nuorekkaana ja sileähipiäisenä säilynyt Kuusankosken tehtaitten virkavuosisiltan vanhin työntekijä. Hän aloitti palveluksensa kesäkuussa 1896, ja siitä lähtien hän on keskeytymättä ollut yhtiöläinen, joten tähän mennessä hänelle on kertynyt yli 56 palvelusvuotta.

Juho Kantolan joutuminen "ruukille" ja sen töihin kuvaa erästä mielenkiintoista lukua 1800-luvun jäl-

kipuoliskon muuttuvassa yhteiskunnassa. Hän ei ole tullut tehtaan vaikutuspiiriin lähiseudulta, vaan kaukaa Pohjanmaalta. Ensimmäisten rautateiden valmistuttua ja kulkuyhteyksien parantuessa muuttoliike sai nopeasti suuret mittasuhteet. Pohjimmaisena syynä oli ennennäkemättömän nopea väestönkasvu ja elinehtojen vaikeutuminen maaseudulla. Toisaalta orastava teollisuus houkutteli ansioon, lännen kulta- maakin alkoi vetää puoleensa. Pohjanmaalla tämä muuttoliike paisui suurimmaksi. Osa matkusti "Valtoihin", osa hakeutui oman maan vilkastuneille työmarkkinoille. Pohjalaiset rautatienrakentajat ja kirvesmiehet tulivat pian kuuluisiksi hyvinä ammattimiehinä.

Talonpoikaista juurta oleva Juho Kantolan isä lähti perheineen kotipitäjästään Soinista Pieksämäkeen Savon rautatietä rakentamaan. Radan valmistuttua v. 1889 hän sai perheineen ilmaisen junakyydin Kouvolaan, josta tuli Kymintehtaalle asettuen Niskalan kylään Seppälän taloon asumaan. Radanrakentamisesta oli tullut kuitenkin hänelle ammatti ja niin hän perheineen lähti toistamiseen ratatöihin — tällä kertaa Kotkan rataa rakentamaan. Vaimo toivoi kuitenkin vakinaista asuinpaikkaa, ja niin eräänä lauantai-aamuna tultiin takaisin Kymintehtaalle erään Viialan kylän isännän markkinakuorman mukana.

Juho Kantola oli silloin 10-vuotias, ja Kymintehtaasta tuli sitten hänen uusi kotiseutunsa ja tehtaasta hänen työnantajansa. Kansakoulun käytyään hän tuli yhtiön töihin toimien aluksi rakennus- ja ulkotöissä, "puumittarina", selluloosatehtaassa, pahvinlähettäjänä, paperivarastossa, elintarvikevaraston hoi-

tajana ja vuodesta 1921 lähtien nykyisessä tehtäväs-
sään varastoekspeditöörinä.

Mutta palatkaamme hänen lapsuudenaikoihinsa. Koulun pääsy oli hänellekin suuri juhlahetki. Mutta hän ei saanut sitä käydä keskeytymättä alusta loppuun, vaan välillä oli oltava vuosi kotona äidin apuna. Aikaisin oli myös yritettävä töihin. Kertojamme oli eräänä kesänä Kouvolan Mäkikylässä paimenpoikana ja seuraavana kesänä yhtiöllä hevospoikana ajaen pienillä kiskovaunuilla hiomopuita ja halkoja rantasirkkelistä. Ensimmäisellä kerralla luistivat valjaat hevosen selästä, mutta hevosmies Telkkinen opetti pojan sitomaan rahkeet niin, että ne pitivät. Poikasen päiväpalkka teki markan. Koulusta päästyä alkoi sitten vakinainen leipätyö.

Tuohon aikaan Kymintehdas eli voimakasta laajenus- ja uudistuskautta. Hirsinen tehdas siirtyi historiaan ja punaiset tiiliseinät tulivat tilalle. Varsin nopeasti oli siis sivuutettu ensimmäinen kausi tehtaan historiassa. V. 1887 oli joen kaltaalla puuhiomon alapuolella alkanut toimintansa sulfiittiselluloosatehdas, mikä merkitsi uutta tärkeää aluevaltausta. Puuhiomo ja paperitehdas saivat uuden ulkokuoren siten, että tiiliseinät muurattiin rakennusten ympärille, jonka jälkeen hirsiseinät purettiin. Tulipalo oli osaltaan jouduttanut uudestirakentamista. Juhannuspäivänä 1889 oli "rantapytinki" syttynyt palamaan. Viereiset kasarmit saatiin varjelluiksi, mutta kipinöitä sinkoili yli ojasylvänteen varaston ja tallin seutuville polttaen tämän vierä viereen ahdetun rakennusryhmän varsinaisen tehtaan kuitenkin säilyessä. Palaneiden rakennusten tilalle alettiin heti rakentaa uusia. Varasto ja talli tehtiin tiilistä. Varastosta tuli valtava rakennus — suurelta se näyttää vielä meidänkin silmissämme —, mutta siihenpä oli sijoitettukin sekä raaka-aineet että valmis tavara. "Tässä oli tulikiveä, tuolla seinän takana Kiinan savea ja kloorikalkkia", kertoo Kantola, jolle varasto on sittemmin muodostunut niin tutuksi paikaksi. Kantolan lapsuusmuistoihin liittyy myös uuden konttorin, pakarituksen ja tehtaan kaupan rakentaminen. Nämä rakennukset — Vanhala, korjauspajojen sekä kuljetusosaston konttorit ja klubi — ovat vielä jäljellä. Toisin sanoen tuotimainen aukio sai silloin muotonsa, joka sillä on vielä tänäkin päivänä. "Litviikilaani" muuttui myös tälle paikalle.

Juho Kantolan tullessa kesällä 1896 vakinaisesti yhtiön töihin oli paperitehtaan laajentaminen parhaillaan alkuvaiheissaan. Ensimmäinen paperikone oli jo v. 1882 saanut vierelleen toisen ja nyt hankittiin kolmas, entistä suurempi ja nopeampi, ja sitä varten

tarvittiin uusi rakennus. Montun kaivuu oli parhailaan menossa. Savea ajettiin pois sekä junalla että hevosella. Syksyllä saatiin jo seinät muuratuiksi ja talvella asennettiin kone. Samanaikaisesti rakennettiin myös voimalaitos. Kertojamme kävi samana syksynä rippikoulun, ja kun koulunpidossa oli kahden viikon tauko, oli hän kantamassa voimalaitoksen rakennustyömaalla tiiliä.

Tarvittiin myös asuntoja ja kouluja. Kantola jou-
tuikin paperitehtaan uuden paperisalin valmistuttua siirtymään koulu- ja asuinrakennuksille. Rakennettiin Isokoulu, joka myöhemmin sai Niinivaaran koulun nimen, ja norjalaistyylinen Kalliokoulu. Molemmat valmistuivat v. 1897 lopulla. Kalliokoulun rakentaminen tuotti päänvaivaa. Kirvesmiehet eivät olleet tottuneet tekemään salvosta pyöreistä hirsistä ja nurkista ei tahtonut tulla millään tarpeeksi tiiviitä. Loppulta isännöitsijä Selin, joka oli melkein jokapäiväinen vieras rakennustyömailla, määräsi, että nurkkien ulkonevat osat oli veistettävä tavallisen hirren tapaan. Samaan aikaan rakennettiin myös Kalliokoulun läheisyyteen nykyisinkin siinä vielä sijaitsevat neljän perheen asuintalot, samoin Isoltakoululta Kolarinmäelle päin neljä taloa. Asutus alkoi kasvaa muuannekin päin, sillä väkiluku lisääntyi nyt nopeasti. Vähitellen hahmottuvan Kinnaslinjan päässä oli jo Rindellin, Grönlundin, Fermin ja Hurskaisen talot, ja sairaskassa rakensi niiden jatkoksi kolme asuintaloa. Rakennusmiehiä oli lähiympäristöstä, mutta myös kauempaa, mm. Kymistä ja aina Turusta saakka.

Tehdas oli n. vuodelta 1887 lähtien vuosisadan loppuvuosiin mennessä läpikäynyt tärkeän laajennus- ja uudistusvaiheen. Siitä oli tullut suuri tiilinen tehdasryhmä, joka samoilla sijoillaan, tosin monta kertaa laajennettuna, uudistettuna ja nykyaikaistettuna jatkaa kahdeksan vuosikymmentä sitten teollisuuden pioneerien aloittamaa työtä. Korpeen nousseesta teollisesta uudisviljelystä, vaatimattomasta ruukista on kasvanut suuri tuotantolaitos ja sen ympärille laaja asutus.

Padot ja sulut kasvattavat virran voiman moninkertaiseksi. Murheet ja vastoinikäymiset ovat niitä ihmishengen siunatuita sulkua, jotka muuntavat hänen salatut voimavarastonsa väkeväksi liikkeelle ponnevaksi energiaksi.

M. O s m a.

Kuuntele paljon ja puhu vähän! Puhuessasi sanot, mitä tiedät, kuunnellessasi opit sen, mitä toiset tietävät.

D i d e r o t.

Vanhat kuvat kertovat . . .

Tämänkertaisessa vanhassa kuvassamme nähdään vain kauniimman sukupuolen edustajia. Kuva on otettu v. 1904 tai 1905 ja esittää silloisen ns. vanhan paperisalin työntekijöitä ja paperitehtaan kirjureita. Henkilöt vasemmalta lukien ovat seuraavat:

Eturivissä: Tuntematon, Alina Velin, Emma Susi (Johansson), Maria Häkkinen, Anna Väisänen, Alma Wessman, Ida Itänen, Hilda Luotila, Alviina Leino (Kilkki), Alma Grangvist (Hannuniemi), Fiinu Melto (Aarnio), Anna Simola ja Anna Nyström.

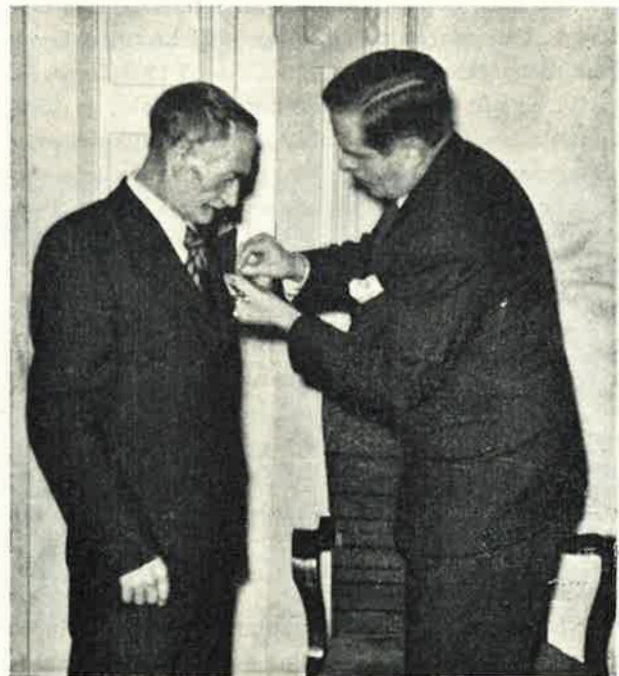
Keskirivissä: Anna Leppänen, Hilja Koponen, Hil-

ma Seppälä, Selma Viepäläinen (Halinen), Ida Hietala (Juurinen), Miina Luukas, Hanna Vilen, Maria Roos, Hilda Borgman, Alma Tiitinen ja Anna Han-nula.

Takarivissä: Aino Kolehmainen (ent. Saarinen), Anna Suomi (Puhjo), Maria Valve, Miina Mäkelä, Ida Korppi (Nikula), Hilma Janhonen, Tilda Valve, tuntematon, Stina Tuominen (Lehikoinen), tuntema-ton, Olga Ekholm, Fiinu Nieminen, Ida Arola, Anna Ekman ja Ida Laitinen (Glad).

Kultainen ansiomerkki.

Yövärtija Taavetti Tommola Kymin ulkotyöosastolta sai yhtiön kultaisen ansiomerkkin 50-vuotisesta palveluksestaan Kymintehtaan virkamiesklubilla 9.10. järjestetyssä juhlatilaisuudessa. Merkin ojensi hänelle Kuusankosken tehtaitten isännöitsijä Curt Cedercrutz, joka samalla kiitti uskollista työn veteraania pitkästä ja ansiokkaasta päivätyöstä. Kahvipöydän ääressä istuessaan Tommola ja hänen puolisonsa kertoilivat menneitten muistorikkaitten vuosien tapahtumia. Viittaamme seuraavalla sivulla olevaan Tommolaa esittelevään kirjoitukseen.

Taavetti Tommola.

Pitkäaikaisesti palvelleita.

Aapel Frilander.

YÖVARTIJA TAAVETTI TOMMOLA

Kymin ulkotyöosastolta tuli toukokuun loppupäivinä olleeksi 50 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 30. 5. 1886 Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen 5. 3. 1901 Voikan paperitehtaalle sekalaisiin töihin ollen välillä myös puuhiomon puolella komennuksella. 9. 8. 1905 hän siirtyi Voikan selluloosatehtaalle, missä oli ensin viilaajan ja lyijysevän apulaisena ja sen jälkeen keittäjän apulaisena 19. 5. 1908 saakka, jolloin tehtailla alkoi seisaus. Tultuaan 7. 10. 08 uudelleen Kymin selluloosatehtaalle hän joutui pumpujen hoitajaksi ja oli myöhemmin kokoojakoneen hoitajana ja sihtimiehenä sekä noin 10 vuoden ajan kuivauskoneen hoitajana. Tässä työssä hän sai 120 markan suuruisen palkinnon konetuukin hyvästä hoidosta. Palkinto olikin ansaittu, sillä kestihän koneuuki hänen koneessaan 2 v. 3 kk. 1. 12. 1922 Tommola siirtyi Kymin talousosastolle portinvartijaksi ja tästä toimesta parin vuoden kuluttua Kymin ulkotyöosastolle purkaus- ja lastaustöihin osallistuen kesäisin uitotöihin. Oltuaan välillä komennuksilla Kuusaan ja Voikan puuhiomoissa hän satutti v. 1934 tapaturmaisesti kätensä, jolloin lääkärin määräyksestä oli rasfaat työt jätettävä ja hän siirtyi Kymin ulkotyöosaston Savonrannan ja Saksanahon puutavaravarastoille yövartijaksi. Tätä tehtävää hän hoiti 3. 6. 1952 saakka, jolloin sairaus pakotti lopettamaan työnteon. Tällöin oli palvelusaikaa kertynyt 50 vuotta ja 8 päivää, mikä yhden miehen osalle ja vielä saman työnantajan palveluksessa suoritettuna on mitä kunnioitettavin saavutus. Tommola on aina ollut uskollinen ja uuras työntekijä.

Jo nuoresta pitäen on puutarhan- ja kananhoito kiinnostanut Tommolaa ja aina veden äärellä asunee-

na hän on ollut innokas kalamies. Palokuntatyössä hän oli aikoinaan mukana lähes 15 vuotta, mutta työesteiden takia täytyi tämä harrastus jättää.

PORTINVARTIJA AAPEL FRILANDER

Kymin talousosastolta tulee 4. 12. 52 olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 6. 6. 1881 Pieksämäellä. Lokakuun 26 p:nä 1906 hän tuli yhtiön työhön Kymin selluloosatehtaalle, mistä kesäkuussa 1909 siirtyi Iisveden sahalle työskennellen siellä alun seitsemättä vuotta. V. 1915 hän palasi takaisin Kuusankoskelle ja ryhtyi työhön yhtiömme talliosastolla. Talousosaston kirjoissa hän on ollut heinäkuun 1 p:stä 1931 toimien koko ajan portinvartijana.

Työssään on Frilander aina ollut ahkera ja tunnollinen. Hän on kasvattanut suuren perheen, jonka huolto on muodostunut hänen "vapaa-ajan harrastukseksi".

PAPERITYÖLÄINEN ANNA LYDIA BORGMAN

Kymin paperitehtaalta tulee 9. 11. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 31. 5. 1895 Iitissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 1. 8. 1912 Kymin paperitehtaalle työskennellen paperinlajittelijana vuoteen 1944, jolloin siirtyi Kuusankosken paperitehtaalle paperinjalostusosastolle. Sieltä hän v. 1946 palasi takaisin Kymin paperitehtaalle lajittelijaksi. Nykyisessä toimessaan apulaisena viivauskooneella hän on ollut kuluvaan vuoden alusta lukien. Vanhempiansa jo aikaisin kuoltua hän joutui 6-päisen lapsijoukon vanhimpana huolehtimaan sisarusistaan ja ottamaan hartioiden vastuun kodin kanssa pysymisestä.

Anna Lydia Borgman.

Malakias Kalso.

Kalle Havu.

SAIRASAUTONKULJETTAJA MALAKIAS KALSO

tulee 20. 11. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 15. 1. 1890 Hartolassa, mutta joutui jo varhain muuttamaan Mäntyharjuun. Paimenena olo oli ensimmäinen ansiotyö ja sitä seurasivat muut maatalouden tehtävät. Mäntyharjusta Kalso muutti Iittiin ja sieltä v. 1912 Kymintehtaalle tul-
len työhön yhtiömme talousosastolle ajomieheksi tehtaan sairaalaan. Koko neljä vuosikymmentä kestäneen palveluskautensa hän on ollut samassa toimessa hoitaen tehtävänsä kiitettävällä tavalla.

Nuorena Kalso osallistui urheilu- ja nuorisoseura-toimintaan. Eri urheilumuodoista varsinkin paini kiinnosti häntä. Viime vuosina on oman talon rakentaminen vienyt vapaa-ajat jökseenkin tarkkaan.

Luonteeltaan auliina, sopuisana ja huumorintajuisena Kalso on saanut laajan ystäväpiirin.

VESILASIN LIUOTTAJA KALLE EEVERT HAVU

Voikan paperiosastolta tulee 21. 11. 52 olleeksi yhtiön palveluksessa 40 vuotta. Hän aloitti v. 1907 Voikan sahalla, missä oli työssä useampaan otteeseen. Suurimman osan palvelusajastaan hän on työskennellyt Voikan paperiosastolla ja nykyisessä toimessaan hän on ollut jo noin 20 vuotta.

KIRJURI MARIA HÄMÄLÄINEN

Voikan talousosastolta tulee 28. 11. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 22. 3. 1887 Sääksmäellä. Kun hän 11. 4. 1905 ensimmäisen ker-

Maria Hämäläinen.

Eemil Käätä.

Andrei Hartikainen.

ran tuli työhön Voikan paperitehtaalte, teki hänen mielensä heti palata takaisin kotipaikkakunnalleen, sillä kaikki näytti hänestä silloin Voikkaalla niin "pimeältä ja ikävältä". Vähitellen hän kuitenkin tottui uuteen ympäristöönsä ja on siitä lähtien työskennellyt konttoritehtävissä eri osastoilla vuosien 1912 ja 1920 välistä aikaa lukuun ottamatta.

Nuoruudessaan rva Hämäläinen otti innokkaasti osaa paikkakunnan rientoihin ja harrastuksiin kuuluen mm. useat vuodet Voikan Sekakuoroon ja Lotta-Svärd-yhdistyksen paikallisosastoon.

JÄLKIVUOLIJJA EEMIL KÄÄPÄ

Voikan selluloosatehtaalte tulee 8.12.52 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 3.12.1884 Mäntyharjussa. 11.9.1912 hän tuli työhön Voikan selluloosatehtaalte ja toimi I:nä keittäjänä v. 1950, jolloin siirtyi kuorimoon.

Nuorempana Kääpä harrasti urheilua, ja hiihdosta hänelle on kertynyt paljon palkintojakin. Palokuntatyössä hän on ollut innokkaasti mukana jo 38 vuotta.

KIISU-UUNIMIES ANDREI HARTIKAINEN

Voikan selluloosatehtaalte tulee 13.12.52 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 10.11.1888 Liperissä. Työskentelynsä täällä hän aloitti 19.8.1912 Voikan puuhiomossa, mistä v. 1919 siirtyi selluloosatehtaalte valkaisijaksi. Kiisuosastolla hän on ollut vuodesta 1938, jolloin valkaisu lopetettiin.

Hartikaisen vapaa-ajan harrastuksia ovat olleet puutarhanhoito ja kirjallisuus. Nuorempana hän oli innolla mukana urheilu- ym. seuratoiminnassa. Myös palokuntaan hän on kuulunut useita vuosia.

Yhtiön johto pyytää kauttamme kiittää kaikkia edellä mainittuja työn veteraaneja uskollisesta uuras-
tuksesta yhtiön ja samalla koko yhteiskunnan hyväksi ja toivottaa heille parhainta menestystä tulevien vuosien varalle.

Ajattelevalle ihmiselle on elämä komedia, tuntevalle tragedia.

Horace Walpole.

Minulla on onni kyetä hurmaantuneena ihailemaan suuria henkiä, joilla Jumala toisinaan rikastuttaa ihmiskuntaa.

James Boswell.

Maailmassa on vain yksi hallitseva valta. Se on totuuden valta.

Heinrich Lhotzky.

SUOLAHAPON VALMISTAJA ELVIRA AHTI.

Kuten viime Tiedotuslehdessämme jo mainittiin, sattui klooritehtaan trastoson jätevesikaivossa syyskuun 5 p:nä räjähdys, joka aiheutti suolahapon valmistajan Elvira Ahti:n hengen menetyksen.

Rva Ahti oli syntynyt 19.2.1895 Iitin Keltissä. Yhtiöme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1920 työskennellen eri osastoilla yhteensä yli 18 vuotta. Hän oli tunnollinen työssään ja hoiti huolellisuutta vaativan tehtävänsä tarkasti ja täsmällisesti. Vapaa-aikansa hän mielellään vietti kirjojen parissa.

REMMINNEULOJA EMIL INKEROINEN.

Syyskuun 28 p:nä kuoli Kuusankoskella remminneuloja Emil Inkeroinen lähes 64 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 15.12.1888 Luumäellä. Yhtiöme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran 5.8.1912 Kymin paperitehtaalte. Oltuaan välillä kolmi-
sen vuotta muualla hän palasi 3.6.1918 entiseen toimeensa Kymin paperitehtaalte. Yhtiön palveluksessa hän tuli olleeksi noin 37 vuotta.

Inkeroinen oli taitava työntekijä ja valveutunut kansalainen. Hän seurasi tarkasti myös poliittista elämää ollen itsekin siinä mukana. Aikoinaan hän kuului suojeluskuntaan. Palokunnan toimivana jäsenenä hän oli koko Kymintehtaalte oloaikansa. Varsinaisen leipätyönsä ohella hän toimi henkivakuutusasiamehenä 25 vuotta.

Opinto- ja neuvottelupäivien osanottajat valokuvattuina Verlan tehtaan puistossa.

Yhtymämme palopäällystön

opinto- ja neuvottelupäivät

pidettiin lokakuun 11 ja 12 p:nä Voikkaalla. Osanottajia oli Hallan, Haukkasuon, Högforsin, Juantehtaan, Kymin—Kuusankosken, Verlan ja Voikan tehtailta. Päiville oli vieraaksi saapunut Teollisuus-Palon tehdaspalokuntien tarkastaja, eversti O. Holm, joka myös piti luennon.

Lauantaipäivän ohjelmassa oli aluksi tutustuminen Voikan tehtaan palokunnan letkunpesukoneeseen, jonka esitteli varusmestari V. Hasu. Sen jälkeen tehtiin retki Verlan tehtaille. Perillä suoritettiin kiertokäynti tehtailla paikallispäällikön, dipl.ins. N. Lindblomin toimiessa oppaana.

Voikkaalta palattua alkoivat luennot. Terveysissar Raija Korhosen luennoitua palovammoista piti eversti Holm luennon aiheesta "Palopäällikkö esimiehenä". Kolmantena luennoitsijana esiintyi aluepalotarkastaja A. Rämä käsitellen rakenteellista palosuojelua. Useampia luentoja ei ensimmäisen päivän ohjelmaan mahtunutkaan.

Sunnuntaina kokoonnuttiin klo 8.30 Kymintehtaan paloasemalle. Siellä joukkueenjohtaja N. Jokinen selosti Ky—Kuu VPK:n paloauton radiopuhelinta, jota välittömästi sen jälkeen lähdettiin kokeilemaan. Sitteen seurasi elokuvaesitys. Nähtiin kaksi Norjasta saatua väriefilmiä, jotka esittivät amerikkalaisten palomiesten suorittamia korkeapainesumuautojen kokeiluja.

Aamiaistauon jälkeen kuultiin maisteri Y. Sundmanin luento varastoinnin vaikutuksesta palovakuutuksiin. Palopäällikkö Hj. Ruth alusti keskustelukysymyksen koulunuorisolle annettavasta ennakkopaloehkäisyä koskevasta opetuksesta ja palopäällikkö A. Harlin luennoi ullakkopaloista. Luentojen ja alustusten johdosta virisi jopa varsin vilkaskin keskustelu.

Varsinaisen ohjelman päätyttyä pidettiin vielä keskusteluhetki, jossa m.m. lausuttiin toivomus, että jälleen vuoden kuluttua voitaisiin kokoontua vaihtamaan ajatuksia ja kuulemaan uutta paloalalta.

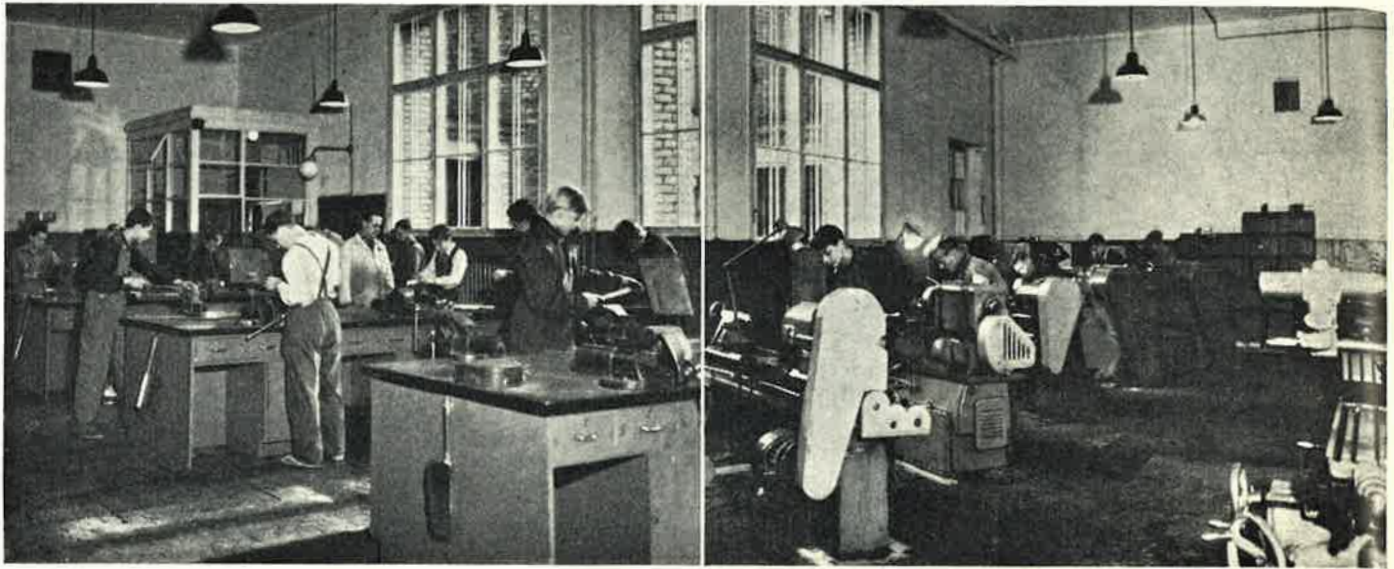

YLIMESTARI LAURI LÄNNENPÄÄ.

Syyskuun 7 p:nä kuoli Voikkaalla paperitehtaan ylimestari Lauri Alfred Lännepää vajaan 65

vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 30.1.1888 Tampereella. Käytyään 5 luokkaa Tampereen reallilyseota hän suoritti Tampereen teollisuuskoulun paperiosaston kurssin saaden päästötodistuksen v. 1908. Perehtyäkseen käytännössä tulevaan ammattiinsa hän työskenteli 2 vuotta Ruotsissa ja lähes vuoden Saksassa paperi- ja konetehtaissa. Saksasta palattuaan hän oli paperimestarina Leppäkosken tehtaalla vuoteen 1914, jolloin muutti Venäjälle Dubrowkan tehtaalte. Siellä hän oli 2 vuotta ja palasi sitten kotimaahan Tornator-yhtiön palvelukseen Tainionkoskelle. Kymi-yhtiöön hän siirtyi 2.4.19 vuoromestariksi Voikan paperitehtaalte ja nimitettiin ylimestariksi v. 1933. Voikkaalta käsin hän teki v. 1925 opintomatkan eräisiin Keski-Euroopan maihin ja Italiaan.

Ylimestari Lännepää oli etevä ammattimies ja hoiti tehtävänsä tunnollisesti. Työlleen hän omistautui kokonaan. Iloisella luonteellaan ja omalaatuisella huumorillaan hän sai ystäviä kaikista piireistä.

Uudet suunnitelmat – uudet työpajat ja koneet.

Kiertokäynti poikien ammattikoulussa.

Ammattikoulussamme on samanaikaisesti suuren koulu-uudistuksen kanssa suoritettu työpaikkojen ja luokkahuoneiden perinpohjaisia korjaus- ja uudistustöitä. Viime kesäkuun numerossamme esittelimme uusitun tyttöjen puolen ja tällä kertaa suoritamme kiertokäynnin poikien ammattikoulun puolella. Runsaan vuoden kestäneet ja huomattavia kustannuksia vaatineet uudistustyöt on nyttemmin saatu valmiiksi, ja koulu voi täydellä tehollaan suorittaa tärkeitä tehtäviään oppilaiden itsensä, tuotantolaitostemme ja koko paikkakunnan hyväksi.

Aloitimme kiertokäyntimme ensimmäisen kerroksen suuresta verstassalista, jossa sijaitsevat II luokan viilaamo ja koneistamo. Se on metalliverstaan ja koululuokan yhdistelmä. Uudenaikaisten koneiden paljous viittaa edelliseen, kun taas mitä mallikelpoisin järjestys ja puhtaus, keskenkasvuisten ”rautakourien” askartelu ja opettajien valpas työnopetus tekevät siitä kouluhuoneen. Toisella sivustalla ovat viilapenkit ja toisella koneet kahdessa rivissä: ensimmäisessä jyrsin, saha, höylä ja työkaluhiomakone ja toisessa seitsemän sörviä, niiden joukossa kaksi tuliterää ”Tampellaa”. Lisäksi on 3 hioma- ja 2 porakoneita. Viila on jatkuvasti metallimiehen tärkein työväline, ja ”ruusutukki” sekä viilapenkki välttämättömät apuvä-

lineet. Hänen ammattinsa on käsityön ja kone työn yhdistelmä molempien vaatiessa taitoa ja tarkkuutta. Tässä ammattikoulun isossa verstaassa opitaan tämän monipuolisen ammatin perustaidot viilankäytöstä monimutkaisten koneiden hallintaan saakka.

Verstaan vieressä on pieni paja ja karkaisu huone, jossa on hieno uutuus, sähkökäyttöinen karkaisu-uuni. Alauunissa karkaistaan rauta 1.400 asteen kuumuudessa ja ylemmässä ns. päästöuunissa se saa tarpeellisen sitkeyden.

Ensimmäisen kerroksen päädyssä entisen valimon paikalla sijaitsee levy- ja putkiseppien sekä hitsaajien työpaja. Tämä on kokonaan uusi osasto. Ahjo sekä levyn taivutus- ja pyörästyskone ovat poikien omaa käsialaa. Epäkeskopuristin ja porakone kuuluvat myös tämän pajan työvälineisiin. Pajassa kävi siellä vieraillessamme aikamoinen pauke poikien naputellessa puuvasaroilla pellistä pesusoikkoa. Tästä työpajasta tuleekin keväällä tuomisia kotiin: pesusoikon lisäksi paistinpelti, litran mitta ja eräitä muita taloudessa tarvittavia esineitä. Levyseppä on osattava lukea piirustuksia ja kyettävä levittämään piirustuksen esittämä kolmiulotteinen esine pellille, ja sen tähden tarvitaan myös teoreettista opetusta.

Lasiseinän takana leimahtelivat hitsausliekit.

Opetusta annetaan sekä kaasus- että sähköhitsauksessa. Hitsaus on tullut yhä tärkeämmäksi tekijäksi konepajateollisuudessa ja korjauspaikoissa, ja vastaisuudessa sen käyttö jatkuvasti lisääntyy. Hitsausluokan laitteet ovat ensiluokkaiset, ja kolme hitsauskaasun poistoimuria, joiden suuaukot voidaan sijoittaa välittömästi hitsauskohteen yläpuolelle, vievät mukanaan hitsauskaasut.

Puuseppien puolella on entisyys pitänyt parhaiten puoliaan. Puusepänverstaas hohtaa maalauksen jäljiltä valoisuuttaan ja puhtauttaan, mutta varsinainen opetus tapahtuu kuten ennenkin höyläpenkkien ääressä. Höyläpenkki ja puuseppä kuuluvat erottamattomasti yhteen tänä koneitten aikakautena. Nuoret nikkarit — I-luokkalaiset — värkkäsivät jakkaraa ja lastentuolia. Sitten seuraa sinkkausharjoitus, höylä ja vapaavalintaisia töitä. Sellaisiin saavutuksiin kuin edellisen opetussuunnitelman aikana ei tietenkään päästä tuntimäärän pienen takia, mutta joka tapauksessa saadaan sen verran oppia ja kokemusta, ettei pojilla ole ammattikoulusta päästyään peukalo keskellä

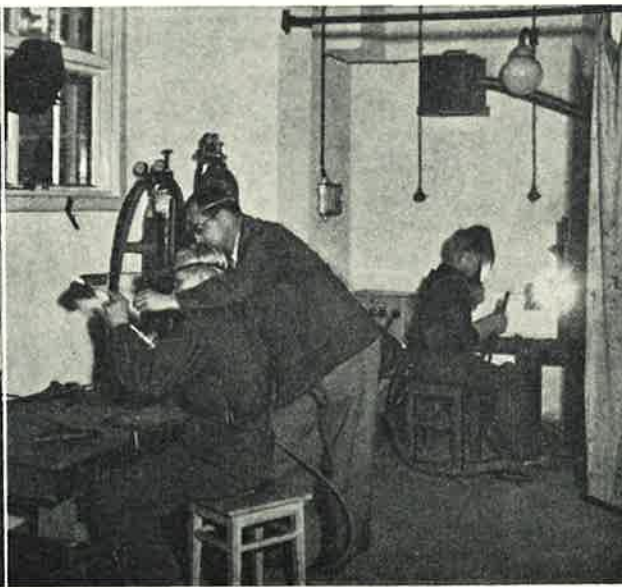
Viereisellä sivulla: Suuren verstassalin viilaamo ja koneistamo. Osa koneista ei näy kuvassa.

Alhaalla vasemmalla: Levy- ja putkiseppien työpaikassa naputellaan pesusoikkoa. Oikealla: Kaasu- ja sähköhitsauksen aakkosia oppimassa. Sähköhitsaajan kopin verho on valokuvauksen takia vedetty syrjään.

kämmentä puusepän työstäkään puheen ollen. Ja osataan sitä tämänkin kurssin perusteella tehdä vaativia töitä, kuten saatamme päätellä kahden pojan tekemästä valumallista. Höyläkoneesta oli rikkoutunut eräs osa, ja kaksi II luokan poikaa oli valmistamassa sen monimutkaista valumallia. Lienevätkö aikanaan mallipuuseppiä? Tietysti on tällä osastolla myös koneensa, joukossa kaksi uuttakin, oikaisu- ja tashöylä.

Osa puusepänverstaasta on erotettu peseytymis- ja pukuhuoneeksi. Tämä on ollut tarpeellinen uudistus, sillä aikaisemmin peseytymismahdollisuudet olivat riittämättömät, ja pukuhuonetta ei ollut ollenkaan. Huoneen ikkunan puoleisella seinämällä on rivi pesualtaita ja toisella sivustalla jokaisella oppilaalla kaappinsa, jossa hän säilyttää työpukunsa ja työtunneilla ollessaan vastaavasti koulupukunsa. Tehokas tuuletus pitää pesu- ja pukeutumishuoneen ilman puhtaana. Lämmin ilma kiertää vaatekaappien läpi suorittaen siten niiden perusteellisen tuuletuksen.

Neljännessä kerroksessa seurasimme paperiteknologian opetusta. Uuden opetussuunnitelman mukaan koulu on ensi sijassa paperialan valmistava ammattikoulu. Tietenkin on pantava pääpaino tuotantolaitostemme tärkeimpään teollisuudenalaan silti syrjäyttämättä siihen olennaisesti liittyviä apuosastoja. Parhaillaan oli menossa raaka-aineopin tunti. Parranajokoneen terällä leikattiin keittolastusta pituussuuntaan ohut levy ja pantiin mikroskooppiin. Poikien

eteen avautui puukuitujen pienoismaailma. Puun salaisuudet alkoivat paljastua, samoin ne ominaisuudet, jotka tekevät siitä paperinvalmistukseen sopivan raaka-aineen.

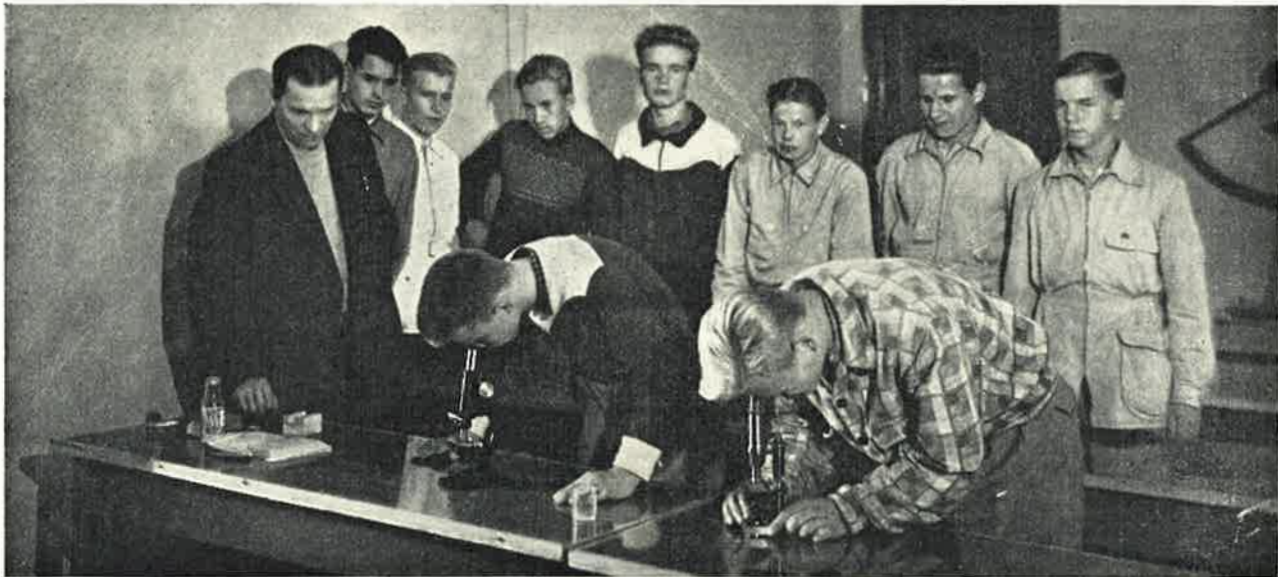
Paperiteknologian opettaminen ei ole niinkään yksinkertainen asia, koska siihen on paljon vaikeampaa liittää varsinaista työnopetusta kuin monissa muissa ammattiaineissa. Jotta opetus saataisiin havainnolliseksi ja jotta siihen voitaisiin liittää myös mahdollisimman paljon

oma-aloitteisuutta, on ammattikoulun paperiteknologian opettaja, insinööri Veikko Ranta laatinut yhdistetyn oppi- ja työkirjan. Sen nimenä on "Paperimassan ja paperin valmistus", ja se jakautuu viiteen jaksoon, nimittäin historialliseen katsaukseen, paperin raaka-aineisiin sekä puuhiokkeen, selluloosan ja paperin valmistukseen. Siinä aloitetaan papyruksesta ja päädytään paperirullien pakkaukseen. Jokaiseen lukuun liittyy piirustustehtäviä, jotka pojat itse

Ylhäällä: I:n luokan pojat nikkaroimassa puusepänverstaassa.

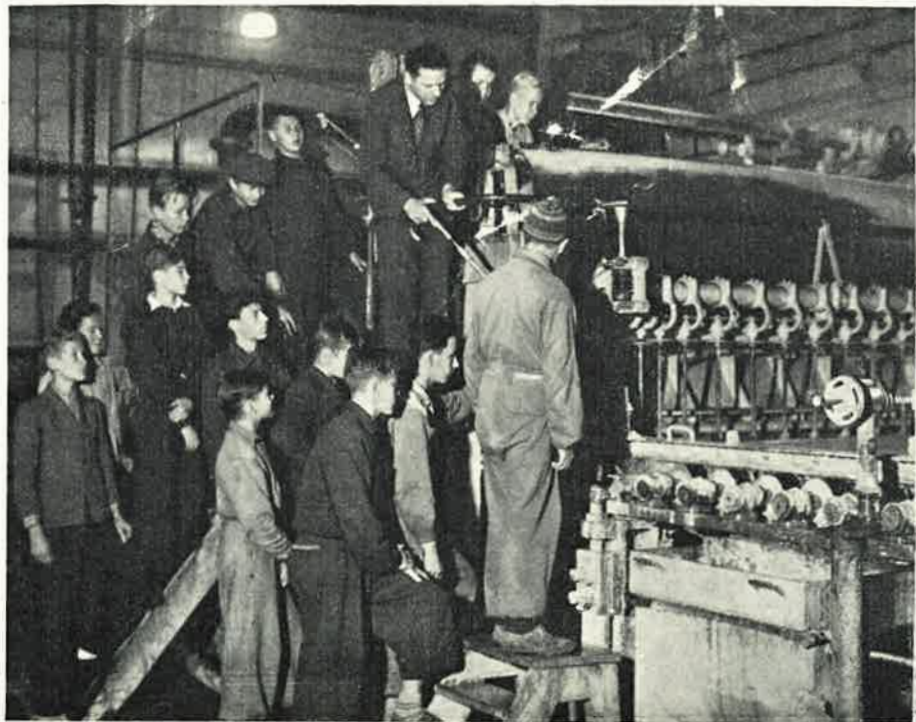
Ennen aamiaista peseydytään. Vasemmalla sivustalla näkyvät pukukaappien päädyt.

suorittavat. Täten teksti tulee eläväksi ja siihen myös syvennyttään huolellisesti. Mutta ei tässä kyllin. Kun on kysymys puun varastoinnista, käydään samalla tutustumassa Saksan-ahon varastoihin ja Voikan puukekoihin ja vähitellen käydään tehtaat läpi, ja niin perehdyttään kahden kouluvuoden aikana sekä teoriassa että käytännössä puun monimutkaiseen kulku-reittiin, ensinnä metsästä tehtaalle ja sitten mitä moninaisimpien valmistusvaiheiden kautta

paperina maailmanmarkkinoille. Seuratessamme opetusta luokkahuoneessa ja myöhemmin poikien tehdaskäynnin yhteydessä tulimme vakuuttuneiksi siitä, että ammattikoulun opetus-suunnitelmaa uudistettaessa on osuttu ydinkoh-taan, kun paperinvalmistukseen perehtyminen on asetettu keskeisimmäksi ja kun sen opetus on voitu ohjata näin havainnollisille ja varmaan myös tuloksellisille urille.

*Ylhäällä: Paperiteknolo-
gian raaka-aineopin tun-
nilla mikroskoopin avul-
la puun syitä tutkimassa.*

*Insinööri Veikko Ranta
Kymen paperitehtaan III:n
koneen määrässä päässä
selostamassa pojille pape-
rikoneen toimintaa.*

PÄÄLUOTTAMUSMIES ONNI OKKA:

LUOTTAMUSMIESKURSSEILLA NORJASSA.

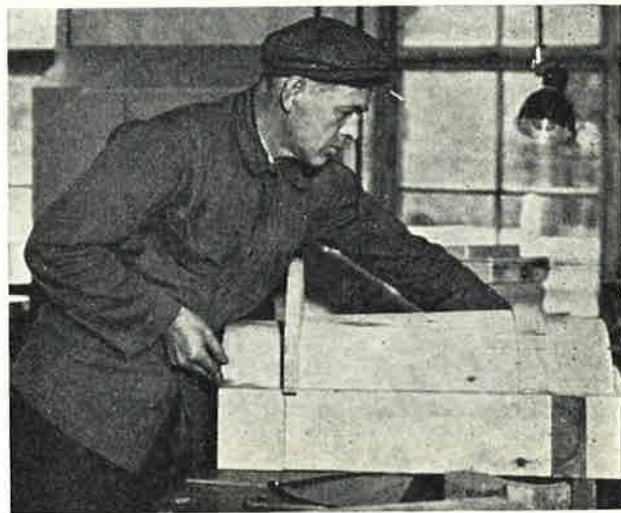
Syyskuun 7—20 päivien välisenä aikana minulla oli mieluista tilaisuus osallistua Norjan Rauta- ja Metallityöväen Liiton järjestämille luottamusmieskursseille, ja seuraavassa koetan kertoilla tämän lehden lukijoille vaikutelmiani sieltä.

Matkustin laivalla Helsingistä Tukholmaan. Laivalla oli monenkirjavaa väkeä: suomalaisia, ruotsalaisia, englantilaisia, vieläpä ranskaakin kuuli jossakin ryhmässä puhuttavan. Mukana oli myös joukko Kanadaan palaavia suomalaisia siirtolaisia, jotka kertoivat lähdön vanhasta kotimaasta olleen erittäin vaikean ja haikean.

Tukholma kylpi syysauringon leppoisassa paisteesa. Kelpasi siinä astella katuja pitkin ja poikin, mutta liikenne pääkatujen vaiheilla oli valtava. Täytyipä oikein päivitellä Jukolan Juhanin tavoin, että "voi pauhaavata kylää, voi häälyväistä elämää kumminkin". Puistoissa oli sentään rauhallisempaa, paitsi Humlegårdenissa, jossa soi peli ja musiikki ja varsinkin pikkuväkeä parveili sankoin joukoin. Siellä vietettiin "lasten viikon" juhlia monenlaisin menoin.

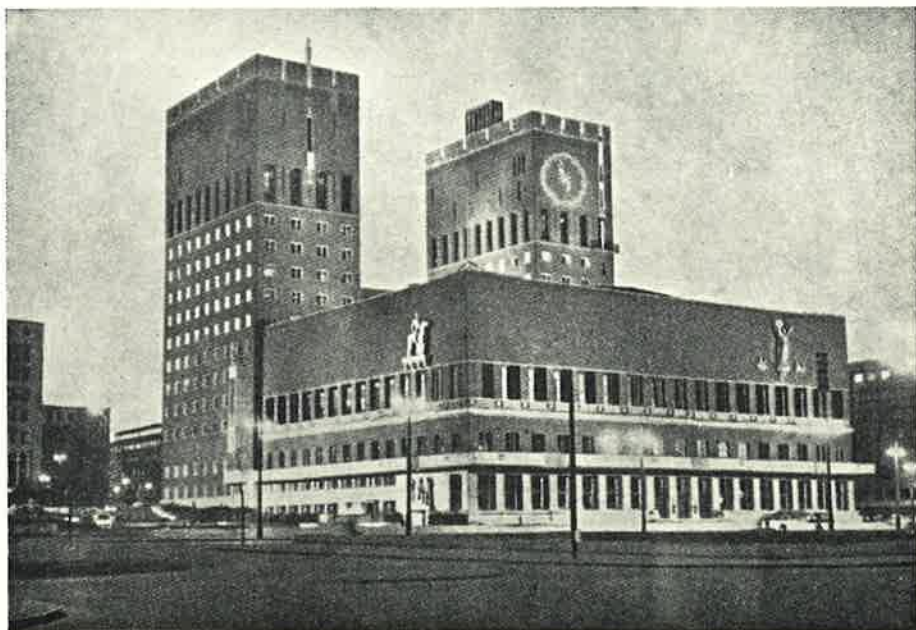
Kauppojen näyteikkunoita silmäillessä voi kohta todeta, että oltiin vauraassa ja hyvinvoivassa maassa. Etelän hedelmiä, persikoita, banaaneja ja viinirypäleitä olivat myymälät tulvillaan. Vaatetusliikkeiden hintalipuista päätellen ovat tämän alan tarvikkeet ehkä noin 10—20 % halvempia kuin meillä.

Tukholman kaduilla ja erittäinkin keskusrautatieasemalla kuuli aina silloin tällöin suomen kieltä, mutta kun iltamyöhäisellä astuin Tukholman—Oslo pikajunaan, häipyi suloinen suomen kieli pariaksi viikoksi kuulumattomiin. Matkaa näiden kahden pääkaupungin välillä on noin 570 km. Seuraavana aamu-

na klo 5 tienoilla alkoivat tullitarkastajat vierailla makuuvaunuosastoissa, mutta mihinkään varsinaisiin tarkastuksiin ei ryhdytty. Ja kun näin oli päästy jalkeille ja aamu alkoi valjeta, sopi hyvin silmäillä norjalaisia maisemia junan ikkunoista. Maasto muistutti jossain määrin meikäläistä, mutta oli kuitenkin suurpiirteisempää: korkeita harjanteita, laaksoja, järviä ja jokia vilahteli ohi, ja niiden vaiheilla vauraan näköistä maaseutuasutusta peltoineen ja niittyineen. Metsät hallitsivat maisemaa samoin kuin Suomessakin. Ja vihdoinkin alkoi Oslo hämmöittää näköpiirissä valtaviin metsäisten harjanteiden välissä.

Vietin Oslossa toista vuorokautta tutustuen kau-

Ylhäällä: Pääluottamusmies Onni Okka puusepänverstaassa jokapäiväisen työnsä ääressä.

Oslo ylle: uljas kaupungintalo.

pungin nähtävyyksiin ja elämisen menoon Norjan Metallityöväen Liiton valistussihteerin Gunnar Myhren opastamana. Katuliikenne oli sävyisämpää kuin Tukholmassa, ja elämä näytti kulkevan jonkin verran vaatimattomammissa puitteissa kuin rikkaan Ruotsin pääkaupungissa. Mutta sitä vastoin herätti minussa mieltymystä norjalaisten ystävällisyys ja huomaavaisuus vierasta kohtaan. Tämän saatoin todeta paitsi kurssitoverieni keskuudessa myös kaikkialla muuallakin, missä jouduin kosketuksiin norjalaisten kanssa.

Kurssit alkoivat sunnuntaina 7.9. 18 km Oslostä etelään sijaitsevassa Sörmarkan Kansankorkeakoulussa, joka on meidän Kiljavan ammattiyhdistysopistoamme vastaava laitos. Osanottajia oli Norjasta 45 ja lisäksi Ruotsista, Tanskasta ja Suomesta yksi kustakin. Kurssiohjelma oli melkoisen tiukka käsittäen esitelmää ja alustuksia luottamusmiestoimeen liittyvistä aiheista. Näistä mainittakoon mm. työehtosopimus, sekä yleinen että metalliteollisuutta koskeva, urakkahinnoittelu, luottamusmiesten tehtävät ja työpaikkojen viihtyisyys. Tämän lisäksi kuului ohjelmaan esitelmää yleisemmistä aiheista, kuten osuustoiminta ja työväenliike, tuotannon suuntaus ja rationalisointi, poliittinen ja taloudellinen tilanne sekä ammattiyhdistysliikkeen ajankohtaisia kysymyksiä. Alustusten ja esitelmien jälkeen syntyi aina vilkas keskustelu, jonka aikana mm. naapurimaiden edustajilta tiedusteltiin maittensa olosuhteita.

Norjan metalliteollisuuden työehtosopimusta käsiteltäessä kiintyi huomioni erityisesti työaikaan ja palkkoihin. Edellisen suhteen voim mainita, että työviikko käsittää 48 tuntia. Työaika on yleensä klo 7.30—12 ja 13—17, paitsi lauantaisin, jolloin se on 7—9 ja 9.30—13. Kaksivuorotyössä on työaika aamuvuorossa klo 5—13 ja iltavuorossa 13—21. Sopimuksen mukainen minimipalkka on ammattityöntekijällä 1.55 kr. tunnilta, ja tähän tulee lisäksi ns. kalliinajanlisä,

joka nykyisellään on melkein saman suuruinen kuin varsinainen tuntipalkka. Työt suoritetaan suurimmalta osalta urakkatyönä ja urakkavoitto nousee tilaston mukaan noin 50 %:iin. Kun tämän mukaan lasketaan työntekijän keskimääräinen tuntiansio, saadaan tulokseksi 4.50 kr., mikä virallisen kurssin mukaan on 144 mk. Ylityökorvaus on Norjassa samoin kuin Ruotsissa ja Tanskassa kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 25 % ja muilta tunneilta 50 %. Lauantaina suoritetusta ylityöstä samoin kuin sunnuntaityöstä maksetaan 100 % korotus kuten meilläkin, mutta sunnuntaisin tehdystä ylityöstä on korvaus sama kuin tavallisesta sunnuntaityöstäkin. Tässä kohden ovat meidän työaikalakimme ja työehtosopimuksemme työntekijälle edullisemmat kuin muissa pohjoismaissa.

Kurssin aikana saatoin panna merkille, että luottamusmiesjärjestelmä on läntisissä naapurimaissamme saanut yhä keskeisemmän aseman työnantajan ja työntekijöiden keskinäisten suhteiden selvittelijäelimenä työpaikoilla, ja tämän vuoksi luottamusmiesten koulutukseen kiinnitetään työväen ammatillisissa järjestöissä suurta huomiota. Mutta niinpä näyttivät kurssitoverit olevankin pystyvää ja valveutunutta väkeä, jolla oli paljon tietoa ja kokemusta tehtäviinsä kuuluvista asioista sekä sujuva ja asiallinen puhuttu. Alussa tuotti minulle melkoisia vaikeuksia norjankielisten esitysten seuraaminen, mutta vähitellen alkoi korva tottua sikäläiseen kieleen, joka kirjoitettuna ja puhuttuna eroaa jonkin verran ruotsin kielestä. Tanskan kieli puhuttuna puolestaan oli meikäläiselle miltei täydelleen hepreaa, mutta joten kuten tulin sentään toimeen tanskalaisenkin kurssitoverin kanssa asioita selviteltäessä.

Kurssin kohokohdaksi muodostui tavallaan ensimmäisen kurssiviikon lopulla vietetty pohjoismainen ilta, johon kurssilaisten ja koulun henkilökunnan lisäksi oli saapunut kutsuvieraita Oslostä. Illan ohjelmaan kuului muun muassa ulkolaisten osanottajien

Sörmarkan Kansankorkeakoulu, Norjan ammattiyhdistysväen opinahojo.

Norjan kansallista rakennustaidetta. Sauvakirkko kansallismuseossa Osllossa.

Alhaalla: Vigelandin valtava kuvanveistosryhmä on Oslon merkellisimpiä nähtävyyksiä. Eräs Vigeland-sillan yksityiskohta.

pitämät esitelmät omien maittensa oloista. Esityksessäni kertoilin lyhyesti Suomen tämän hetken kuulumisia, joista varsinkin sotakorvaussuoritusten päättyminen herätti vilkasta mielenkiintoa kuulijoissa, niin että esitykseni päätyttyä sain vastata useihin kysymyksiin.

Kurssin ohjelmaan kuului myös käynti noin 20 km Oslosta pohjoiseen sijaitsevassa Strømmenin konepajassa, jossa työskentelee noin 800 metallityöntekijää. Tehtaassa valmistetaan etupäässä rautatievaunuja, autobusseja sekä laivojen koneistoja. Työtä tehtiin kahdessa vuorossa ja näytti työntahti olevan melkoisen tiukka. Huomiota herätti erikoisesti työstökoneitten runsaus ja tehokkuus sekä työhuoneissa vallinnut puhtaus ja hyvä järjestys. Paluumatkalla kävimme tutustumassa Osllossa sijaitsevan Aakerin konepajan työmaaruokalaan, jonka yhteydessä olivat myös työntekijäin peseytymis- ja pukuhuoneet. Tämä huoltorakennus oli 3-kerroksinen ja muistutti ulkoapäin mitä tahansa kaupungin parhaimmista liike- tai asuintaloista, eikä sisäpuolikaan jättänyt juuri toivomiselle varaa. Peseytymis-, puku- ja ruokailuhuoneet olivat tilavia ja puhtaita, ja kaikesta huomasi, että työntekijäin viihtyisyyteen oli kiinnitetty suurta huomiota. Esiteltynä näitä laitoksia meille kurssilaisille ja tarjottuaan sen jälkeen tehtaan puolesta meille illallisen kutsui tehtaan isännöitsijä

kurssimme ohjaajan ja meidät kolme ulkolaista edustajaa kotiinsa, jossa kahvipöydän ääressä selviteltiin työnantajain ja työntekijäin välisiä suhteita eri pohjoismaissa.

Kurssin kestäessä oli meille ulkolaisille osanottajille varattu tilaisuus tehdä retkiä niin hyvin Oslon kuin maaseudullekin. Niinpä saatoimme käyttää erään iltapäivän Oslon ehkä kuuluisimpaan nähtävyyteen, Vigeland-puistoon ja sen valtaviin veistosluomuksiin tutustumiseen. Saimme myös käväistä Holmenkollenilla, josta käsin katsellen sai selkeän yleiskatsauksen Oslosta ympäristöineen. Iltakävely kaupungin pääkadulla, Karl-Johan gatella, kuului myös unohtumattomimpiin elämyksiin, mitä kaupunki saattoi tarjota ensikertalaiselle matkaajalle.

Huikan haikain mielin täytyi vihdoin jättää hyvästit niin hyvin kurssitovereille kuin myös koko Norjan maalle ja lähteä yöjunan makuuvaunussa huristamaan kohti kotimaata. Paluumatka sujui nopeammin kuin tulo. Ainoastaan kolmen tunnin pyssähdyks sunnuntain aamu-uniaan vielä vetelevässä Tukholmassa ja sitten nousu uuteen ja upeaan "Aalottareen", joka alkoi pian viiletellä syksyn väreissä koreilevan Tukholman saariston lomitse kohti kotoutumista rantoja.

Paljon ja monenlaista saa matkamies nähdä ja kokea jo parinkin viikon aikana vierailla veräjillä kierrellessään. Mutta kun tie taas kääntyy kotiin päin, kun kotoiset maisemat alkavat liukua näköpiiriin ja kun kuulee taas kotoisen kielen sointua ympärillään, joutuu toteamaan, että jos muualla onkin hyvä, on kotona sittenkin paras. Tällaisen toteamuksen voi huoletti liittää hyvin onnistuneen ja antoisan ulkomaanmatkan tulopuolelle.

Lomamuistoja.

Kesä keikkuen tulee, sanotaan jossakin. Kesä tuo mukanaan myös loma-ajan. Sen lähestyessä ja usein jo paljon aikaisemminkin ryhdytään suunnittelemaan, missä ja miten loman voisi parhaiten viettää.

Tämän vuoden vuosilomat ovat jo taakse jäänyttä elämää. Ilmat eivät tosin olleet erityisen suotuisat, mutta ainahan loma kuitenkin virkistää. Näin perästä päin mennyttä loma-aikaa muistellessa lieenee syytä tehdä hieman tiliä siitä, pitivätkö lomaa varten laaditut suunnitelmat paikkansa ja vastasiko se tarkoitustaan.

Kuten tunnettua, edellyttää jo vuosilomalakikin, että loma olisi käytettävä lepoon ja virkistymiseen. Tässä tarkoituksessa on perustettu erityisiä lomanviettopaikkoja, kuten lomakyliä, -leirejä, -koteja y.m. Kun kaikilla ei kuitenkaan etupäässä taloudellisista syistä ole mahdollisuutta loman viettoon niissä, ovat m.m. useat järjestöt tulleet avuksi ja joko kokonaan tai osaksi kustantaneet eräitten jäsentensä oleskelun lomapaikoissa. Niinpä esim. Kuusankosken paperityöntekijäin ammattiosasto, joka on yhtiömme työläisten suurin ammatillinen järjestö, varasi sosiaaliosaston kanssa siitä sovittuaan yhtiömme Vuolenkosken lomakodista 30 paikkaa 17 vuorokaudeksi ja jakoi ne jäsenilleen. Eihän 30 paikkaa vielä paljon ole, kun on kysymys suuresta joukosta, mutta parempi näinkin kuin ei mitään. Lomapaikoista pääsivät tällä kertaa osallisiksi etupäässä vanhemmat ja pitemmän aikaa sairastelleet jäsenet sekä sellaiset, joiden vaimoille yhtiön puolesta oli varattu tilaisuus perheenäitien lomanviettoon mainitussa lomakodissa.

Kun allekirjoittaneellakin oli ilo paperiammattiosastolaisten mukana oleilla Vuolenkoskella, niin panenpa paperille muutaman sanan Vuolenkosken lomakodista, sillä se on sellainen paikka, josta kannattaa kirjoittaa.

Loman alkaessa olivat linja-autonkuljettajat lakossa, mutta kun sosiaaliosasto järjesti kuljetuksen yhtiön linja-autolla, niin matkalle päästiin. Ilmojen haltija järjesti puolestaan sopivan sään loman alkuajaksi, mutta sitten alkoi se miltei koko kesän vallinnut "todennäköinen sää". Satoi miltei jok'ikinen päivä. Lie-neeköhän se johtunut siitä, että tulin sosiaaliosaston neitosille maininneeksi liian kuumasta auringonpaiseesta ja sen vaikutuksesta iholle, en tiedä, mutta eipä syytetä arvon neitosia, sillä kaipa se ilmojen haltija edelleenkin säästä huolen pitää.

Lomailijan kannalta katsoen on olo Vuolenkosken lomakodissa järjestetty erittäin miellyttäväksi ja viihtyisäksi. Kukin saa siellä haluamaansa liikuntaa millä mitalla hyvänsä ja välillä on tilaisuus muunlaiseen ajanvietteeseen pelien y.m. muodossa. Ruokapöytä oli houkutteleva ja niinpä taisi allekirjoittaneenkin painossa tapahtua nousua.

Tahtoisin tässä huomauttaa parista seikasta, jotka taloon lähemmin tutustuessani pistivät silmään. Keittiö vaikuttaa ahtaanlaiselta varsinkin silloin, kun lomakoti on täynnä vieraita, kuten oli nytkin. Kyllä keittiön henkilökunta oli lujilla meitä ruokkiessaan. Sähköistämällä keittiö autettaisiin asiaa ehkä paljonkin. Tarpeen olisi myös pesukone ja linko, koska jatkuvan vierastulvan takia linavaatteita tarvitaan paljon, ja niiden peseminen ja varsinkin kuivaaminen esim. sellaisena sadekesänä kuin viime kesä oli, on hankalaa. Koneessa ne voitaisiin kuivattaa puoliksi ja se tietäisi jo suurta helpotusta. Talvella ei vieraita liiemmälti ole, mutta silloinkin koneita voitaisiin käyttää täällä tehtailla yhtiön pesutuvissa, koska niissä on asiakkaita yllin kyllin.

Ken lomansa Vuolenkoskella viettää, hän ei varmaankaan kadu kauppaansa. Lausunkin sen vuoksi tässä toivomuksen, että Vuolenkosken lomakoti ensi kesänäkin täyttyisi lomailijoista. Perheen päämiehet, varatkaapa vaimoillenne vaikkapa vain viikoksi tilaisuus päästä sinne lepäämään valmiin pöydän ääreen. Siellä ei ole huolta huomisesta ja oleskelu on niin halpaa, ettei se taloudellisesti rasita ketään.

Lopuksi lausun omasta sekä perheeni puolesta parhaimmat kiitokset lomakodin emännälle ja muulle henkilökunnalle ja yhdyn siihen, mitä eräs lomailija on kodin vieraskirjaan kirjoittamissaan seuraavissa säkeissä ilmi tuonut:

Keskeltä arkisen päivien vyön
me saavuimme tänne lomassa työn,
tulimme kiireestä elämän menon
etsien, löytäen rauhan ja levon.

Kuin lapsina ennen, huolia vailla,
ajan vietimme "kodin" vehmailla mailla.
Siit' tulkoon kiitos myös emännälle,
hymy lämmin jäi mieleen lähtijälle.

Jääkää nyt hyvästi rannat ja veet,
työ kutsuu ja kotoiset askareet.
Vuolenkoski, palanen matkaa elämän tiellä,
näkemiin — kai tapaamme vielä!

A r s k a .

Kauniita näkymiä näyttelyhuoneistosta.

30 vuotta seuratoimintaa puutarhaviljelyn hyväksi Kuusankoskella.

Kun vieraspaikkakuntalainen saapuu Kuusankoskelle kiinnittyy hänen huomionsa paitsi valtaviin teollisuuslaitoksiin erityisesti myös seudun kauneuteen, varsinkin jos matka sattuu sellaisena vuodenaikana, jolloin paikkakunnan kasvoilla on edullisin väri. Keväinen kukkeus, kesäinen rehevyys, syksyinen väriloisto — ne ovat omiaan tarjoamaan tässä suhteessa mitä herkkuisinta silmänruokaa.

Kuusankoski on tunnettu pikkupuutarhoistaan, jotka ympäröivät asuintaloja muodostaen niiden kanssa idyllimäisen kokonaisuuden. Kotipuutarhanhoito onkin tämän paikkakunnan asujainten mieluisimpia vapaa-ajan harrastuksia, on ollut jo vuosikymmeniä ja kaikesta päättäen tulee jatkuvastikin olemaan. Tämän harrastuksen herättäjänä ja edistäjänä on 30-vuotiaalla Kuusankosken Puutarhaseuralla ollut ratkaiseva merkitys. Se on paitsi neuvoja ja ohjeita antamalla myös monella muulla tavalla ollut harrastelijaviljelijöille hyödyksi. Ja niin on täällä viljelijäin ja puutarhaseuran yhteistyö sanan mukaisesti kantanut kauniin hedelmän. Siitä ovat olleet todistuksena mm. aika-ajoittain järjestetyt puutarhanäyttelyt. Tällainen näyttely pidettiin jälleen tänä vuonna, syyskuun puolivälissä, vaikka sateinen ja muutenkin epäedullinen kasvukausi ei siihen sanottavammin houkutellutkaan. Seuran merkkivuoden johdosta oli puutarhanäyttely kuitenkin paikallaan, varsinkin kun sellaista ei 13:een vuoteen ollut täällä nähty.

Ennen kuin tarkemmin kajoamme mainittuun näyttelyyn, on aiheellista vaikkapa vain lyhyestikin selostaa Kuusankosken Puutarhaseuran syntyä ja tärkeimpiä toimintamuotoja.

Jo vuodesta 1916 lähtien oli näiden seutujen, lähinnä Kouvolan ja Kuusankosken puutarhaviljelijöillä tapana pari kertaa vuodessa kokoontua neuvottelemaan pääasiallisesti puutarhatuotteiden hinnoista. Aluksi käytettiin vain nimeä puutarhurien kokous, mutta vähän myöhemmin omaksuttiin nimi ”Kyminlaakson puutarhaviljelijäin seura”, vaikkei minkäänlaisia sääntöjä enempää kuin muutenkaan järjestettyä seuratoimintaa ollutkaan. Jäsenmääräkin oli vähäinen, vain 12 henkeä. Vuonna 1920 ”seura” lopetti toimintansa. Syynä lieenee ollut innostuksen puute.

Vuonna 1922 ryhdyttiin tätä nuorena nukahtanutta seuraa uudelleen henkiin herättämään. Sysäyksen toimenpiteelle antoi se, että Kymen Oy. oli alkanut laajassa mittakaavassa harjoittaa puutarhaviljelyä Kuusankoskella, ja paikkakunnalle oli tullut verestä ja innostunutta puutarhaväkeä. Huhtikuun 2 p:nä mainittuna vuonna kokoontui joukko Kuusankosken ja Kouvolan ammattipuutarhureita ja asianharrastajia esimies Antti Salon luo neuvonpitoon. Päätökseksi tuli, että aikaisemmin aloitettua toimintaa ryhdytään jatkamaan, ja seuraavassa kokouksessa, joka pidettiin toukokuun 7 p:nä Aholan puutarhakoululla, asia lyötiin lopullisesti lukkoon. Seuran puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti ylipuutarhuri Matti Sihvonen, varapuheenjohtajaksi puutarhuri K. K. Nyman, sihteeriksi puutarhuri Väinö Lehtonen, varasihteeriksi rva Anni Vitikainen ja taloudenhoitajaksi vaihdemies A. Alanne. Kun aikaisempi nimi ”Kyminlaakson puutarhaviljelijäin seura” katsottiin liian laajakantoiseksi, vaihdettiin se ”Kouvolan puutarhaseuraksi”. Kuusankoski-nimeä ei vielä silloin uskallettu ehdot-

taakaan, sillä Kouvola oli kautta maan tunnettu paikkakunta, kun taas Kuusankosken kunta oli vast'ikään perustettu osista Valkealan ja Iitin kuntia ja tehtaita nimitettiin Kymintehtaitksi ja Voikan tehtaitksi.

"Kouvolan puutarhaseura"-nimisenä toimittiin kuitenkin vain vuoden 1923 loppuun, jolloin uudeksi nimeksi otettiin "Kouvolan—Kuusankosken puutarhaseura". Lisäys nimeen katsottiin välttämättömäksi, koska seuran toiminta yhä enemmän siirtyi Kuusankoskelle, ja kun entinen nimi muutenkin, mm. avustuksien ym. kannatuksen saamisessa aiheutti hankaluutta. Neljä vuotta myöhemmin eli vuoden 1928 alusta lukien seuran nimi lopullisesti muutettiin "Kuusankosken Puutarhaseuraksi".

Se monisäikeinen toiminta, joka Kuusankosken Puutarhaseuralle on alusta pitäen ollut ominaista, ansaitsisi laajemmankin selonteon, mutta rajoitumme kuitenkin tässä yhteydessä koskettelemaan vain muutamia sen tärkeimpiä muotoja.

Ensiksi on tällöin mainittava tuholaiistorjuntatyö, joka onkin muodostunut varsin laajaksi. Myrkkyaaineita on hankittu jopa lähiympäristönkin tarpeeksi, ja jäsenet saivat niitä aikaisemmin määrätyn erän ilmaiseksi ja paikkakunnan martat ostohinnalla. Ruiskuja lainattiin vähäistä vuokraa vastaan. Neuvoja on annettu auliisti, ja kurssseja sekä luentotilaisuuksia järjestämällä on viljelijöitä opastettu mahdollisimman tehokkaasti taistelemaan kasvien tuholaista vastaan.

Kotipuutarhanhoitokilpailuja on toimeenpantu vuodesta 1930 lähtien joka vuosi ja tulokset ovat olleet sangen ilahduttavia. Takaiskun puutarhoille antoivat talvella 1940 tapahtuneet hedelmäpuiden paleltumiset ja sodan aiheuttamat seikat, jotka suuresti muuttivat paikkakunnan puutarhakuva. Toivottiin kui-

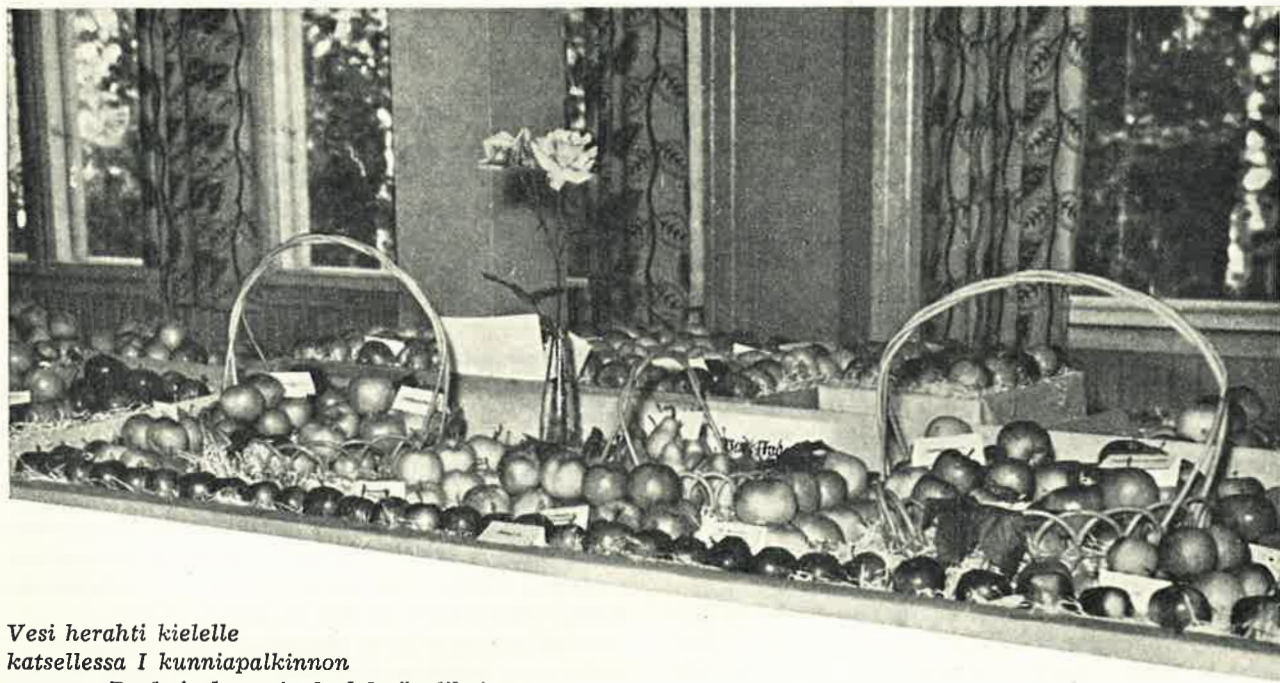
tenkin aikaa parempaa, jolloin omenapuut taas kukkisivat Kuusankoskenkin puutarhoissa. Omenapuun ym. taimia jäsenilleen ja muillekin hankkimalla seura on tätäkin asiaa suuresti edistänyt.

Merkitapauksiksi ovat muodostuneet puutarhanäyttelyt, joita tämänsykyinen mukaan luettuna on järjestetty 7 kertaa. On suorastaan ihmeellistä, että paikkakunta, jossa muutamaa harvaa kauppapuutarhaa lukuunottamatta löytyy vain pikkupuutarhoja ja nekin pääasiallisesti tehdastyöväestön aikaan saannoksia, on pystynyt loihtimaan näyttelyjä, joita alan tunnetuimmat ammattimiehetkin ovat ihailleet ja ihmetelleet. Vertaillen ensimmäistä, v. 1925 järjestettyä, ja viimeistä ennen sotia v. 1939 pidettyä näyttelyä, oli ilahduttavaa todeta, miten jättiläisaskelin kehitys oli tälläkin alalla eteenpäin kulkenut. Tavara oli viimeksi mainitussa näyttelyssä sekä laatuun että määrään nähden osattu oikein valita, ja näyttelypöytien järjestely oli mallikelpoista, eräissä tapauksissa jopa taiteellistakin.

Opintoretkeilyjä on tehty joka vuosi, jopa useamman kerran vuodessa. Joskus on ollut kolmekin linja-autollista lähtijöitä 2—3:kin päivää kestävälle retkelle. Jäsentensä matkakulut on seura osittain korvannut.

Avustusta on seura vuodesta 1925 lähtien saanut sekä Kymen Oy:ltä että Kuusankosken kunnalta. Ilman näiden "kahden suuren" tukea ei seuran toiminta näin laajassa mittakaavassa olisikaan ollut mahdollista.

Seuran jäsenet ovat kymmenkuntaa ammattipuutarhuria lukuunottamatta olleet harrastelijaviljelijöitä eri yhteiskuntapiireistä, valtaosa kuitenkin tehdastyöväestä. Jäsenmäärä nousi vuosi vuodelta kohoiten huippuunsa v. 1938, jolloin seurassa oli 368 jäsentä eli enemmän kuin missään muussa puutarhaseu-

Vesi herahti kielelle
katsellessa I kunniapalkinnon
saaneen Paul Andersenin hedelmävalikoimaa.

rassa koko maassa. Viime vuoden lopussa oli jäseniä 256.

Seuralla on ollut onni saada johtoonsa innostuneita puutarha-alan ammattimiehiä, joiden ansiota seuran menestyksellinen toiminta suurelta osalta on ollut. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi seuran perustamisesta alkaen aina vuoteen 1937 saakka ylipuutarhuri Matti Sihvonen. Hän oli tarmokas ja aloiterikas mies, ja mm. ajatus koko maan käsittävän puutarhaviljelijäin yhteenliittymän perustamisesta oli hänestä lähtöisin. Viipurissa v. 1922 järjestetyn puutarhanäyttelyn yhteydessä pidetyssä maan puutarhävien kokouksessa, joka oli kutsuttu koolle Kuusankosken Puutarhaseuran ehdotuksesta, ylipuutarhuri Sihvonen esitti alustuksen suomenkielisten puutarhaseurojen keskusliiton perustamisesta, ja ajatus toteutuikin onnellisella tavalla silloin, kun Suomen Puutarhaviljelijäin liitto perustettiin. Muuten usein muulloinkin, kun kysymyksessä ovat olleet maan yhteiset puutarha-asiat, on Kuusankosken Puutarhaseuran taholta annettu alkusysäys. Sihvosen jälkeen nostettiin puheenjohtajan pallille 10 vuotta seuran sihteerinä toiminut ylipuutarhuri Viljo Tuominen, joka jo siihenastisen toimintansa ansiosta oli kuin itseoikeutettu puheenjohtajan nuijaa heiluttamaan. Hänen v. 1948 erottuaan valittiin puheenjohtajaksi taas seuran sihteeri, nimittäin puutarhuri Yrjö Lehmuskivi, joka oli ollut varasihteerinä v. 1938—41 ja sihteerinä sen jälkeen 6 vuotta. Muista pitkäaikaisista toimihenkilöistä mainittakoon seuraavat: ylimestari Aarne Hopea, taloudenhoitaja v. 1926—35 ja varapuheenjohtaja vuodesta 1927 edelleen, ylipuutarhuri Paavo Vuorinen, taloudenhoitaja v. 1936—46, sankarikuoleman saanut puutarhuri Leo Kauppinen, varasihteeri v. 1930—37 ja sihteeri v. 1938—41, kalastusmestari E. N. Nora, varataloudenhoitaja v. 1930—46 ja taloudenhoitaja v. 1946—47, sekä puutarhurit Olga Heiskala ja Artturi Aranko, jotka ovat kuuluneet johtokuntaan pitkän aikaa ja joista ensinmainittu on toiminut mm. varasihteerinä 6 vuotta. Taloudenhoitajana on nykyisin puutarhuri Oskari Toikkanen ja sihteerinä puutarhuri Kauko Tiirakari.

Kunniajäsenikseen on seura kutsunut ylipuutarhurit Matti Sihvosen ja Viljo Tuomisen.

Kuten jo alussa mainittiin, järjesti seura 30-vuotisen toimintansa johdosta syyskuun 14 p:nä puutarhanäyttelyn, joka onnistui yli odotusten. Kuusankosken Seuratalon aistikkaaseen asuun saatettuun juhlasaliin oli asetettu 32:n näytteille panijan hedelmä-, vihannes-, säilyke- ja kukkaryhmiä, jotka muodostivat ihastuttavan, silmää hivelevän näkymän. Harva näyttelyssä käynyt lienee osannut ennakolta kuvitellaakaan, että näinkin edustavan näyttelyn aikaan saaminen vallinneet olosuhteet huomioon ottaen olisi ollut mahdollista. Näyttelyn yhteyteen oli järjestetty antoisa ja mielenkiintoinen hedelmien, lähinnä omenien pakkaus- ja lajittelukurssi. Sitä paitsi oli näytteillä erilaisia puutarhavälineitä ja alan kirjallisuutta.

Avajaistilaisuudessa esitettiin seuralle lukuisia onnitteluja, mm. Suomen Puutarhaviljelijäin Liiton puolesta, jonka edustaja samalla jakoi liiton hopei-

sen ansiomerkin eräille seuran ansioituneille jäsenille. Merkin saivat tällä kertaa rakennusmestari Jalmari Alén, puutarhatyönjohtajat Artturi Aranko ja Pentti Hannula, puutarhurit Olga Heiskala, Yrjö Lehmuskivi, Kauko Tiirakari, Oskari Toikkanen ja Paavo Vuorinen, ent. posteljooni Anton Käkeli ja työnjohtaja Emil Ukkonen.

Yleisöä kävi näyttelyssä runsaasti. Eri koulujen oppilaille oli maanantaina varattu tilaisuus opettajiensa johdolla tutustua siihen.

Perustajansa ja ensimmäisen puheenjohtajansa Matti Sihvosen muistoa seura kunnioitti laskemalla seppeleen hänen haudalleen.

Palkinnot näyttelyssä jakaantuivat seuraavasti:

Siemen Oy. Hortuksen lahjoittamat kunniapalkinnot saivat Keskuspuutarha puutarhatuotteista yleensä, Tommolan puutarha viherkasveista ja Kymen Lukon kukkakauppa sidontatöistä. Hedelmistä sai I kunniapalkinnon Paul Andersen, II Linda Laine ja III Toivo Sarnala.

Palkinnot eri ryhmissä:

Hedelmät. I palkinto: Keskuspuutarha, Paul Andersen, Linda Laine, Toivo Sarnala, Aarne Hopea, Kauko Lindberg, Julius Salo, Emil Ukkonen ja Purola. II palkinto: Lempi Pennanen, Elias Tohka, Arvi Mäkelä, Leonard Kääriäinen, Frans Korja, Lyyli Pynnönen, Ida Alen, Anton Käkeli, Väinö Niilola, O. Mäkelä ja Viljo Penttilä. III palkinto: Otto Bäckman, Anton Seppälä, Erik Herrala, Taimi Sihvola, Lydia Kontio, A. Tökkeri ja Hilma Suuronen (sekar ryhmä).

Sidontatyöt. I palkinto: Kymen Lukon kukkakauppa, Voikan kukkamylly ja Keskuspuutarha. II palkinto: Aholan puutarha ja Tommolan puutarha.

Säilykkeet. I palkinto: Doris Andersen ja Hilda Valsti. II palkinto: Eila Tirkkonen.

Vihannekset. I palkinto: Keskuspuutarha. II palkinto: Kaarlo Lassi ja Lempi Pennanen.

Taimistotuotteet. I palkinto: Aholan puutarha.

Kukat. I palkinto: Tommolan puutarha (viherkasvit). II palkinto: Linda Laine. III palkinto: Leonard Kääriäinen ja Taimi Sihvola.

Perennakasvit. I palkinto: Aholan puutarha.

Kukkkasipulit. I palkinto: Keskuspuutarha.

Joskus saattaa kuuluisuuksille sattua nöyryyttäviä tilanteita, kun he joutuvat sen piirin ulkopuolelle, missä he tavallisesti liikkuvat. Kerran pysäytti suuri Enrico Caruso autonsa erään maalaistalon edustalle saadakseen vettä janoonsa ja ruokaa nälkäänsä. Talonpoika ja hänen vaimonsa tarjosivat ystävällisesti kaikkea mitä matkustavainen halusi. Vaihdettiin kuulumisia ja isäntä tuli siinä yhteydessä kysyneeksi vieraansa nimeä. Caruso sanoi sen. Heti talonpojan kasvot kirkastuivat ja hän huudahti:

— Mikä kunnia, että sain vieraakseni suuren matkailijan — Robinson Crusoen!

Antti Heino.

Jalmari Järvenmäki.

Ida Maria Tuomi.

Rikhard Stenroos.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-VUOTIAS.

Viilaaja Antti Heino, Kymin korjauspajalta, 25. 11. 52. Hän on syntynyt Elimäen Raussilassa. Oltuaan aluksi kotonaan maatöissä ja muualla tilapäistöissä hän tuli v. 1907 yhtiömme palvelukseen Kymin ulkotyöosastolle, mistä seuraavana vuonna siirtyi Kymin korjauspajalle. Siellä hän onkin sitten lyhyitä keskeytyksiä lukuun ottamatta yhtäjaksoisesti työskennellyt. Korkeasta iästään huolimatta Heino on erittäin pirteä ja nuorekas. Hän on syvästi uskonnollis-mielinen ja vapaa-aikansa hän käyttääkin suurelta osalta Jumalan sanan tutkimiseen.

60-VUOTIAITA.

Paperinlajittelija Maria Matilda Parviainen, Voikan paperitehtaalta, 8. 11. 52. Hän on syntynyt Jaalassa ja tuli yhtiön palvelukseen v. 1926 Voikan paperitehtaalte, missä hän on useampaan otteeseen työskennellyt yhteensä noin 15 vuotta.

Hylkypaperin jauhaja Jalmari Järvenmäki, Kymin paperitehtaalta, 13. 11. 52. Hän tuli työhön 24. 3. 27 Kymin rakennusosastolle, mistä vielä samana vuonna siirtyi Kuusankosken puuhiomoon. Oltuaan vuosina 1940—44 Kuusankosken voimalaitoksen rakennustyömaalla hän tuli 27. 9. 44 nykyiseen toimeensa Kymin paperitehtaalte. Järvenmäki omistaa Kuusankosken Inginmaalla noin 9 ha:n suuruisen palstatilan, jonka viljelemisessä ja hoitamisessa kaikki vapaa-ajat rattaisti kuluva.

Kirvesmies Emil Laine, Kymin maatalousosastolta, 24. 11. 52. Hän on syntynyt Lapinjärvellä maanviljelijän poikana. Jo 14-vuotiaana hän joutui lähtemään maailmalle hankkimaan elatuksensa, jota pikutilla ei kyennyt 7-päiselle sisarusparvelle antamaan. Oltuaan useissa työpaikoissa ja eri ammasteissa hän tuli 4. 8. 1925 yhtiömme palvelukseen lastaajaksi Kymin selluloosatehtaalte, mistä 21. 7. 26 siirtyi Kymin rakennusosastolle toimien siellä kirvesmiehenä ja sekalaisissa töissä. Kymin maatalousosastolle hänet otettiin 7. 3. 28 ja työskentelee hän siellä edelleenkin suoritellen kirvesmiehen töitä sekä erilaisia puutarha-

alan tehtäviä. Vapaa-ajat ovat kuluneet jatkuvassa oman kodin kunnostamisessa ja kaunistamisessa. Toimeliaana ja monipuolisena työntekijänä, jolle huumorikaan ei ole vierasta, Laine on saavuttanut sekä esimiestensä että työtoveriensa suosion.

Näytteenottaja Ida Maria Tuomi, Kymin paperitehtaalte, 27. 11. 52. Hän tuli yhtiömme palvelukseen ensimmäisen kerran 2. 4. 09 Kymin puuhiomoon ja toistamiseen 2. 9. 18 Kymin paperitehtaalte. Vapaa-ajat ovat kuluneet taloustehtävissä sekä oman talon ja kasvitarhan hoitamisessa.

Purkaja Rikhard Stenroos, Kymin ulkotyöosastolta, 27. 11. 52. Hän on syntynyt Iitissä. Jo nuorena hän kävi suutarinopin, mutta kun se ala ei miellyttänyt, niin 26. 7. 15 hän tuli yhtiömme palvelukseen ulkotyöosastolle, missä siitä lähtien on yhtäjaksoisesti työskennellyt jo 37 vuotta. Stenroos on erittäin ahkerasti ja tunnollisesti suorittanut hänelle uskotut tehtävät.

Kirvesmies Edvard Nurmi, Voikan rakennusosastolta, 4. 12. 52. Hän on syntynyt Iitissä. Jo poikasena hän lähti laivamieheksi lauttausyhdistyksen uittotöihin Päijänteelle ja Pyhäjärvelle. Ennen ensimmäistä maailmansotaa hän oli puuseppänä Lahden Puusepät Oy:n tehtailla noin 5 vuotta. V. 1920 hän tuli työhön Voikan koskirakennustyömaalle, ja siitä sitten alkoi-kin yhtäjaksoinen työskentely yhtiössämme eri osastoilla Kuusankoskella ja Voikkaalla. Nykyisin hän on kirvesmiehenä Voikan rakennusosastolla.

Apumies Otto Laasonen, Kymin rakennusosastolta, 16. 12. 52. Hän on syntynyt Ristiinassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1912. Sittemmin hän toimi monet vuodet lämmittäjänä eri laivoissa kulkien ympäri maailmaa ja käyden mm. Amerikassa ja Välimeren maissa. V. 1935 hän palasi takaisin yhtiöömme ja on siitä lähtien työskennellyt eri osastoilla. Kymin rakennusosastolla hän on ollut vuodesta 1944 lähtien.

Urakkahinnoittelija Toivo Kaasinen, Kymin korjauspajalta, 17. 12. 52. Hän on syntynyt Kuusjärvellä. Oltuaan v. 1913—16 Varkauden ja Savonlinnan korjauspajoilla harjoittelijana ja päätettyään koulu-

Otto Laasonen.

Toivo Kaasinen.

Johannes Saulila.

August Hannola.

opintonsa hän muutti Pietariin metallitehtaan palvelukseen ja työskenteli siellä työkaluviilaajana pari vuotta. Oltuaan välillä vapaussodassa hän toimi piirtäjänä Outokummussa ja v:sta 1919 lähtien työnjohtajana ja timanttien asettajana geologisen toimikunnan palveluksessa. Muuten viimeksi mainittuja ammattimiehiä oli maassamme siihen aikaan kaikkiaan vain kolme. V. 1926 hän siirtyi Laskela Oy:n Leppäkosken tehtaille ja oli siellä piirtäjänä talvisotaan saakka. Kymin korjauspajalle hän tuli v. 1940 toimien aluksi ammustarkastajana. Nykyisessä toimensaan urakkahinnoittelijana hän on ollut vuoden 1941 alusta lukien. Vapaa-aikoinaan Kaasinen harrasti nuorempana urheilua, metsästystä ja kalastusta, joista viimeksi mainittu kuuluu hänen harrastuspiiriinsä edelleenkin.

50-VUOTIAITA.

Laturi Johannes Saulila, Kymin rakennusosastolta, 11.11.52. Hän on syntynyt Iitissä. Ensimmäisen kerran hän tuli yhtiömme palvelukseen v. 1927. Oltuaan sitten välillä muualla, mm. Ahvenkosken voimalaitosrakennustyömaalla ja Inkeröiden paperitehtaan rakennustyömaalla hän palasi takaisin yhtiöömme ja on siitä lähtien muutamia katkoja lukuun ottamatta työskennellyt eri osastoilla. Mm. hän on ollut työssä yhtiön molemmilla voimalaitosrakennustyömailla. Kymin rakennusosastolle hän tuli v. 1942 ja

on siellä edelleenkin. Vapaa-ajat ovat kuluneet oman talon rakentamisessa ja hoitamisessa.

Etumies August Hannola, Kymin maatalousosastolta, 16.11.52. Hän on syntynyt Vahvialassa. Jo poikasena hän lähti kotoa maailmalle hankkimaan elatuksensa aluksi metsätyömailla ja uittohommissa ja vaelteli tällöin paikkakunnalta toiselle. Hankittuaan Mäntyharjusta torpan hän asusti mainitussa piitajässä 12 vuotta ollen tilapäisesti mm. Kymi-yhtiön metsä- ja uittotöissä. Syksyllä 1938 hän muutti Valkealaan maataloustyömieheksi Hornborgin kartanoon ja tuli sieltä 1.11.43 samanlaiseen työhön yhtiömme omistamaan Eerolan kartanoon, missä oli 6 vuotta siirtyen syksyllä 1949 etumieheksi Aholan puutarhaan.

Tislaaja Erik Juho Koski, spriitehtaalta, 19.11.52. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1918 rakennusosastolle. Ikää ei ollut vielä täyttä 16 vuotta. Myöhemmin hän siirtyi höyryosastolle ja v. 1938 Kymin selluloosatehtaalle. Haavoituttuaan pahasti talvisodassa hän ei voinut jatkaa työtään selluloosatehtaalla, vaan tuli v. 1942 vasta pystytettyyn spriitehtaaseen, missä hän on toiminut ja toimii edelleenkin tislaajana. Jo v. 1935 Koski osti vanhan puutalon, jonka hän purki kokonaan ja rakensi uudelleen. Talon ja puutarhan hoitaminen ovatkin olleet hänen vapaa-aikojensa harrastuksia.

Rotatiokoneen hoitaja Jalmari Nurminen, Voikan paperitehtaalta, 2.12.52. Hän on syntynyt Har-

Erik Juho Koski.

Jalmari Nurminen.

Mikko Karonen.

Pekka Kähäri.

Hulda Smed.

Martti Nurminen.

tolassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1918 Voikan selluloosatehtaalte ja on sen jälkeen ollut työssä Voikan tehtaalla eri osastoilla yhteensä noin 22 vuotta. Mieliharrastuksia ovat kalastus ja retkeily.

Rullapakkari Mikko Reinhold Karonen, Kymin paperitehtaalte, 10.12.52. Hän tuli yhtiön palvelukseen 24.4.29 Kymin paperitehtaalte, jossa onkin sitten koko ajan ollut työssä vähäisiä "vierailuja" klooritehtaalte ja voimalaitosrakennuksella lukuun ottamatta. Vapaa-ajat ovat kuluneet ensin oman talon rakentamisessa ja myöhemmin sen kunnossapidossa.

Betonimies Pekka Kähäri, Voikan rakennusosastolta, 16.12.52. Hän on syntynyt Inkerin Lempaalas- sa, mistä v. 1919 muutti Suomeen. Yhtiöme palvelukseen hän tuli v. 1921 Voikan koskirakennustyö- maalle. Oltuaan välillä rakennustöissä Imatran voi- malaitoksella hän palasi v. 1927 Voikan rakennus- osastolle, missä edelleenkin työskentelee betonimie- henä, erikoistettävänä Sampo-hiomakivien kiinni- tys.

Massanmättäjä Hulda Eliina Smed, Voikan sellu- loosatehtaalte, 19.12.52. Hän on syntynyt Jaalassa ja tullut yhtiön palvelukseen ensimmäisen kerran v. 1927. Selluloosatehtaalte hän on ollut yhtäjaksoisesti vuodesta 1932 lähtien. Vapaa-aikoinaan hän harras- taa kodinhoitoa ja käsitöitä.

Paperikoneenhoitaja Martti Viljam Nurminen, Voikan paperitehtaalte, 19.12.52. Hän on syntynyt Anjalassa. Yhtiöme palvelukseen hän tuli heinä- kuussa 1930 Voikan paperitehtaalte, missä sitten on- kin koko ajan työskennellyt. Hän on käyttänyt kaik- kia koneita, isoimmasta pienimpään. 7. koneen hoi- tajana hän on ollut vuodesta 1947 lähtien. Nurmisen osallistumisesta yhteisiin rientoihin mainittakoon mm., että hän on toiminut paperityöntekijäin ammat- tiosaston puheenjohtajana useita vuosia, on kuulunut entisen sairaskassan hallintoneuvostoon ja kuuluu nykyisen kassan hallitukseen ja on myös kansakou- lun johtokunnan jäsen. Vapaa-ajat kuluvat itseopis- kelun ja ulkoilun merkeissä.

Työhuonekuntien jalkapallosarja.

Kymin—Kuusankosken tehtailla järjestettiin ko- keelluontoisena työhuonekuntien välinen jalkapallo- sarja, joka oli sotien jälkeen laatuaan ensimmäinen. Sarja oli sikäli erikoinen, että joukkue käsitti vain yhdeksän miestä ja ottelut suoritettiin kentällä, jon- ka suuruus oli 50x85 m. Lisäksi varattiin yhtiön puo- lesta kaikille osanottajille säärisuojat ja sukat sekä nilkkavahvisteiset kumikengät. Ottelut oli tarkoitus pelata ruohokentällä, mutta tästä oli kuitenkin jat- kuvien sateiden takia luovuttava.

Sarja suoritettiin kahdessa eri vaiheessa. Ensin ar- vottiin joukkueet kolmeen eri ryhmään ja jokaisessa ryhmässä pelattiin yksinkertainen sarja. Tämän jäl- keen voittajat pelasivat oman sarjan keskenään ja samoin toiseksi tulleet joukkueet. Tällä tavoin saa- tiin teoreettisesti katsoen selville kuusi parasta jouk- kuetta, jotka ensi vuonna pelaavat A-sarjassa, muut B-sarjassa. Alkuryhmistä muodostui kakkosryhmä kovimmaksi. Tulokset:

I vaihe.

I ryhmä.

	Ottelut	Voitot	Häviöt	Maalit	Pisteet
1) Alaverstas	4	4	0	32—5	8
2) Pannuverstas	4	3	1	19—12	6
3) Rakennusosasto	4	2	2	11—8	4
4) Kuparipaja	4	1	3	8—20	2
5) Klooritehdas	4	0	4	0—25	0

II ryhmä.

1) Ky. paperi	3	3	0	16—4	6
2) Selluloosa	3	2	1	15—5	4
3) Kuu. korjauspaja ...	3	1	2	1—8	2
4) Kuljetusosasto	3	0	3	3—18	0

III ryhmä.

1) Sähköosasto	3	3	0	11—1	6
2) Konttori	3	2	1	6—6	4
3) Maaliverstas	3	1	2	6—5	2
4) Teknillinen osasto ..	3	0	3	2—9	0

II vaihe.

Ykkösten sarja.

Ky. paperitehdas	2	2	0	7—2	4
Alaverstas	2	1	1	3—6	2
Sähköosasto	2	0	2	2—4	0

Kakkosten sarja.

Selluloosatehdas	2	2	0	12—1	4
Konttori	2	1	1	7—4	2
Pannuverstas	2	0	2	0—14	0

Otteluissa toimivat tuomareina E. Karhunen, E. Mattila, B. Turunen, Y. Teinilä, O. Väärälä, P. Mak- konen ja R. Valleala. Näille kaikille pyydetään tässä lausua parhaat kiitokset työstään.

UINTIHARRASTUSKILPAILUT.

KYMIN—KUUSANKOSKEN TEHTAILLA

pidettiin uintiharrastuskilpailu viime kesänä kolmannen kerran. Vaikka olosuhteet melkein koko kilpailuajan olivat epäedulliset, voitiin sekä uintisuoritusten että osanottajien lukumäärässä todeta pienoista nousua edelliseen vuoteen verrattuna. Suorituksia oli yhteensä 4825 (v. 51 4747) ja osanottajia 286 (264). Uintipaikoittain jakautuivat suoritukset seuraavasti: Pääuimala 3140 (v. 51 2885), Kuusanniemi 697 (696), Sääksniemi 463 (645), Mustavuori 345 (288) ja Kymenranta 180 (233).

Arvontaan oikeuttavia kortteja saapui kaikkiaan 126, joista naisten 38, miesten 42, tyttöjen 31 ja poikien 15. Viiden arvan tuloksen eli vähintään 6000 m saavutti 25 tyttöä, 18 naista, 18 miestä ja 10 poikaa eli yhteensä 71 kilpailijaa. Metrejä kertyi kaikkiaan 964.000 (v. 51 905.000). Parhaat tulokset:

Naiset: 1) Ida Laurell (vaimo), talousos., Mirja Rusi (vaimo), talousos., Vieno Roitto (vaimo), kloorit., ja Mirja Salminen (vaimo), Kuu.pap., 11.600 m. 5) Salli Perätalo (vaimo), ulkotyöos., 11.400. 6) Eeva Railo, Ky.sell., 11.200. 7) Kerttu Rainio (vaimo), Ky.pap., 11.000. 8) Aili Hänninen (vaimo), Ky.sell., 10.600. 9) Sievä Pokki, (vaimo), rak.-os., 9.600. 10) Aune Lakimo (vaimo), ulkotyöos., 9.400. 11) Aino Rantanen (vaimo), sähköos., 9.200. 12) Aune Tuviala, Ky.pap., 8.800. 13) Aira Nikula, Ky.sell., 6.800. 14) Elli Boman, kuljetusos., 6.400. 15) Mirja Suuronen, rak.-os., Ritva Vilenius, konttori, Liisu Henttu, Kuu.pap., ja Elli Tuukkanen, talousos., 6.000. 19) Leila Kärki, konttori, 5.800. 20) Inga Fredriksson, konttori, 5.400. 21) Alli Tuviala, Kuu.pap., 5.200. 22) Vappu Räihä, Kauppa Oy, 4.600. 23) Anni Sinisalo (vaimo), asunto-os., 4.500. 24) Aune Koivula, Ky.sell., 4.400. 25) Eini Oksanen, Kauppa Oy., 4.000. 26) Eeva Niemi (vaimo), Ky.korj., 3.600. 27) Anja Tuviala, konttori, 3.500. 28) Terttu Tuukkanen, Kauppa Oy., 2.000. 29) Alli Lahtinen, konttori, 1.800. 30) Lea Ahti, talousos., 1.600. 31) Oili Salenius, päälaborat., 1.450. 32) Kerttu Virtanen, päälaborat., 1.400. 33) Terttu Kyöperi, Kuu. pap., 1.200. 34) Liili Liukkonen, konttori, 1.100. 35) Kirsti Pekkola, konttori, Kaisa Laine, kloorit., Anneli Kalliola, kloorit., ja Irja Jokimies (vaimo), Ky.sell., 1.000.

Miehet: 1) Aimo Vilén, kloorit., ja Ossi Ahonen, Kuu.pap., 11.600 m. 3) Veikko Pasi, Ky.pap., 11.400. 4) Veikko Tolvanen, sähkö, 11.200. 5) Hjalmar Lahtinen, puuhiomo, 7.800. 6) Håkan Andersson, Ky.korj., 7.400. 7) Kalevi Ollila, Ky.korj., ja Viljo Pihlgren, Ky.korj., 7.000. 9) Usko Pimiä, rak.-os., 6.800. 10) Felix Halava, Ky.sell., 6.600. 11) Sulo Saarinen, rak.-os., 6.200. 12) Martti Laitinen, Ky.pap., Veikko Kukkanen, Ky.korj., Klaus Seppälä, Ky.korj., Tauno Vähänen, Ky.pap., Karl Fredriksson, Ky.korj., ja Oiva Backman, Ky.pap., 6.000. 18) Pentti Laakso, Ky.korj., Seppo Huuskonen, Ky.korj., Paul Roitto, kloorit., ja Lennart Pekkola, Ky.sell., 4.600. 22) Erkki Pörsti, rak.-os., ja Veikko Vaateri, kuljetusos., 3.600.

24) Aimo Hakkarainen, kloorit., ja Paavo Salama, Kuu.pap., 2.800. 26) Mauno Aho, Ky.pap., 2.600. 27) Voitto Pesu, Ky.korj., 2.400. 28) Reino Aro, Ky.korj., 2.000. 29) Lauri Haag, sähkö, ja Eero Lahtinen, kuljetusos., 1.800. 31) Asseri Sjöholm, sähkö ja Veikko Honkanen, sähkö, 1.600. 33) Väinö Pesu, Ky.pap., ja Aarno Nora, höyryos., 1.400. 35) Tapani Anttila, sähkö, Eino Heikkinen, talousos., ja Hugo Hänninen, Ky.sell., 1.200. 38) Arvo Toivonen, Kuu.korj., Martti Kallonen, Ky.sell., Oskari Lahti, Kuu.pap., ja Rauno Korjala, Ky.pap., 1.000.

Tytöt: 1) Marita Ruusunen, asunto-os., Kirsti Vihavainen, ulkotyöos., Marjatta Väärälä, Ky.sell., ja Seija Backman, Ky.pap., 11.600. 5) Sinikka Roitto, kloorit., ja Seija Toivonen, spriit., 11.000. 7) Seija Rautomäki, kuljetusos., ja Leena Ojanen, Kuu. Saha, 10.800. 9) Aira Rytteri, Kuu. Saha, 10.400. 10) Sirkka Pitkänen, konttori, 10.200. 11) Kerttu Ahonen, rautatiet, 9.000. 12) Kirsti Väärälä, Ky.sell., 7.800. 13) Anja Mauno, Ky.sell., ja Sisko Rytteri, Kuu. Saha, 7.600. 15) Liisa Pimiä, asunto-os., 7.200. 16) Ulla Pesu, raitiot., 6.800. 17) Mirja Kantanen, höyryos., 6.400. 18) Leila Väärälä, Ky.sell., Auli Mankki, rak.-os. Ritva Suuronen, talousos., Sirpa Tuukkanen, talousos., ja Tuula Willman, konttori, 6.200. 23) Terttu Nikkinen, talousos., Sirkka-Liisa Virtanen, asunto-os., ja Lea Salonen, Ky.sell., 6.000. 26) Kaija Niilola, talousos., 4.600. 27) Aija Helolinna, spriit., 4.200. 28) Marja-Liisa Helén, rak.-os., 3.600. 29) Eila Helén, rak.-os., 3.000. 30) Eva Willman, konttori, 1.800. 31) Terttu Kantanen, Ky.höyry., 1.600.

Pojat: 1) Pertti Tuviala, rak.-os., Reino Väärälä, Ky.sell., Raimo Lehtinen, Ky.sell., ja Eino Halttunen, talousos., 11.600. 5) Markku Tuviala, rak.-os., 10.200. 6) Anssi Kajander, Ky.pap., 9.800. 7) Juhani Peltonen, rak.-os., 8.800. 8) Leo Kosonen, Ky.pap., 7.400. 9) Heikki Lundberg, varasto, ja Reino Suuronen, talousos., 6.000. 11) Matti Lundberg, varasto, 5.400. 12) Ari Laine, puuhiomo, 5.000. 13) Kauko Simonen, kuljetusos., 1.800. 14) Timo Kastenieniemi, raitiotiet, 1.400. 15) Raimo Kotiranta, rak.-os., 1.200.

TyPu:n suorittaman arvonnän perusteella lankesivat lomapalkinnot seuraavasti:

Naiset: Eeva Railo, sell. (5 arpa), Anja Tuviala, kontt. (3), Vappu Räihä, Kauppa Oy. (4), Alli Tuviala, Kuu.pap. (4) ja Elli Boman, kuljetus (5). Varalle: Aune Tuviala, Ky.pap. (5), Terttu Tuukkanen, Kauppa Oy. (1) ja Elli Tuukkanen, talous (5). — **Vaimot:** Vieno Roitto, kloorit. (5), Mirja Rusi, talous. (5) ja Salli Perätalo, ulkot. (5). Varalle: Eeva Niemi, korj. (3) ja Aili Hänninen, sell. (5). — **Miehet:** Lauri Haag, sähkö. (1), Veikko Honkanen, sähkö. (1), Viljo Pihlgren, Ky.korj. (5), Seppo Huuskonen, Ky.korj. (4), Veikko Kukkanen, Ky.korj. (5), Klaus Seppälä, Ky.korj. (5), Hugo Hänninen, sell. (1) ja Veikko Pasi, Ky.pap., (5). — Varalle: Hj. Lahtinen, puuhiomo (5), Martti Laitinen, Ky.pap. (5) ja Erkki Pörsti, rak.-os. (3).

VOIKAN TEHTAAN

harrastuskilpailutoiminnan viimeisenä renkaana suoritettu uintiharrastuskilpailu alkoi 5. 7. ja päättyi elokuun viimeisenä päivänä. Epävakaasta ja kylmästä kesästä huolimatta kilpailu osoitti uintiharrastuksen paikkakunnalla olevan edelleen nousussa. Kaikkiaan todettiin 3348 uintisuoritusta vastaavan määrän ollessa viime vuonna 2913. Suoritukset eri uimaloiden kesken jakautuivat seuraavasti: Kymenrannan uimala 2613, Sompasen uimala 523 ja Kuusankosken uimala 202 suoritusta. Lomapalkintojen arvontaan oikeutavan määrän ui 98 henkilöä. Harrastuskilpailun yhteydessä kertyi kansanuintisuorituksia 258. — Tulokset:

Miehet: 1) Risto Paljakka, paperitehdas, 11.600 m. 2) Erkki Roitto, ulkotyö, 11.600. 3) Olavi Rämä, paperitehdas, 11.600. 4) Vilho Laakkonen, paperitehdas, 11.400. 5) Väinö Kuhanen, puuhiomo, 11.400. 6) Kaarlo Räihä, korjauspaja, 10.800. 7) Eino Puranen, selluloosa, 10.800. 8) Aatu Sipiläinen, korjauspaja, 10.200. 9) Jorma Nikula, paperitehdas 9.800. 10) Erkki Gröndahl, korjauspaja, 9.600. 11) Samuli Vahter, rak.-os., 8.000. 12) Anssi Joutjärvi, paperitehdas, 7.600. 13) Aake Tiilikainen, paperitehdas, 7.400. 14) Lauri Bäcklund, paperitehdas, 7.200. 15) Alpo Nikkinen, rak.-os., 7.000. 16) Esko Laine, korjauspaja, 6.800.

Naiset: 1) Irja Nurminen, höyry, 11.600 m. 2) Eila Tiuhonen, selluloosa, 11.400. 3) Lea Qvick, sähkö, 11.400. 4) Laina Tiilinen, paperitehdas, 10.400. 5) Ruth Ruusunen, paperitehdas, 6.900. 6) Hilikka Rajajärvi, paperitehdas, 6.200. 7) Lempi Nurminen, paperitehdas, 4.600. 8) Aili Koskinen, puuhiomo, 4.600. 9) Aune Mäkelä, Sampo, 4.200. 10) Terttu Tikkanen, varasto, 4.000.

Tytöt: 1) Ritva Salo, selluloosa, 11.600 m. 2) Ulla Salo, selluloosa, 11.600. 3) Mirja Pulliainen, puuhiomo, 11.400. 4) Ritva Lehtinen, korjauspaja, 11.200. 5) Irja Korpelainen, selluloosa, 10.000. 6) Maija Tikkanen, puuhiomo, 8.800. 7) Maila Uotinen, talousos., 8.600. 8) Aila Kankahainen, sähkö, 7.600. 9) Marja Roos, karbidi, 7.400. 10) Liisa Kirjavainen, rak.-os., 4.200.

Pojat: 1) Antti Storhammar, selluloosa, 11.600 m. 2) Teuvo Toivonen, rak.-os., 11.600. 3) Dag Hansen, selluloosa, 11.600. 4) Juha Puholainen, korjauspaja, 10.200. 5) Juha Tenhunen, paperitehdas, 10.000. 6) Timo Paulanko, sähkö, 6.000.

Jokaisessa sarjassa jaettiin viidelle parhaalle arvoesinepalkinto. Palkintojenjako suoritettiin lokakuun 22 p:nä pidetyssä kesäurheilukauden päättäjäistilaisuudessa, josta selostus julkaistaan lehtemme seuraavassa numerossa.

4 vuorokauden lomapalkinnot lankesivat arvonnassa seuraaville:

Miehet: Aatos Spolander, puuhiomo (5 arpa), Erkki Väisänen, paperitehdas (5), Viljo Erkkilä, varasto (4), Alpo Nikkinen, rak.-os. (5), Aake Tiilinen, pape-

Suunnistamismestaruuskilpailut

*jouduttiin suorittamaan keunoissa
olosuhteissa.*

Kymin—Kuusankosken ja Voikan tehtaitten suunnistamismestaruuskilpailut pidettiin samanaikaisesti lokakuun 5 p:nä Vuolenkoskella yhtiön lomakodin maastossa. Kilpailuun ilmoittautui 38 osanottajaa, joista kuitenkin vain 22 saapui lähtöpaikalle. Olosuhteet olivat mitä keunoimmat, ilma raaka ja lumiräntää tuli taivaan täydeltä. Yleisen sarjan osanottajat ja nuoremmat ikämiehet kiersivät n. 10,2 km:n pituisen radan, jolla oli 3 rastia. Karttana oli venäläinen topografikartta 1:42.000, ja aiheutti se jonkin verran vaikeuksia kilpailijoille, joista 4 keskeytti.

Rastit olivat sijoitetut pääasiassa korkeisiin kohteisiin, koska kartta piti paikkansa lähinnä vain korkeuskäyriin nähden. Pari kilpailijaa joutui turvautumaan uimataitoonsakin, mutta kylpy oli varsin kylmä jo jäykistyneistä ilmeistäkin päätellen. Eräs kartalla näkyvä suurenpuoleinen lampi, joka todellisuudessa oli jo kuivunut, aiheutti lisäksi muutamille lujasti töitä.

Tulokset eri sarjoissa muodostuivat seuraaviksi:

Yleinen sarja: 1) O. Aaltonen, Ky.rak., 1.39.09. 2) K. Luukkanen, Vo.rak., 1.59.26. 3) A. Klemola, Vo.sähkö, 1.59.34. 4) V. Kukkanen, Ky.korj., 2.08.25. 5) B. Perälä, Kuu.korj., 2.09.04. 6) K. Luode, Ky.korj., 2.13.27. 7) R. Korjala, Ky.puuh., 2.14.04. 8) H. Hänninen, Ky.sell., 2.40.45. 9) N. Alm, kloorit., 2.45.30.

C-sarja: 1) V. Ehrukainen, Ky.rak., 2.11.45. 2) U. Kantola, Ky.kontt., 2.55.30.

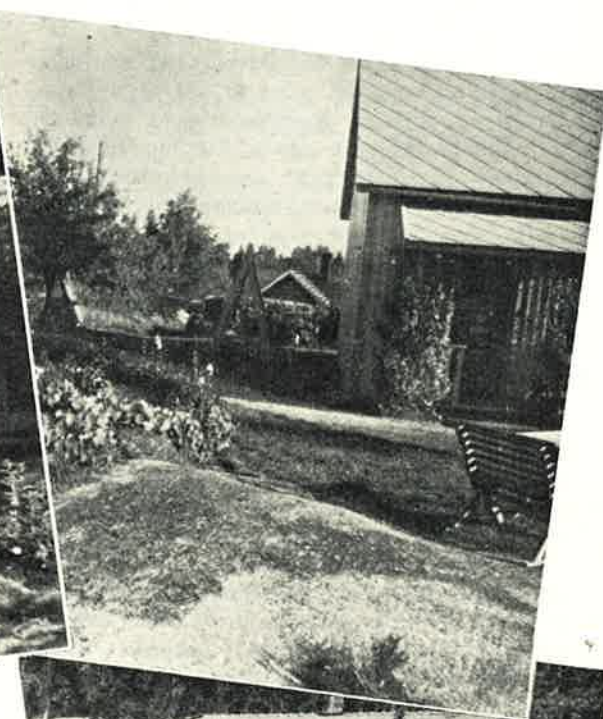
D-sarja: 1) L. Liesi, Vo.ulkotyö, 3.06.20.

G-sarja: 1) E. Erkinharju, Ky.rak., 1.33.13. 2) P. Laamanen, Vo.puuh., 1.36.20. 3) J. Gammelin, Vo.puuh., 1.37.27. 4) S. Nurminen, Vo.höyry, 1.38.15. 5) R. Mäkelä, Ky.rak., 1.44.20. 6) J. Taskinen, Ky.rak., 1.45.18.

Kilpailujen jälkeen teki sauna hyvää ja hernekeitto maistui Palkinnot jaettiin kesäurheilukauden päättäjäistilaisuuksissa.

ritehdas (5), Samuli Vahter, rak.-os. (5) ja Erkki Knapp, korjauspaja (5). Varalle: Vilho Laakkonen, paperitehdas (5) ja Matti Iiskola, selluloosa (4). — **Naiset:** Aune Jokela, ulkotyö (1) ja Toini Luoranen, paperitehdas (2). Varalle: Eira Peltonen, paperitehdas (2) ja Eila Tiuhonen, selluloosa (5). — **Palveluksessa olevien puoliset:** Lempi Nurminen, paperitehdas (4) ja Ruth Ruusunen, paperitehdas (5). Varalle: Irja Nurminen, höyry (5) ja Hilikka Rajajärvi, paperitehdas (5).

Loma oli Vuolenkosken lomakodissa syyskuun 19—23 p:nä.

Ylhäällä: Ensimmäisellä palkinnolla palkittuja, vas. Viljo Lautamatin ja oik. Uljas Villan pihamaa.

Vieressä: Eino Vesan aurinkoisella rinteellä sijaitseva pihamaa sai toisen palkinnon.

Pihanhoitokilpailu.

Ensimmäinen Verlan tehtaan työntekijäin välinen pihanhoitokilpailu pidettiin toukokuun 15 ja syyskuun 30 päivien välisenä aikana. Kilpailu tapahtui kolmessa sarjassa, joista ensimmäiseen kuuluivat yksityisten omistamien talojen pihamaat, toiseen tehtaan omistamien yhden perheen talojen pihamaat ja kolmanteen muut pihamaat. Arvostelussa otettiin huomioon seuraavat seikat: pihamaan suunnittelun tarkoituksenmukaisuus, yleinen siisteys, tehty työmäärä, pihamaan hyötypuoli ja pihamaan koristepuoli.

Kilpailussa oli kaikkiaan 43 osanottajaa, joista kahdessa ensimmäisessä sarjassa kummassakin 8 ja kolmannessa 27. Pihojen "tasaväkisyyden" takia muodostui palkintotuomarien tehtävä varsinkin ensimmäisessä sarjassa vaikeaksi ja niinpä päätettiin jakaa siinä kaksi I palkintoa, Viljo Lautamatille ja

Uljas Villalle. Toisen sarjan voitti Otto Richter ja kolmannessa arvosteltiin parhaaksi Eemil Pessan pihamaa. Parhaiten järjestys muodostui seuraavaksi:

Yksityisten pihamaat: 1) Viljo Lautamatti ja Uljas Villa. 3) Mikko Tuominen. 4) Toivo Sahlberg. 5) Elli Puolakka (kotitalo).

Tehtaan yhden perheen rakennusten pihamaat: 1) Otto Richter. 2) Eino Vesa. 3) Väinö Mäntynen. 4) Elin Leivo. 5) Robert Mäkelä.

Muut pihamaat: 1) Eemil Pessa. 2) Kaarlo Kaivola. 3) Lempi Mustonen. 4) Heikki Puolakka. 5) Toivo Ukkonen. 6) Unto Laiho. 7) Laina Ruotsalainen.

Kussakin sarjassa jaettiin 4 palkintoa, jotka olivat hyöty- ja koristekasveja sekä puutarhavälineitä.

Osanottajille on lausuttava kiitos ja tunnustus harastuksestaan, josta heille itselleen on ollut iloa ja jonka tuloksena paikkakunnan kasvot ovat suuresti kaunistuneet.

WERLAN TEHDAS

Palokuntalaiset kilpasilla Verlassa.

Sunnuntaina elokuun 24 p:nä suoritettiin Verlassa Selänpään, Kalson ja Verlan palokuntien välinen kilpailu Valkealan Palovakuutusyhdistyksen lahjoittamasta kiertopalkinnosta. Ennen kilpailua esittivät palokunnat suihkunäytöksen, johon myös Kymintehaan palokunta otti osaa. Kilpailussa suoriutui voittajana Selänpään palokunta saaden siten toisen kiinnityksen palkintoon. Kalson palokunta on voittanut kerran, kun taas Verlan palokunnalla ei toistaiseksi ole ainoatakaan voittoa. Kilpailu oli erittäin tasaväkinen. Kalustonselvitys- ja tikapuukilpailun jälkeen oli kullakin palokunnalla 4 pistettä. Ratkaisevaksi lajiksi muodostui liitinviestinjuoksu, minkä Selänpään palokunta voitti Verlan tullessa toiseksi ja Kalson kolmanneksi. Tulokset:

Kalustonselvityskilpailu: 1) Verla 1.02,3; 2) Kalso 1.16,6; 3) Selänpää 1.24,0.

Tikapuukilpailu: 1) Selänpää II 12,0; 2) Kalso I 12,4; 3) Verla I 18,1.

Liitinviesti: 1) Selänpää 3.47,0; 2) Verla 3.53,2; 3) Kalso 3.56,4.

Pisteet: Selänpää 7 pist.; 2) Verla 6; 3) Kalso 5.

Ohjelmassa oli lisäksi mieskohtaisena kilpailuna

estejuoksu. Matka oli n. 200 m ja kilpailijoiden oli suoriuduttava erilaisista esteistä, selvitettävä paloletkuja, käytettävä kaasunaamaria ja tyhjennettävä sankoruisku. Tulokset: 1) V. Kukkanen, Kymint. palok., 2.58,8; 2) K. Suurkujala, Selänpää, 3.08,8; 3) P. Lunkka, Selänpää, 3.09,8; 4) V. Immonen, Kalso, 3.20,3; 5) A. Lankinen, Kalso, 3.21,8.

Yhteinen ruokailu ja palkintojen jako tapahtui Verlan tehtaan seuratalossa.

Ylhäällä: Komeat vesisuihkut kohoavat korkeuksiin.

Tikapuukilpailussa koeteltiin palokuntalaisten nopeutta ja kylmähäisyyttä. Kalustonselvityskilpailun voittaja V. Kukkanen tyhjentämässä sankoruiskua. Kalustonselvityskilpailun hankalimpia esteitä oli letkujen kuljettaminen korkean esteen yli.

Juantehtaalaisia

vierailulla Kuusankoskella.

Monien alkuvaikeuksien jälkeen nousi meitä 26 lomalaista elokuun 21 päivän aamuna linja-autoon, joka kiidatti meidät Palokin kauniille koskille. Sieltä jatkui matka Varistaipaleen kanavalle, jossa näimme 16 metrin putouksen. Se oli ensikertalaiselle aikamoinen nähtävyys. Seuraava pysähdyspaikka oli Varkaus, jossa parin tunnin ajan katselimme kauppalaan ja tutustuimme sen nähtävyyksiin. Kävimme myös Varkauden Tehtaan suuressa konepajassa.

Jälleen jatkoimme matkaa. Hyvää kyytiä ajoimme Mikkeliä kohti. Auto pysähtyi kuitenkin silloin tällöin, esim. kun sattui järvi olemaan aivan maantien varressa. Oli kaunis aurinkoinen päivä, tiet hyvänlaisia ja ympärillä Suomen kaunis luonto. Nämä kaikki tekivät matkan oikein hauskaksi. Pieni tauko pidettiin m.m. Juvan kirkonkylässä ja muuallakin, missä sattui olemaan kiosk, jossa sai janoonsa sammutettua. Saapuessamme Mikkeliin alkoi hieman sataa. Kävelimme kaupungilla. Osa joukostamme kävi Naisten-vuorella, missä on näkötorjnikin. Kipusimme torniin, josta avautui silmiemme eteen kaunis näköala.

Tornista huomasimme, että satamassa seisoi valkokylkinen laiva, jonka heti tunsimme tutuksi "Untamoksi". Mukanamme olleelta "Untamon" laivamieheltä saimme tietää, että alus nostetaan telakalle korjausta varten.

Jätimme Mikkelin. Auton pyörät pantiin pyörimään kohti Kouvolaa. Pieni harhaanajokin sattui loppumatkalla, ja oli jo aika lailla pimeä kulkiessamme jonkin lossin yli. Kuulimme matkan johtajalta, että kohta olemme perillä. Johtajan toimesta oli työnjohtaja H. Laitinen karttoineen. Autonkuljettajalle pimeässä sattunutta pientä erehdystä lukuun ottamatta olimme aina oikealla tiellä.

Automme ikkunoista huomasimme valoja jo runsaammin. Olimmekin pian matkamme päässä. Vastanottajien joukossa näimme m.m. sosiaalihoitaja Walleniuksen, pääluottamusmies Hinkkurin ja entisen juankoskelaisen, varastopäällikkö Alvar Lundbergin. Meidät opastettiin mestarikerhon huoneistoon ja toivotettiin sydämellisesti tervetulleiksi. Retkeläisten puolesta kiitettiin vastaan otosta. Sen jälkeen meille tarjottiin illallinen ja ohjattiin sitten majoituspaikkaamme suurelle kansakoululle.

Seuraavana aamuna alkoi varsinainen ohjelma. Päivästä kehittyikin antoisa ja mielenkiintoinen. Ensiksi tutustuimme kunnallisiin laitoksiin. Oppainamme oli kunnan toimihenkilöitä sekä sosiaalihoitaja Wallenius ja pääluottamusmies Hinkkuri. Meille näytettiin tuberkuloosisairaala ja rakenteilla oleva valtava suu-

Retkeläiset Kuusankosken keskuskansakoulun portailla.

ri kuntain yhteinen sairaala. Kävimme myös kunnan toimitalossa. Meidän oloihimme verrattuna nämä olivat suuria laitoksia. Mutta se on myöskin ymmärrettävissä. Suurten teollisuuslaitosten vaikutuksesta on kunnan väkiluku kasvanut ja kunta on taloudellisesti vaurastunut.

Nousimme jälleen autoon ja matka suuntautui Voikan Tehtaalle. Siellä saimme sekä nähdä että korvin kuulla, miten suuri on paperikoneen nopeus. Tehtaasta siirryimme Voikan komeaan, vielä uutuuttaan hohtavaan tehdasruokalaan. Siellä sosiaalihoitaja kehoitti meitä käymään ruokaan käsiksi ja syömään ruokalista "läpi". Jotkut yrittivätkin noudattaa kehoitusta, mutta kesken tuo yritys jäi. Me muutamat pidimme "koeponnistuksen" vatsoillemme ja laskeuduimme alas ruokalan portaita toinen toistamme tukien. Parhaat kiitokset emännille.

Lähdimme takaisin Kuusankoskelle. Ajoimme markantonttilaisten rakennusryhmän ohi. Sen jälkeen teimme pikakäynnin kunnallisilla laitoksilla tutustuen m.m. silmää hivelevän kauniiseen lastentarhaan. Laitosta esitteli meille sen johtajatar. Kävimme vielä suurella kansakoulurakennuksella, jonka jälkeen nautimme ravintolassa virvokkeita. Mielet virkeinä katselimme sitten Kuusankosken tehtaita oppaistamme johdolla.

Tämän jälkeen menimme ammattikouluun, johon tutustuimme koulun rehtorin opastuksella. Erityistä ihastusta herätti koulun komea juhlasali. Tähän päättyikin sitten retken virallinen puoli.

Menimme ravintolaan, jonne meille oli järjestetty illanvietto. Aluksi sosiaalihoitaja Wallenius piti puheen. Hän mainitsi m.m., että meille retkeläisille oli nyt näytetty parasta ja uusinta, mitä Kuusankoskella on. Hän vertaili myös yhtiön pienempien tehtaitten sosiaalisia oloja ja mainitsi, että Juantehtas on näistä viime vuosina mennyt selvästi johtoon. Pääluottamusmies kehoitti meitä sitten käymään pöydän antimisiin

Rikhard Karppinen.

Mooses Rosilainen.

Juho Tuppurainen.

Ferd. Kortelainen.

Merkkipäiviä.

75-VUOTIAS.

Eläkeläinen Rikhard Karppinen 6.12.52. Hän on syntynyt Kaavilla. Juantehtaan töihin hän tuli jo 13-vuotiaana. Aluksi hän oli Pikonniemessä tukkeja lajittelemassa, ja siirtyi myöhemmin sahalle toimien m.m. lankkujen soutajana, ne kun kuljetettiin Muuruvedelle saakka ensin kosket laskien ja sen jälkeen soutaen. Varsinaisen työnsä Karppinen kuitenkin suoritti "Strömsdalin" kipparina, jona hän oli parikymmentä vuotta. Kun hän sairauden takia siirtyi eläkkeelle, nostettiin hänen "työpaikkansa" "Strömsdal" telakalle, missä se on ollut tähän päivään saakka. Karppiselle kertyi kaikkiaan 42 palvelusvuotta Juantehtaalla.

70-VUOTIAITA.

Eläkeläinen Mooses Rosilainen 28.11.52. Hän on syntynyt Nilsiässä. Juantehtaalle hän tuli työhön v. 1906 massatehdasta rakennettaessa. Sinne hän sitten jäikin työhön toimien liipparina holanterissa 11 vuotta. Sen jälkeen hän siirtyi tehtaan myllylle mylläriksi, missä toimessa oli 16 vuotta, kunnes siirtyi eläkkeelle 16.10.48. Väli rauhan aikana Rosilainen osti itselleen tontin ja puolivalmiin talon, jossa nyt eläkkeelle siirtymyään asustaa puutarhaa ja karjaansa hoitaen.

Eläkeläinen Juho Tuppurainen 5.12.52. Hän tuli Juantehtaan työhön 1.6.1904 hiiliuunille uunimieheksi. Sitten hän siirtyi sahalle ja sieltä höyrylaitokselle lämmittäjäksi ja pannunhoitajaksi. Tässä toimessa hän olikin sitten yli 30 vuotta, kunnes 13.12.51 siirtyi 47 vuotta tehdasta palveltuaan eläkkeelle.

60-VUOTIAS.

Konttoripäällikkö Ferd. Kortelainen 1.12.52. Hän on syntynyt Juuassa, mutta muutti vanhempiensa mukana Juantehtaalle ollessaan vasta 2-vuotias. Jo koulupoikana Kortelainen oli tehtaalla työssä. Juantehtaan vakainainen työntekijä hänestä tuli 21.3.1908. Kun Kortelaisen tunnollisuus ja kyvykkyys havaittiin, siirrettiin hänet tehtaan konttoriin. Siellä hän perehtyi raha- ja tiliasioiden hoitoon, ja niin hänestä v. 1919 tuli tehtaan pääkirjanpitäjä ja v. 1925 prokuristi. Vuonna 1934 hänet nimitettiin Juantehtaan konttoripäälliköksi, jota virkaa edelleenkin hoitaa. Kortelainen on varsinaisten tehtäviensä ohella hoitanut lukuisia kunnan, seurakunnan ja eri yhdistysten luottamustoimia. Hän on ollut m.m. kunnan kirjanpitäjä ja rahastonhoitaja vuosina 1924—35, taksotus- ja tutkijalautakunnan jäsen, valtion verolautakunnan maaherran määräämä jäsen ja asiamies, kunnallisvaalien keskuslautakunnan puheenjohtaja, valtiollisten vaalien vaalilautakunnan puheenjohtaja, Juankosken Säästöpankin hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsen ja Juankosken Yhteiskoulun johtokunnan jäsen toimien sekä puheenjohtajana että varapuheenjohtajana. Lisäksi Kortelainen on ottanut osaa suojeluskunnan ja paikkakunnan urheiluseurojen toimintaan. Henkivakuutusyhtiö Suomen asiamiehenä hän on toiminut yli 30 vuotta ja saanut yhtiön kultaisen ansiomerkin. Tultuaan olleeksi 25 vuotta yhtiömme palveluksessa hän sai kultaisen ansiomerkin, jollainen niihin aikoihin jaettiin.

käsiksi. Retkeläisten kiitokset esitti pääluottamusmies Mikko Jokiranta. Loppuilta kului rattoisasti.

Lauantaiaamuna klo 8.30 alkoi kotimatka. Totesimme autossa, että laulut eivät olleet jääneet Kuusankoskelle. Lauloimme kansanlaulut ja iskelmät aivan loppuun. Pian tuli taukokin. Ei kuulunut laulua. Auton moottori vain hyrräsi. Silloin kuului yllättäen perältä: "Nyt seuraa aarioita oopperasta "Kärpänen kartiinissa". Laulu alkoi kuulua. Äänestä tunsimme,

että hän oli ystävämme Arvo. Hän lauloi melkein kuin Caruso aikoinaan.

Auto kulki ja matka lyheni. Sivutettiin Pieksämäki ja Kuopio. Kotikylään jouduttuamme oli jo aivan pimeä ja satoi rankasti.

Kiitämme Kymin Osakeyhtiötä ja Kuusankosken Paperiammattiosastoa vieraanvaraisuudesta. Kiitämme mainioita oppaitamme ja kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat puolestamme vaivaa nähneet.

"Mukana ollut".

Uusi uimaranta.

Juantehdasta ympäröivät vedet joka puolella. Kylän ja tehdasalueen halki virtaa joki. Kuitenkin on paikkakunta viime kesään saakka elänyt tavallaan veden puutteessa. On nimittäin ollut puute uimavedestä ja uimarannasta.

Tähän seikkaan saatiin parannus viime kesänä, jolloin n. 1 km päähän kylän keskustasta sijaitsevaan Irvinlahteen rakennettiin yksinkertainen uimalaitos. Tehtävä ei ollut suinkaan helppo, sillä laitos oli suunniteltava siten, että se olisi käyttökelpoinen koko kesän ajan, vaikka vedenpinnan korkeus vaihtelee toista metriä. Asia ratkaistiin siten, että uimalaiturit tehtiin veden pinnalla kelluviksi. Ne voidaan myös yksinkertaisella laitteella lukita tukevasti pohjaan pystytettyihin paaluihin. Näin voidaan laiturit myös laitteessa olevan kelan avulla talveksi nostaa pystytukkien varaan kuivumaan.

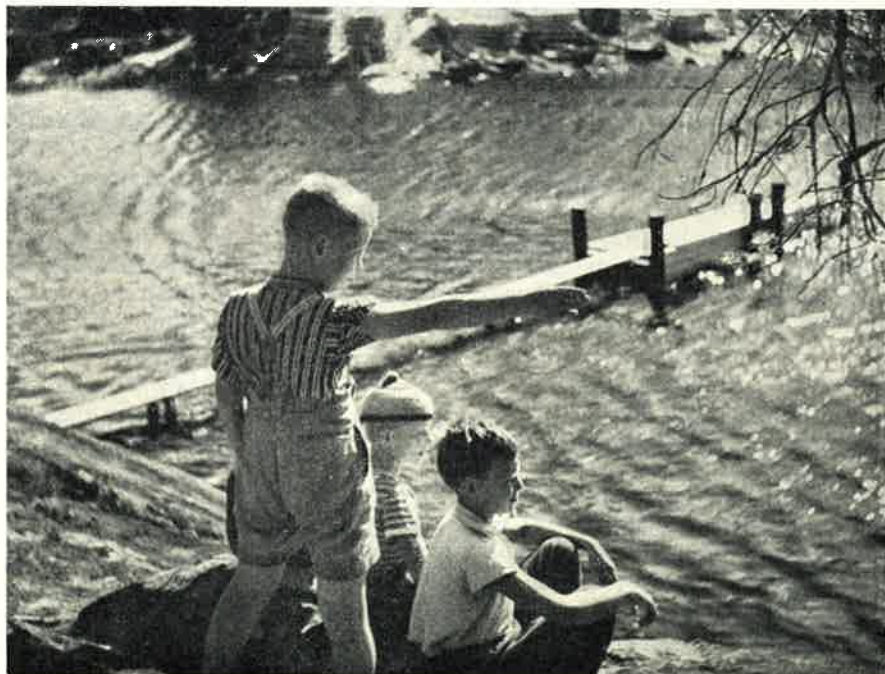
Varsinaiset uimalaitteet saatiin kesän aikana val-

miiksi. Talven kuluessa aiotaan uimarantaa vielä kunnostaa ajamalla sinne hiekkaa. Keväällä on tarkoitus pystyttää pukusuoja ja käymälä.

Keskentekoisenaikin oli uimaranta kesän aikana vilkkaassa käytössä. Lapsille järjesti tehdas rannalla uimakurssit. Osanottajia oli 40 ja opettajina toimivat sos.-päällikkö Mattsson ja opettaja Iltola. Tyttöjen opettajana toimi neiti Airaksinen Kuopiosta, joka samalla järjesti kansakoulun pihalla lapsille leikkikenttätöimintää.

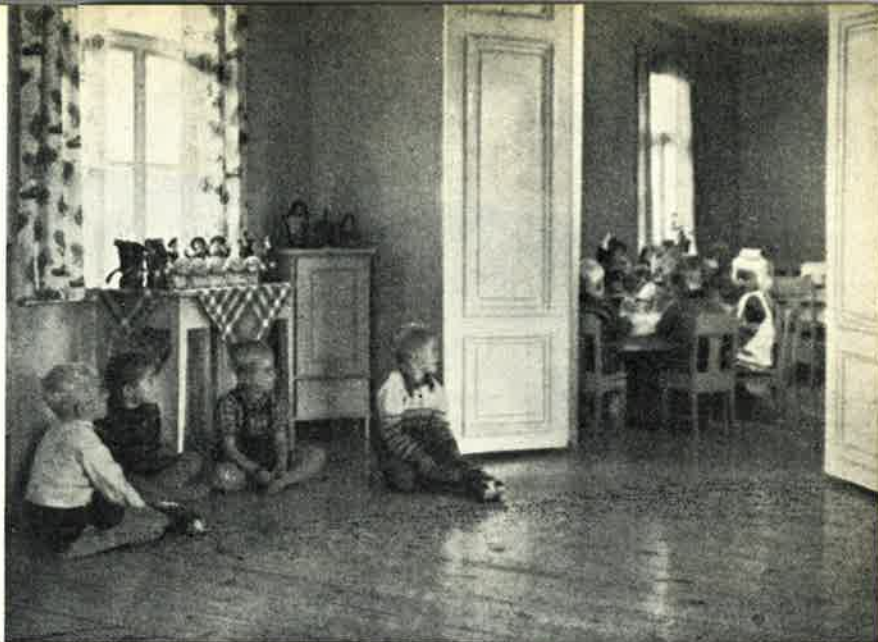
Epävakaisista säästä johtui, että sadekuurot silloin tällöin häiritsivät kursseja. Innostus asiaan oli kuitenkin suuri. Urhoollisesti kastuivat oppilaat sekä vedessä että maalla. Tulokset osoittivat, että vuosien kuluttua saavutetaan kurssien perimmäinen tarkoitus: jokainen juantehtaalainen uimataitoiseksi. Tämähän on välttämätöntä paikkakunnalla, jota vedet ympäröivät ja halkovat.

Ylhäällä: Paistoi se aurinko sentään viime kesänkin. Nuorta väkeä uimarannan rinteellä.

Kyllä tästä mennään veteen kunhan ennätetään.

Lastentarha uusituissa suojissa.

Juantehtaalla on tällä hetkellä ainakin 30 iloista ja onnellista lasta. Heidän päiväkotinsa, se paikka, jossa he joka päivä viettävät nelisen tuntia laulun, leikin ja opin merkeissä, on uusittu. Vanha lastentarharakennus kallellaan olleine lattiolineen ja ovineen, jotka eivät menneet kiinni, on muuttunut puhtautta uhoavaksi ja vielä tuoreelta maalilta tuoksuvaksi upouudeksi päiväkodiksi. Kesän aikana tuo uudistus tapahtui. Syksyllä sai tarha vielä uuden vuorauksen. Sisällä on kuitenkin suurimmat muutokset suoritettu. Uusitus keittiössä ahertaa Hakkaraisen täti kiiltävien pannujensa keskellä valmistuen "lapsilleen" ruokaa.

Tyytyväisin lienee kuitenkin Hirvosen täti, joka kantaa vastuun suuresta lapsijoukostaan, Eijan nuhasta ja Pekan yskästä. Nyt hän ainakin tietää, että tulivatpa ensi talvena vaikka minkälaiset pakkaset, niin kyllä hänen lapsensa ainakin sisällä tarkenevat. Lakatuilla latioilla voi silloin tohveleissa leikkiä vaikka luistinrataa. Seinällä raksuttaa uusi kello, ja ikkuna-verhojen kuvioista kurkistelevat nyt leikkivät tontut ja viisaannäköiset pöllöt. Musta taulu on vaihtunut vihreäksi lasilevyksi. Sille on mukava piirtää keltaisella ja punaisella liidulla. Uusia leikkikaluja on löytynyt tädin kaapista ja niitä riittää jokaiselle.

Lasten ja Hirvosen tädin suuri toive on toteutunut. He ovat saaneet uusitun ja ajanmukaisen lastentarhuoneiston.

Ylhäällä: Näkymä uusitun lastentarhan suojista.

Alhaalla: Eila ja Ritva piirtävät uudelle vihreälle taululle.

"Minkähän näistä ottaisi", aprikoivat Eini ja Sirkka-Liisa.

MERKKI- PÄIVIÄ.

Kaarlo A. Frisk.

Abel A. Heiniö.

Anna Sofia Nygren.

70-VUOTIAS.

Ent. kivityömies, eläkeläinen Kaarlo Aleksanteri Frisk 23.11.52. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärven Rautamäessä ja tullut tehtaamme palvelukseen 1.11.08. Jo hänen isänsäkin oli yhtiömme palveluksessa Rautamäen rautakaivoksessa rautaa kaivamassa. Perheessä oli 7 lasta, joista jokainen jo alle 10-vuotiaana joutui vieraalle työhön paimentamaan karjaa tai tekemään muuta kevyempää työtä. Kaarlo Frisk joutui kuitenkin vasta 12-vuotiaana työhön, sillä karhut oli jo tapettu, joten paimeniakaan ei tarvittu enää. Frisk kertoi, miten viimeisiä karhuja kaadettaessa oli eräälle hajakkalaiselle Hilden'ille sattunut tapaturma, jolloin karhu sai pureskella hänen kätensä kovin pahasti. Karhu oli nimittäin piilukkopysyillä ammuttaessa vain haavoittunut ja ahdistettuna käynyt miesten päälle, jolloin karhu jouduttiin tappamaan kirveellä. Karhua ei näin ollen Frisk enää tavannut, mutta isoja kaloja hän sentään veteli, kuten kerrankin Kolpereesta Kaijankiven luota sellaisen kymmenkiloisen.

60-VUOTIAITA.

Kaasulaitoksen hoitaja Abel Aleksander Heiniö 20.11.52. Hän on syntynyt Lopella, mistä vanhempiensa mukana jo poikasena tuli Ul. Pyhäjärven Ahmoolle. Siellä hän aikuiseksi tultuaan oli rakennus- ja metsätöissä. V. 1923 hän tuli työhön tehtaamme valimoon, jossa noin 5 kuukauden katkoa lukuunottamatta työskenteli maakaavaajana vuoteen 1949, jolloin siirtyi nykyiseen toimeensa peltiradiaattoritetaan kaasulaitokselle. Vuosien varrella on tullut rakennetuksi oma talo Nyhkälään. Vapaa-ajat kuluvat sitä hoidellessa.

Keernantekijä Anna Sofia Nygren 9.12.52. Hän on syntynyt täällä Karkkilassa ja tullut Högforsin Tehtaan palvelukseen 29.3.27. Sitä ennen hän oli eri puolilla maata kotiapulaisena jo 7-vuotiaasta alkaen, joten Suomi on tullut tutuksi laajemmaltakin. Vapaa-ajat ovat kuluneet käsitöiden ja kirjojen ääressä.

Kirvesmies Sulo Josua Tanner 16.12.52. Hän on syntynyt Lempäälässä, josta jo poikasena siirtyi muualle töihin ja erikoistui myöhemmin kirvesmieheksi. V. 1925 hän tuli tehtaamme rakennusosastolle, missä on edelleenkin. Nyhkälään on tullut rakennettua oma talo, josta kuitenkin on puuttunut emäntä koko ajan. Vapaa-ajat ovat menneet remonttitöissä ja kirjojen parissa.

50-VUOTIAS.

Korjausmies Eino August Hassinen 17.11.52. Hän on Porin poikia. Jo 2-vuotiaana hän muutti vanhempiensa mukana Karkkilaan, jonne isä tuli tehtaaseen työhön. Itse hän 12-vuotiaana aloitti työnteon apukärrääjänä liesiosastolla, oli välillä 2 vuotta poissa ja tuli v. 1930 kattilaosastolle, missä edelleenkin työskentelee. Hassinen on rakentanut Haapalaan omakotitalon, ja siinä riittää työtä kaikiksi vapaa-ajoiksi.

Sulo Tanner.

Eino August Hassinen.

**HÖGFORSIN
TEHDAS**

Vasemmalla: Partiolaiset tikkupullan paistossa lippukunnanjohtaja Vuojolahden seuratesa toimitusta. Oikealla: Vanhempainneuvoston puheenjohtaja, johtaja Lindholm ja jäsen, maisteri Ingman kokeilevat leiripaareja kolkkapoikien arvostellessa heidän aikaansaannostaan.

VAELLUSPÄIVÄ

Karkkilan Partio-Veikkojen kesäleirillä Antiaisissa.

Kesäleirejä pidettiin Antiaisissa monia, mm. Karkkilan Partio-Veikoilla oli siellä leiri 5.—14. 7. 52 välisenä aikana, joka oli siitä harvinainen, että aurinko paistoi joka päivä erittäin lämpimästi. Kun muutkin edellytykset olivat leirillä hyvät, onnistui se erinomaisesti kaikkine olympialaisineen ja yövaelluksineen, joista tässä oheisten kuvien avulla on tarkoitus tehdä selkoa.

Eräs monista kauniista leiripäivistä oli painumassa iltaan. Luonto saunalahden rannalle pystytetyn partioleirin ympärillä hiljensi yön lepoon. Mutta leirin rantakaistalla oli yhä liikettä ja elämää. Leirin ohjelmaan kuuluvalla yövaellukselle lähtö oli näet edessä.

Vaellus oli määrätty tehtäväksi vesitse, ja niinpä touhuvivatkin leirin kaksi vartiota, Saukot ja Mursut, lastaten kumpikin omaa venettään, jotka sitten täytyivätkin repuista ja huovista niin, etteivät soutajat itse olleet mahtua ensinkään mukaan.

Kun lähtöaika tuli, sijoittuivat pojat edeltäkäsien määrättyille paikoilleen, yksi keulaan reppukasan päälle tähtystäjäksi, kaksi soutajiksi, kaksi keskituhdolle ja retkikunnan johtaja perään. Pojille oli myös jaettu tehtäviä matkan ajaksi siten, että yksi toimi ilman ja maan eläinten, toinen kalojen, kolmas muun luonnon huomioitsijana.

Mursuvartio suuntasi keulansa kohti järven itäpäästä mennäkseen kannaksen yli Tämäkohtujärveen, kun taas Saukot lähtivät päinvastaiseen suuntaan pientä jokea pitkin, joka vie Antiaisista Saukonpää-

hän. Siitäpä matka sitten alkoikin suoltua. Saukonpäästä vedettiin vene n. 50 m. levyisen kannaksen yli Jäljänjärveen. Kesäisen illan jo hieman hämärtyessä saavuttiin Jäljän ja Kolmpersjärven väliselle kannakselle ja nopean tiedustelun avulla selvitettiin ylikulkureitti. Tällä kannaksella saivat Saukot yllätykseen nähdä kolmen metsäsian sukeltavan metsästä rantaan kadotakseen kohta takaisin. Yleensäkin oli huomion tekijöillä paljon muistiin pantavaa ympäröivästä luonnosta.

Kolmpersjärven eräaseen saareen noustiin sitten maihin ja valmistelut yöpymistä varten alkoivat. Yöpyminen olisi sekin luku erikseen äänettömänä toimintana teenkeittoineen, laavunlaittamisineen, jännittävine yöllisine tiedusteluretkineen ja kaikkine yön salaperäisine äänineen. Mursut leiriytyivät rannalle, sangen lähelle Saukkoja, mutta ohittaminen tapahtui aamulla niin taitavasti, ettei kumpikaan nähnyt toistaan.

Jos jatkamme matkaa Saukkojen seurassa, kuljemme läpi Keskiveden Vähäveteen pj. Sepposen kesämökille, joka oli tarkistusasemana reitin varrella. Täältä suuntautui matka takaisin Keskiveteen, siitä kannaksen yli Tämäkohtuun ja siitä taas leveän kannaksen yli Antiaisiin. Kello 10 aamulla oli saapumisaika, ja jännittävä maastoleikki lopetti vaelluksen. Jos vaellus olikin ollut rasittava, osoittivat partioijatkin omaavansa suomalaisen erähengen ja sitkeän kestävyuden ja läpäisivät mainiosti tämän kokeen.

R.K.

Högforsin tehtaan joukkue: edessä Hasselman, Jarila, Lahtinen, seisomassa Enström, Saarinen, Aarnio, Toivonen, Kallio, Backman, Salonen ja Larila.

Viereisellä sivulla alhaalla: Högforsin keskustuki Kallio ja vasen tuki Lahtinen pysäyttävät Voikan hyökkäyksen.

HÖGFORS

myös yhtymämme jalkapallomestariksi.

Kymi-yhtymän jalkapallomestaruuskilpailujen lopputtelut suoritettiin syyskuun 13 ja 14 päivinä Karkkilassa Högforsin Tehtaan järjestäminä. Niihin olivat selviytyneet Högfors suoraan arvonnän perusteella, Halla voitettuaan Kymintehtaan ja Voikka, jolle Salon Valimo oli luovuttanut.

HALLA — VOIKKA 9—4.

Lauantaina pelasivat Högforsin Tehtaan pienellä, mutta erinomaisella urheilukentällä matkustaneet joukkueet Halla ja Voikka. Täsmälleen klo 15.00 vihelsi ottelujen erotuomari E. Alander Hyvinkäältä pelin alkaneeksi. Alkuminuutit kuluivat keskikenttänapertelyssä, jossa ilmeni, että voikkaalaiset, jotka olivat nuorempia, olivat myös tekniikassa parempia. 5 min. kohdalla oli Hallan vlh. Roosilla hyvä tilaisuus antaa pallo Voikan maalin eteen, mutta oikea välihyökkääjä ei ehtinyt paikalle. 7 min. kohdalla sai Voikan keskushyökkääjä Kähärä olh. Nummelinilta syötön ja pisti pallon vaikeassa tilanteessa hienosti verkkoon. 10 min. kohdalla oli Hallan tasotusyritys onnistua, kun Hallan Koponen pitkällä sivurajaheittollaan toimitti pallon aivan maalin eteen. Voikan puolustus sai tilanteen kuitenkin torjuttua. 15 min. kohdalla painosti Voikan nuorekas joukkue lujasti, mutta 19 min. kohdalla teki kuitenkin Hallan ovh. Laine Voikan puolustuksen söhlätessä tasotusmaalin, ja minuutin kuluttua pääsi Hallan kh. Härmä läpi Voikan puolustuksen ja Halla johti 2—1. Hallan joukkue intoutui nyt yrittämään lisää maaleja, joita se ei kuitenkaan Voikan teknillisyyden ansiosta saanut, vaan sen sijaan onnistui Voikan kh. Kähärä olh. Nummelinin syötöstä 25 min. kohdalla tekemään tasotusmaalin. Peli jatkui nyt suhteellisen tasaväkisenä, mutta 38 min. paikkeilla pisti Voikan vlh. Saarela päällään pallon verkkoon ovh. Kaartisen syötöstä. Puoliaikaan mentiin maaliluvuin 3—2 Voikan johtessa.

Toisella puoliajalla tuntui kuin Voikan joukkueen tilalla olisi ollut kokonaan toinen joukkue. Se ei enää yrittänytkaan kaunista teknillistä peliä, vaan hosui, josta seuraukset ilmenivät pian. 3 min. kohdalla ta-soitti Hallan vlh. Roos ja peli oli 3—3. 8 min. kohdalla Hallan kh. Härmä teki ruuhkatilanteesta maalin, jolloin Halla johti 4—3. Hallan vt. Koponen aiheutti Voikan maalin edessä monta vaarallista tilannetta rajaheitoillaan, jotka kantoivat aivan maalin eteen. 12 min. kohdalla sai Voikan vvh. Rinne syötön maalin eteen, mutta vain n. 4 metrin etäisyydestä huolimatta ampui yli. 13 min. kohdalla Hallan olh. Kallio kuljetti yksin pallon maaliin ja peli oli 5—3. 15 min. kohdalla sai Halla rangaistuspotkun, joka laukaistiin kuitenkin maalivahdin käsiin. 23 min. kohdalla lisäsi Hallan kh. Härmä Voikan keskustuen munauksen ansiosta Hallan maalitiliä, joten tilanne oli 6—3. Välillä paransi Voikka otettaan pelaten hieman ensimmäisen puoliajan tyyliin, mutta hyvin pelannut maalivahti Kaukola sai sittenkin pelastaa monta hallalaisten laukausyritystä. 33 minuutin kohdalla ampui Hallan olh. Kallio kulmurin jälkitilanteesta maalin ja peli oli 7—3. 41 min. kohdalla kuljetti Hallan ovh. Laine pallon Voikan puolustuksen läpi ja Halla johti jo 8—3. 42 min. kohdalla sai Hallan vvh. Kauranen oikealta laidalta pallon ja pisti sen päällään komeasti verkkoon. Numerot 9—3. Voikka sai vielä viime sekunneilla maalin, kun vvh. Rinne keskitti ja kh. Kaartinen pamautti pallon sisälle. Ottelu päättyi siten Hallan ylivoimaiseen 9—4 voittoon Näin yllättävään ja näin suureen tappioon oli syynä Voikan joukkueen toisella puoliajalla käyttämä huitova pelitapa. Teknillisyydellään he olisivat saaneet paljon paremman tuloksen. Ottelun parhaina pelaajina palkittiin Hallan keskushyökkääjä Härmä ja Voikan keskushyökkääjä Kaartinen.

HÖGFORS — HALLA 4—3.

*Seuraavana aamuna klo 10.000 sai isäntäjoukkue vastaansa Hallan. Alku meni keskikenttäpelinä, josta vuoroon syntyi vaarallisiakin tilanteita molempien maalien edessä. 4 min. kohdalla sai Högforsin keskushyökkääjä Aarnio varsin helpossa tilanteessa pallon takaa aivan Hallan maalin eteen, mutta hätäkoity potku ei onnistunut. 9 min. kohdalla Hallan ovh. Laine järjesti pallon kh. Harmälle, joka pisti sen aivan maalin edestä verkkoon. 1—0. Halla tuntui hienokseltaan painostavan ja niinpä 13 min. kohdalla kt. Härmä teki kulmapotkutilanteesta päällä hienon maalin. Peli oli nyt 2—0 Hallan hyväksi. Högfors alkoi kiristää otettaan ja peli näytti hieman tasaantuvan. 20 min. kohdalla syntyi kuitenkin Högforsin maalin edessä uhkaavalta näyttävä tilanne, kun Högforsin keskustuki Kallio satutti päällä palloa torjussaan nenänsä oman puolustajan päähän niin, että nenään syntyi murtuma ja haavaumia. Toiset puolustajat saivat kuitenkin tilanteen selvitettyä Kallion nenää paikattaessa. Högfors ryhtyi nyt taas hyökkäämään ja kh. Aarnio sai pallon takaa Hallan maalin eteen ja potkaisi sen helposti verkkoon, joten tilanne oli 2—1. 35 minuutin kohdalla suoritti kt. Kallio vapaapotkun keskirajalta ja komeasti yläriukua hipoen pallo lensi suoraan maaliin ja peli oli tasan 2—2. Kallio oli muutenkin koko ajan pelannut erinomaisesti. Koko puolustus perustui ”kallioon”. 35 min. kohdalla syntyi kulmuri tilanteesta rikkomus, josta seurasi Högforsin vapaapotku. Kt. Kallio ampui sen varmasti ja Högfors johti nyt 3—2. Högforsin painostaessa päättyi ensimmäinen puoliaika.

Toisella puoliajalla jatkui Högforsin painostus, mutta Halla sai 10 min. kohdalla rangaistuspotkusta tasoitusmaalin. Molempien maalien edessä syntyi useita vaarallisia tilanteita, mutta tuloksetta. 40 min. kohdalla tehtiin käsivirhe Hallan rangaistusalueella, josta seuranneesta rangaistuspotkusta kt. Kallio ampui

johtomaalin 4—3. Högfors painostikin sitten pelin loppuun saakka, mutta maaleja ei kuitenkaan tullut. Peli päättyi 4—3 Högforsin hyväksi. Hallan joukkue ei pelannut yhtä hyvin kuin edellisenä päivänä, ja kun Högforsin pojat omaan pieneen kenttäänsä tottuneina pelasivat yritteliäästi ja ehkä onnekaastikin, oli voitto selvä. Kt. Kallio oli kentän ja Högforsin joukkueen paras pelaaja ja Hallan paras oli ovh. Laine.

HÖGFORS — VOIKKA 2—2.

Viimeinen ottelu pelattiin klo 14.00 Voikan ja Högforsin joukkueiden kesken. Alkuminuutit kuuluivat Voikan painostaessa, jolloin syntyi monia vaarallisia tilanteita Högforsin maalin edessä. 15 min. kohdalla alkaen painosti Högfors lujasti pitkän aikaa saamatta kuitenkaan maalia. 33 min. kohdalla Voikan vvh. Aranko antoi pallon maalin eteen, josta ot. Smed pökkäsi päällään pallon verkkoon. Voikka painosti nyt vuorostaan. 37 min. kohdalla torjuttiin Högforsin maalin edessä pallo käsin, josta seurasi rangaistuspotku, jonka kt. Kansikas ampui. Tilanne oli nyt uhkaavasti Voikan hyväksi 2—0. 41 min. kohdalla sai Högforsin kh. Aarnio pallon takaa ja teki helposti maalin, jolloin peli oli 2—1. Tämä jäikin puoliajan tulokseksi.

Peliä jatkettaessa yritti Högforsin joukkue lujasti tasoitusmaalia, koska tarvittiin vähintään tasapeli, jotta Högforsista tulisi yhtymän jalkapallomestari. Tilanteet vaihtuivat usein ja Högforsin maalivahti Jarila pelasti monesti pömpelinsä. 13 min. kohdalla teki ovh. Saarinen kulmuri jälkitilanteesta päällään tasoitusmaalin ja peli oli nyt 2—2. Voikan teknillisyyden ilmeni yhä pelin kuluessa, mutta yrityksistä huolimatta maaleja ei vain syntynyt. 41 min. kohdalla alkanut vesisade lamautti vihdoon pelin kokonaan, ja lopputulokseksi jäi tasapeli 2—2. Vaikka voikkaalaiset olivatkin teknillisempiä, ei heidän pelinsä oikein luistanut, etenkin kun högforsilaiset kotosen yleisön innostamina olivat erittäin kovia yrittämään eikä heidän tekniikkansaakaan ollut aivan hullumpi. Keskustuki Kallio ja maalivahti Jarila pelasivat erittäin hyvin ja paljon hyvää on sanottava myös vp Lahtisesta ja kh. Aarniosta. Parhaina pelittiin Högforsin maalivahti Jarila ja Voikan vt. Aranko.

Mestaruuden voittaneen Högforsin Tehtaan joukkueen kokoonpano oli seuraava: maalivahti Jarila; puolustajat Lahtinen ja Hasselman; tukimiehet Backman, Kallio ja Toivonen; hyökkääjät Salonen, Enström, Aarnio, Saarinen ja Larila.

Ottelujen erotuomari Alander sai yksimielisen kiitoksen tarkasta ja asiallisesta tuomitsemisestaan.

Palkintojenjaon suoritti yhtymän sosiaalijohtaja, kunnallisuuden Wallenius sosiaalipäällikkö Sepposen avustamana Högforsin Tehtaan Seuratalossa yhteisen aterian yhteydessä. Vieraillevien joukkueiden puolesta kiitti isäntiä Voikan sosiaalipäällikkö varatuomari Aunis K. Kantonen.

Kurssisuunnitelmia Hallassa.

Syksy sateineen ja kuraisine teineen ajaa ihmiset neljän seinän sisälle viettämään pitkät pimeät illat erilaisten harrastusten parissa. Työtarmo ja opinhalu on tarttunut hallalaisiinkin pannen yhden ja toisen tiedustelemaan sosiaaliosaston syyskauden suunnitelmia. Olipa eräs rouva niin innokas, että jo kesällä käväisi sosiaaliosastolla varmistamassa itselleen ajanvietettä syysilloiksi.

Mitä kurseja hallalaisille on luvassa?

Ruoanlaittoa on aiottu oppia oikein useamman kurssin avulla. Kurssien sarjan aloittavat miehet. Jo keväällä oli suunniteltu ruoanlaittokurssi miehille, mutta uutuuden pelkoko vai mikä aiheutti sen, että ilmoittautuneiden määrä jäi niin vähäiseksi, ettei suunnitelmaa voitu toteuttaa. Nyt on aate ehkä jo vähän tutumpi ja saa miesväen liikkeelle. Kurssin kuri tulee varmasti olemaan erinomainen, koska kurssilaisten joukossa on oikein poliisi, joka o.t.o. voi hoitaa järjestyksenvalvojan tehtävää, mikäli sellaista tarvitaan miesten liikkeessä heille vähän oudolla alalla.

Miesten opittua ruoanlaiton aakkoset onkin jo naisten vuoro lähteä kohentamaan entisiä taitojaan tällä alalla, ennen kuin miehet pääsevät kilvassa vaarallisen lähelle. Naisten kurseja tullaan järjestämään sekä päivä- että iltakurssina. Nuorempi polvi on jo huhuna saanut kuulla keittokurkseista ja niinpä sosiaaliosaston pöytälaatikossa onkin jo lista ennakkoilmoittautuneista, jotka täten ovat varmistaneet itselleen paikan opetuskeittiön soppakattiloiden ääreen.

Syksyn kurssiohjelmaan on ruoanlaiton ohella liitetty myös käden näppäryyttä kysyvien taitojen opimista. Eräällä kurssilla aiotaan syventyä nahkamuotoilun salaisuuksiin. Toisen kurssin materiaalina tulee olemaan rottinki. Näillä kursseilla syntyy varmasti monta taidokasta esinettä joulupukinkin konttiin pantavaksi.

Hallan naisilla on syksyn kuluessa käsityökurssikin tiedossa. Marttojen toimesta järjestetään nykyisin muodissa olevien revinnäistöiden kurssi, joka varmasti tulee houkuttelemaan monia naisia askarteluhuoneen yhteydessä olevaan uuteen ns. kokoushuoneeseen iltoja istumaan.

Näin on suunniteltu. Jouluna sitten nähdään, miten kävi.

Lyhytaaltopuhelimet

työn tehostajina.

Viime kesänä saatiin tehtaittemme hinaajiin ja "kuittarin" moottoriveneeseen asennetuiksi englantilaiset PAY-merkkiset lyhytaaltopuhelimet. Kukapa olisi uskonut, että "amiraali" tai lautatarhanhoitaja noin vain "luuria" nostamalla saa yhteyden siinä silmänräpäyksessä lahdella työskenteleviin hinaajiin tai satamassa pyöriskelevään "kuittariin". Nyt tämä kuitenkin on jo tapahtunut tosiasia, vieläpä mieluinen sellainen.

Lyhytaaltopuhelimien keskusasema on lautatarhan konttorissa, jonka katonharja on saanut koristukseeseen 9-metrinen antennimaston. Sepä onkin melkein ainoa ulospäin näkyvä merkki lyhytaaltopuhelimen olemassaolosta. Kuten "amiraalin" työpöydällä olevasta vehkeestä näkyy, on varsinainen liikenteeseen tarvittava kalusto pienemmässä koossa kuin pöytäpuhelin.

Hinaajasta ja "kuittarin" moottorista etsimme ensi aluksi turhaan komeata radiomastoa, sillä ainoa "lanka" ulkomaailmaan on noin 60 cm:n pituinen ja sukkapuikon paksuinen patkka ohjaamon katolla.

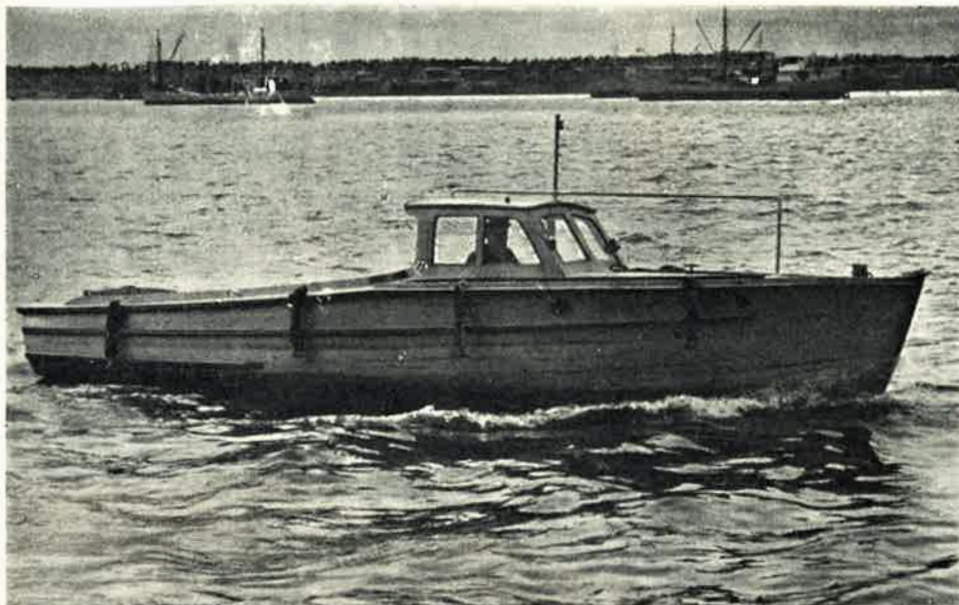
Asiantuntijat väittävät, että näiden lyhytaaltopuhelimien antenniteho on 5 W ja että niillä voidaan ottaa yhteys 20—25 meripeninkulman päähän. Tosin näillä meidän kojeillamme ei ole otettu kuin noin 14—15 km:n pituisia yhteyksiä, mutta ainakin vielä sillä etäisyydellä on kuuluvaisuus mainio.

Voimansa nämä helppokäyttöiset "aparaatit" saavat 12 V:n akkumulaattoreista, jotka latautuvat konttorissa tasasuuntaajan ja aluksissa olevissa asemissa, niiden liikkeellä ollessa, latausdynamoiden avulla. Työaikana pääasema kuuntelee jatkuvasti, kuten liikuvat asematkin silloin, kun hinaajat ovat työskentelemässä. Näin ollen yhteyden saanti on mahdollisimman helppoa.

Keskustellessamme lautatarhanhoitaja Brunilan kanssa lyhytaaltopuhelimien hyödyistä työtehon kannalta katsoen hän mainitsi mm., että sitä on mahdollonta numeroilla näyttää, mutta esitti eräitä esimerkkejä. M.m. täytyi "kuittarin" aina ennen käydä lautatarhan konttorissa hakemassa uudet ohjeet, vaikka seuraava työmaa olisi ollut aivan edellisen vieressä. Samoin jouduttiin hinaajia usein odottamaan takaisin rantaan, kun yht'äkkiä ilmeni kiireellinen työ, joka olisi pitänyt suorittaa heti. Nyt voidaan kaikki turha ajo jättää pois, koska alukset saavat ohjeet suoraan työpaikalleen.

Tähän lautatarhanhoitajan lausuntoon yhtyivät varauksetta myös "amiraalin" virkaa hoitava työnjohtaja Kaipainen, "kuittari" Pöntinen sekä hinaajalajien päälliköt, joilla kaikilla on omakohtaista kokemusta lyhytaaltopuhelimien erinomaisuudesta.

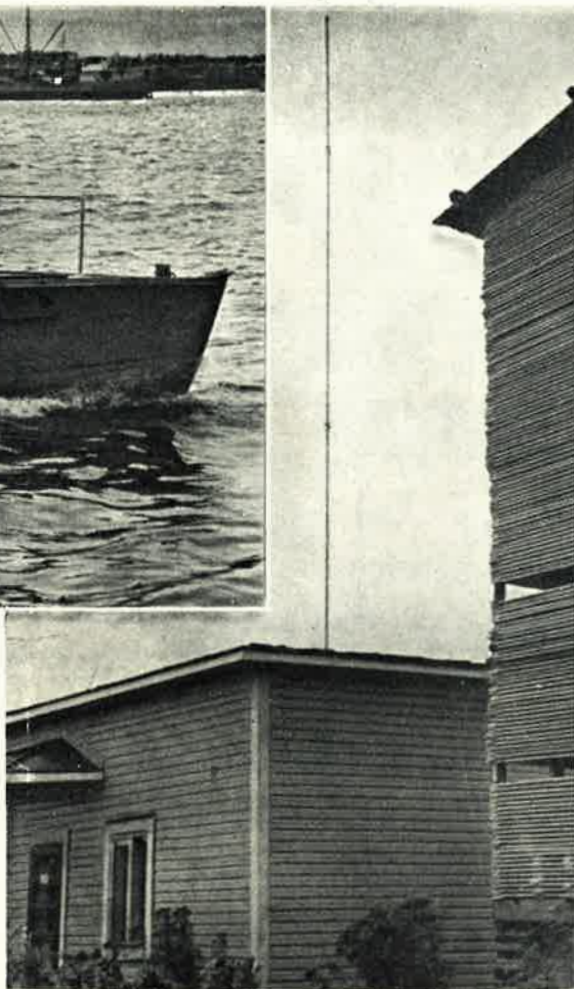

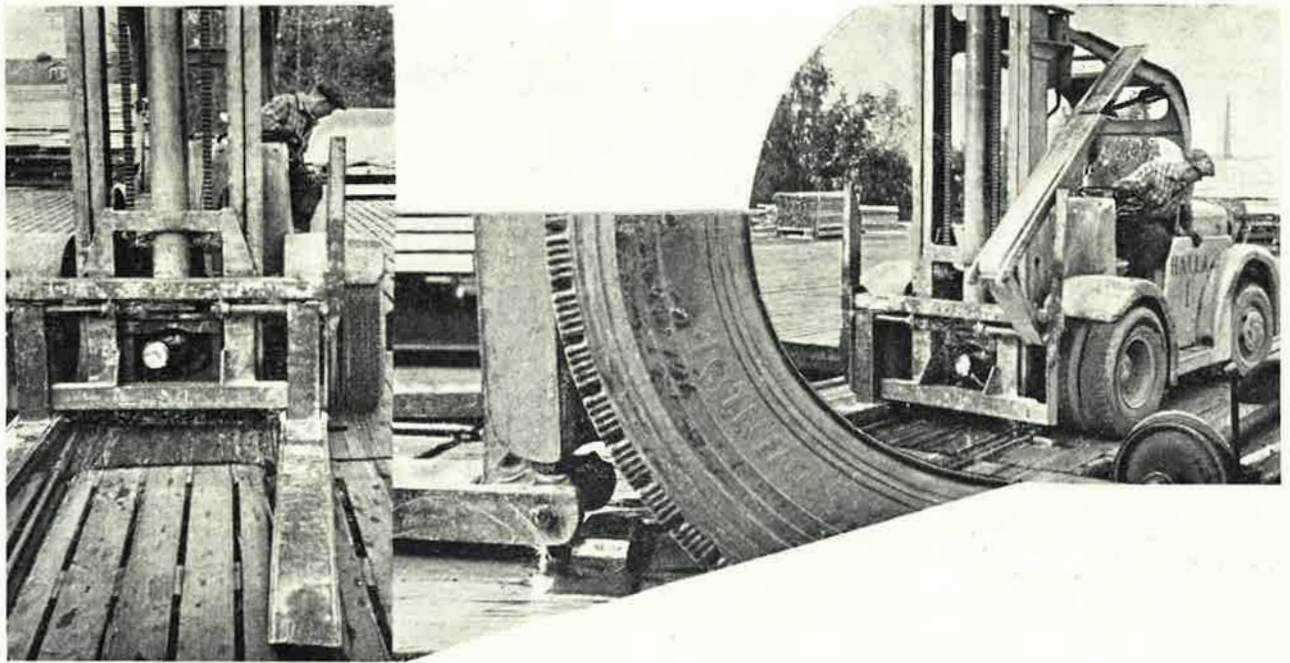

Vieressä: Lyhytaaltopuhelimien antenni sijaitsee lautatarhan konttorin katolla.

Ylhäällä: "Kuittari" on matkallaan saanut radiopuhelimen välityksellä uudet ohjeet ja lähtee kohti lastaavaa laivaa.

Alhaalla: "Amiraalin" virkapuhelu hinaajan "kipparille".

Harvinainen tapaturma.

24. 9. sattui Hallan kuivaamon edustalla tapaturma, jolla olisi saattanut olla sangen vakavat seuraukset. Trukinkuljettaja Keijo Lehto oli tuonut "kuivaamopakettin" sahalta kuivaamovaunulle ja lähti peruuttaen hakemaan uutta kuormaa. Haarukkatrukkinsa "kämpälät" hän oli tällöin laskenut aivan alas kuvan 1 osoittamalla tavalla. Saapuessaan kuivaamovaunujen siirtokelkalle hänen oli katsottava ohjauksen tähden taaksepäin. Tällöin hän ei huomannut siirtokelkassa olevaa "topparia", mikä löi liian alhaalla olleen haarukan takapäähän. (Kuva 2.) Koska ko. trukin haarukat olivat osoittautuneet käytännössä liian lyhyiksi, oli niitä jatkettu haarukoiden päälle asetetuilla u-rautapalkeilla. Kun "toppari" nyt löi haarukkaan, sinkosi se ylös (kuva 3), jolloin u-rauta putosi ja iski Lehtoa oikealle puolelle päähän.

Tämän laatuista tapaturmaa oli miltei mahdotonta ennakoita aavistaa. Eikä sitä aluksi uskonut onnettomuuden uhriksi, kun toverit selvittivät, mikä häneen oli sattunut. Lehto oli muuten koko ajan täysin tajuissaan huolimatta tapaturman aiheuttamasta vakavanlaatuisesta pääkallonmurtumasta.

Loukkaantuneella, joka nyt voi jo hyvin, oli sikäli onnea onnettomuudessa, että kuvassa 3 näkyvät pinot olivat paikallaan, sillä ilman niitä Lehto, joka iskun vaikutuksesta painoi "kaasun pohjaan", olisi trukkeineen syöksynyt trukkilavalta yli 2 m:n syvyyseen kuoppaan.

Tällainen tapaturma ei enää pääse uudistumaan, sillä nyt on kaikkiin trukkeihin, joissa on jatkutut "käsivarret", kiinnitetty rauta, joka estää u-raudan putoamisen siinäkin tapauksessa, että "haarukka" poukkoaisi pystyyn. (Kts. nuoli kuvassa 3).

HUUMORIA.

Kenraali K. L. Oesch kävi kerran yleisesikunnan päällikkönä ollessaan tarkastamassa erästä Kouvolaan sijoitettua joukko-osastoa. Päästäkseen selville, kuinka monet tavallisista rivimiehistä tiesivät, minkälaisen sotaherran kanssa he olivat tekemisissä, hän teki pistokokeita, määräsi miehen toisensa jälkeen astumaan kaksi askelta eteen ja heitti tuikean kysymyksen:

— Tiedätkö, kuka minä olen?

Sattuipa sitten eräs sotamies olemaan kotoisin kenraalin kotipitäjästä, jonka meijeritalous nimenomaan sotaherran sveitsiläisen isän ansiosta oli varsin korkealla kannalla. Hän tirkisteli kenraalia asennossa seisten kotvan aikaa ja vastasi:

— Etkö sie oo sen Juusto-Össin poika?

Erään ratsurykmentin eversti, joka vihasi väkijoumia yhtä paljon kuin Fredrik Suurikin, kertoi puhuteluksessa kuninkaalle, että muuan hänen alaisistaan, ratsumestari, ryypiskeli kovasti.

Seuranneessa katselmuksessa kuningas piti erikoisesti silmällä mainittua ratsumestaria ja hänen eskadroonaansa. Hän totesi silloin, että juuri tämä eskadroona kunnostautui aivan erikoisesti, kun taas eversti itse pystyi vain keskinkertaisiin suoriutuksiin.

Katselmuksen päätyttyä kuningas ratsasti everstin luo ja kuiskasi hänen korvaansa:

— Tiedätkö mitä? Teidän täytyy myös ruveta ryyppämään!

Poika: — Isä, sain tänään kahdessa aineessa kymmenen!

Isä: — Kunnon poikani! Mitkä ne olivat?

Poika: — Sain algebrassa 5 ja saksassa 5.

Hilma Taavitsainen.

Anton Mättölä.

Otto Vanonen.

Kalle Mustaniemi.

MERKKIPÄIVIÄ.

70-VUOTIAS.

Eläkeläinen Hilma Taavitsainen 20. 12. 52. Hän tuli yhtiön palvelukseen v. 1902 selluloosatehtaalte, mistä v. 1938 siirtyi eläkkeelle.

60-VUOTIAS.

Kirvesmies Anton Mättölä 11. 12. 52. Hän on syntynyt Kymissä. Tuli rakennusosastolle v. 1927 ja siirtyi sahalle v. 1931 työskennellen siellä edelleenkin.

50-VUOTIAITA.

Hakunsyöttäjä Tiina Korte 9. 12. 52. Hän on syntynyt Enossa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1937 sahalle, missä edelleenkin työskentelee.

Lastaaja Teodor Heikkilä 23. 12. 52. Hän on syntynyt Kymissä. V. 1923 hän tuli työhön lautatarhalle, mistä v. 1942 siirtyi jalostustehtaalte ja työskentelee siellä edelleenkin.

Tiina Korte.

Teodor Heikkilä.

MERKKIPÄIVIÄ.

60-VUOTIAITA.

Työnjohtaja Otto Vanonen Valkealan Vuohijärvellä 7. 11. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Oltuaan ensin puolentoista vuoden ajan Kymin Oy:n metsäosaston palveluksessa hän vuosien 1919—1925 välisen ajan toimi Kymin Puutavarayhtiössä. Sen jälkeen hän palveli Kotkan Tukinostoyhtiötä metsänostajana noin seitsemän vuotta sekä Enso-Gutzeit Oy:tä vuosina 1934—39, kunnes vuonna 1940 jälleen siirtyi yhtiöme metsäosaston työnjohtajaksi ja ostomieheksi. Hilpeänä ja optimistisena luonteeltaan työnjohtaja Vanonen on saavuttanut paljon ystäviä kierrellessään pitkällä ostopatkoillaan vaikeakulkuisilla taipaleilla tai ollessaan valvomassa yhtiön työmaita hankalien vesi- ja korpitaivalten takana, missä jokainen talo ja tölli on hänelle tuttu. Aina tunnollisena tehtävissään hän vieläkin ikävuosistaan huolimatta pystyy entisellä tarmolla hoitamaan työnsä ollen esimerkkinä monelle nuoremmalle. Työnjohtaja Vanoselta on myös riittänyt aikaa erilaisille harrastuksille. Paitsi sitä, että hän on toimensa ohessa hoitanut maatilaansa kauniin Vuohijärven rannalla, hän on ollut innokas kalastaja ja kalakannan vaali. Hartaana laulun ystävä hän on kuulunut Vuohijärven sekakuoroon sen perustajajäsenenä jo 10 vuotta ja aikaisemmin hän on laulanut myös muissa kuoroissa.

Piirityönjohtaja Kalle Mustaniemi 30. 11. 52. Hän astui metsäosaston palvelukseen v. 1920 toimien piirityönjohtajana Juankosken hoitoalueessa vuoteen 1931 saakka, jolloin siirtyi Kuopion hoitoalueen Kauppilanmäen piiriin, missä hän edelleenkin virkeänä toimii. Etevä ja innokkaana metsäammattimiehenä Mustaniemi on jättänyt hoitamiinsa metsiin kauniita ja pysyviä jälkiä, samoin hän on rakentanut hyvät ja luottamukselliset suhteet Vieremän ja Sonkajärven pitäjien metsänomistajiin. Monet hiihtopalkinnot osoittavat, että tämä metsämiehelle niin tuttu urheilumuoto ei ole ollut Mustaniemellekään vieras.

Kansat kirjoittavat historiaansa teoillaan, sanoillaan ja taiteellaan, ja niistä on viimeksi mainittu kaikkein luotettavin.

J. Ruskin.

METSÄOSASTO

Eino Lonka.

50-VUOTIAS.

Metsätöyönjohtaja Eino Emil Lonka Sippolan Saverolla 27. 11. 52. Lonka on aloittanut työskentelynsä yhtiössämme jo 16-vuotiaana nuorukaisena maanviljelystöissä ja siirtyi 1. 7. 1923 vakinaiseksi metsätöyönjohtajaksi entisen Kymen eteläisen, nykyisen Sippolan metsäkoulukoitoalueen Saveron piiriin. Ammattitietojaan hän on kartuttanut mm. suorittaessaan Sippolan metsäkoulun 1. töyönjohtajakurssin v. 1949. Töyönjohtajan ominaisuudessa Lonka on jo lähes kolmen vuosikymmenen aikana joutunut toimimaan kaikenlaisissa hoitopuoella esiintyvissä tehtävissä suorittaen töyönsä esimerkkillisellä tavalla ja saavuttaen niin esimiestensä kuin alaistensäkin täyden luottamuksen. Mutta hänen toimintansa ei ole rajoittunut vain tähän. Luontaisia lahjojaan kehittäen hänestä on tullut erittäin pystyvä metsätöyökalujen kunnostaja, jonka taitavaa opetusta Sippolan metsäkoulussa jo monien kurssien oppilaat ovat saaneet nauttia ja jota he kiitollisina muistavat. Hän on keksinyt täydellisen ja suurta tunnustusta saaneen sahojen harituslaitteen, jolle on haettu patenttikin. Vapaa-aikansa Lonka käyttää kaikenlaiseen nikkaroimiseen, missä hän on myös saavuttanut erinomaisen taitavuuden. Vaativienkin koriste-esineiden, huonekalujen yms. valmistaminen ei tuota hänelle vaivaa. Varsinkin viulujen rakentajana hän on tunnettu ja tunnustettu. Sitä todistaa mm. Suomen Viulunrakentajain Yhdistyksen viulunrakennuskilpailussa v. 1947 saavutetut I ja III palkinnot. Myös metsäkoulun kokoelmiin kuuluva Longan valmistama Silmun sahan pienoismalli täydellisine koneistoineen on vaativa taidon näyte. Pitkäaikaisesta palveluksesta yhtiössämme Lonka on saanut Kymen Osakeyhtiön. 25-vuotisansio-merkin.

Lehtemme seuraava numero

ilmestyy 1½ kuukauden kuluttua eli joulukuun 20. päivänä. Siihen tarkoitetut kirjoitukset ja kuvat pyydetään lähettämään toimitukselle marraskuun 15. päivään mennessä.

†

PIIRIESIMIES OTTO PIRINEN.

Syyskuun 5 p:nä kuoli Savonlinnan sairaalassa vaikean sydäntaudin murtamana piiriesimies Otto Pirinen 65 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 7. 4. 1887 Kuopiossa.

Otto Pirinen oli Evon metsäkoulun teknikoita ja tuli Hallan palvelukseen v. 1909. Vuonna 1916 hän siirtyi Kymen Oy:n Saimaan hoitoalueeseen asuntopaikkanaan Niittylahden kartano Säämingissä, mistä käsin hän hoiti yhtiön metsäasioita ympäristöpitäjissä 36 vuoden ajan. Pitkänä toimiaikanaan hän ehti tutustua alueensa melkein kaikkiin yksityismetsiin ja metsänomistajiin saavuttaen rehdin ja tasapainoisen luonteensa avulla kaikkien luottamuksen. Ollen itse erittäin innostunut ja taitava metsänhoitomies hänen neuvojaan pyydettiin usein metsäasioissa, ja monet metsänomistajat luottavasti uskoivat metsiensä myyntileimaukset hänen toimekseen. Eikä hän tätä luottamusta koskaan pettänyt.

Eniten tuloksia hänen töystään on kuitenkin nähtävissä Niittylahden kartanon metsissä. Monet ovat ne kauniit metsiköt sekä istutus- ja kylvälälat, jotka saavat kiittää olemassa olostaan hänen töytään ja tarmoaa, ja monet ovat ne retkikunnat, jotka ovat käyneet niitä ihailemassa.

Niittylahden metsiin Otto Pirinen oli suuresti kiintynyt ja niiden läheisyyteen hänellä oli aikomuksena jäädä vanhuuden päiviäänkin viettämään voidakseen läheltä seurata niiden kehitystä. Mutta kohtalo oli määrännyt toisin. Siirryttyään täysin palvelleena eläkkeelle 1. 7. 52 ja saatuaan vähän myöhemmin lopullisesti valmiiksi oman asunnon vanhuuden päiviensä varalle hän ehti asua siinä pari viikkoa, kun saapui kutsu sen rajan taakse, josta ei enää paluuta ole. Nähtävästi 43 vuotta kestänyt yhtämittainen vastuu ja huoli asioiden hoitamisesta siinä määrin rasitti hänen sydäntään, että se vastuun lauettua hiljalleen sammui.

TOIMITUKSEN TUOLILTA.

Eräs suomalainen oppinut on vakavissaan väittänyt, että meillä suomalaisilla on — paitsi keuhkoa viinapäättä — myös huono aatepää. Olemme alttiita kaikenlaisille aatteille, ajattelemme enemmän sydämellämme kuin päällämme. Aatteen pauloihin jouduttuamme annamme tunteillemme ylivallan ja sen tähden hyvä ja kaikin puolin kannatettava aatekin peittyy tunnekuohahteluun ja aatteen palavasieluiset kannattajat näyttävät syrjästä katsojasta hassahtavilta, joskus jopa narrin kaapuun pukeutuneilta.

Mutta kun toisaalta koetamme etsiä niitä kansamme voimavaroja, joiden avulla se on päässyt eteen päin, luonut sivistyksensä, saavuttanut itsenäisyytensä ja nykyiset elämisen mahdollisuutensa, voimme tuskin kieltää aatteellisuuden osuutta yhtenä välttämättömänä energianlähteenä. Ajatelkaamme viime vuosisataa ja varsinkin sen loppupuolta, jolloin liberaaliset aatevirtaukset ja kansallinen herätys valveuttivat kansamme. Tuo ratkaiseva murroskausi, jonka seurausta on ollut nykyinen yhteiskuntamme, oli ennen kaikkea aatteiden aikakausi. Silloin uskottiin vuorenvarmasti esimerkiksi sellaiseen meidän korvissamme väljähtäneeseen tunnukseen kuin "tieto on valtaa". Kaikkien ulottuville tarjottavan sivistyksen avulla tahdottiin luoda uusi, parempi yhteiskunta. Tuon ajatustavan seurauksena syntyi koululaitoksen ohella vapaa kansansivistystyömme kyläkirjastoineen, nuorisoseuroineen ja opistoineen. Oli monia muita aatteita, joiden päämäärät olivat samanlaiset. Joskus ammuttiin tietysti yli maalin, mutta paljon saatiin myös aikaan. Sitä ei käy kieltäminen. Eikä aatteita toteutettaessa aloitettu avustusten anomisella, vaan ennen kaikkea turvauduttiin omiin voimiin ja uhrautuvaisuuteen. Aatteellisuus vaikutti noina tärkeinä vuosikymmeninä tuiki välttämättömänä syyttäjänä ja kirvoittajana, jota ilman olisimme tänä päivänä paljon vajaa.

Miten on nyt aatteellisuuden laita? Yhdistyksistä ei ainakaan ole puutetta. Esimerkiksi täällä Kuusankoskella on satakunta yhdistystä, ja useimman keulakuvana on jokin aate. Ulkonaisista kehyksistä päättellen aatteellisuudesta ja sen hyväksi tapahtuvasta toiminnasta ei ole puutetta. Mutta ulkokuori ja sisus eivät läheskään joka tapauksessa ole yhtä. Toisilla pulssi tykyttää laiskasti, toiset potevat verenvähyttä. Ilmiö on yleinen. Vanhat hyvät aatteet ovat eläneet aikansa, menettäneet mehunsa. Uusia on syntynyt tuhka tiheään, mutta useimmiten ne ovat aiheuttaneet vain ristiriitaa ja hämäännystä, koska ne pyrkivät tempaamaan ihmisen aikamme arveluttavaan ristiaallokkoon. Kaiken kukkuraksi ihmisten sinisilmäisyys ja hyväuskoisuus on kärsinyt kovan kolahduksen. Aatteisiin innostuvan optimistin tilalle on tullut irooniseen hymyyn suunsa vetävä pessimisti.

*

Ei liene suomalaistenkaan kesken tällä kertaa pelkoa siitä, ettei huono aatepäämme kestäisi tämän hetken aatteelliset virtaukset. (Puhumme tässä jaloista, epäitsekäistä aatteista ja jätämme niiden ulkopuolelle kaikenlaisten kuppikuntien itsekkäät pyrkimykset. Niistä ei nimittäin ole puutetta.) Pikemminkin tämä

aika todella kaipaisi jotakin, joka pelkällä aatteen voimalla yhdistäisi ihmisiä ja asettaisi heidän eteensä uusia henkisiä tavoitteita.

Esitämme erään sellaisen. Valitettavasti se arvoisan Lukijamme korvassa saattaa sorahtaa liian vanhanakaiselta, mutta esitämme sen siitä huolimatta. Tarkoitamme kotiseututyötä, jonka käsite on viime aikoina avartunut ja voittanut paljon uusia ystäviä puolelleen. Siitä ovat osoituksena monet kotiseutuyhdistykset ja -seurat, joita on perustettu niin kaupunkeihin kuin maaseudulle. Näyttää siltä kuin pahin uudistusvillitys ja kaiken vanhan täydellinen halveksiminen olisi hie-man hilliintynyt. Pitäjän kirkonkylään, keskiaikaisen harmaan kivikirkon viereen ei rakenneta enää tasakattoista osuuskaupan myymälää, vaan se saa tavallisen harjakaton päälleen. Aletaan vähitellen oivaltaa, että kirkonkylän näkymässä on jotakin sellaista, jota ei kannata ehdoin tahdoin tarvella.

Tämä kirkonkylän tapaus on tietenkin vain eräs yksityistapaus, joka kuitenkin valaisee kotiseututyön käsitettä. Ei ehdoin tahdoin rikota perinteellistä kulttuurimaisemaa. Tietysti vanha on tuomittu häviämään uuden tieltä ja tavallisesti uusi merkitsee parannusta ja edistystä. Mutta samalla koetetaan säilyttää vanhasta kaikki elinkelpoinen ja nykyajan käytäntöön soveltuva. Milloin vanha häviää uuden tieltä, sanoikaamme rakennukset, esineet, vanhojen ihmisten elämänmuoto, heidän tapansa ja murteensa, vanha muistitieto, paikannimet ja paljon muuta näihin verrattavaa, kerättäköön tällainen aines talteen, jotta meille säilyisi elävä kuva niiden sukupolvien elämästä ja työstä, jolta perustalta me olemme alkaneet rakentaa. Meidän tulee muistaa, että me itse emme ole luo-neet pohjaa, vaikka usein omassa itsekkyydessämme ja lyhytnäköisyydessämme niin luulemme.

Tämä menneisyyteen suuntautuva kotiseututyö on aina jossakin määrin tieteellisluontoista, joskin sen tuloksia voidaan esittää erittäin kansantajuisessa ja kiinnostavassa muodossa. Mutta kotiseututyö ei kohdistu yksinomaan menneisyyteen, vaan myös nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Sen tarkoituksena on hoitaa kotiseutua. Kotiseututyössä puhutaankin kotiseudunhoidosta. Sillä tavoin voidaan lisätä paikkakunnan viihtyisyyttä ja tietenkin sen seurauksena asukkaiden kiintymystä kotiseutuunsa. Oikein ohjatun kotiseututyön avulla ihmiset oppivat tuntemaan kotiseutunsa, sen menneisyyden ja nykyisyyden, heidän kiintymyksensä tähän kotinsa ympäristöön tulee tietoiseksi, se lähentää eri yhteiskuntapiirejä ja seuraavat sukupolvet alkavat jo pitää tällaista kulttuurityötä velvollisuutenaan. Noin on jo laita useissa muissa maissa, joissa kulttuuri on vanhempaa kuin meillä. Mainitkaamme esimerkkeinä Skandinavian maat ja Sveitsi.

Tehdasyhdyskunta kelpaa kotiseututyön kohteeksi yhtä hyvin kuin maalaispitäjä tai historian patinoima kaupunki. Sanoisimme, että juuri tehdasseudulla, jossa vanhan hävittäminen ja uuden rakentaminen usein tapahtuu nopeasti, tietoinen kotiseututyö on välttämätöntä. Palsta näyttää kuitenkin tällä kertaa loppuvan, joten toiste tästä asiasta enemmän.

V. T—i.

